İLKÖĞRETİM

SOSYAL BİLGİLER

4

DERS KİTABI
ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI
1. KİTAP

Yazar
Bekir BİRBİÇER

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 26.12.2012 tarih ve 235 sayılı kurul kararıyla 2013-2014 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

DİKEY YAYINCILIK

* sosyal DK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 21.05.2015 16:39 Page 3

Her hakkı saklıdır ve DİKEY YAYINCILIK SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ. ne aittir. İçindeki şekil, yazı, metin ve grafikler, yayın evinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

ISBN: 978-975-9168-25-4

Editör
NAZMİ DALKILIÇ

Dil Uzmanı
Kürşat EFE

Görsel Tasarım Uzmanı
Soner GİRGİN

Program Geliştirme Uzmanı
Yusuf SARIGÜNEY

Ölçme Değerlendirme Uzmanı
Kenan GEDİK

Rehberlik / Gelişim Uzmanı
Filiz YILMAZ

Baskı
Ada Matbaacılık, Ankara - 2015

DİKEY YAYINCILIK

Kavacık Subayevleri Mah. Fahrettin Altay Cad. Nu.: 4/8 Keçiören/ANKARA

tel.: (0.312) 318 51 51- 50 • Belgeç : 318 52 51

* sosyal DK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 21.05.2015 16:39 Page 4



İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

* sosyal DK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 21.05.2015 16:39 Page 5

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

Mustafa Kemal ATATÜRK

* sosyal DK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 21.05.2015 16:39 Page 6



MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

* sosyal DK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 21.05.2015 16:39 Page 7

DERS KİTABI İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI 8

1. ÜNİTE: KENDİMİ TANIYORUM 10

1. KONU: BEN FARKLIYIM 12
2. KONU: BEN KİMİM? 16
3. KONU: DUYGULARIMI İFADE EDİYORUM 20
4. KONU: HAYAT SERÜVENİM VE AİLEM 22
5. KONU: FARKLI DÜŞÜNCELERE SAYGI DUYUYORUM 24

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 26

2. ÜNİTE: GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM 28

1. KONU: AİLE TARİHİMİ ARAŞTIRIYORUM 30
2. KONU: BİZİM KÜLTÜRÜMÜZ 34
3. KONU: MİLLÎ MÜCADELEMİZ 38
4. KONU: LİDERLERİMİZLE CUMHURİYETE YÜRÜYORUZ 40

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 52

3. ÜNİTE: YAŞADIĞIMIZ YER 54

1. KONU: KAYBOLDUM 56
2. KONU: YAŞADIĞIM YER 60
3. KONU: GRAFİK ÇİZİYORUM 64
4. KONU: ÇEVREMİ TANIYORUM 66
5. KONU: KÜLTÜRÜMÜZDE YAŞAYAN ÇEVREMİZ 68
6. KONU: AFİŞ HAZIRLIYORUM 70

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 74

sosyal birinci kitap içindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 05.06.2015 11:38 Page 1

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI 8

1. ÜNİTE: KENDİMİ TANIYORUM 10

1. ETKİNLİK: HER İNSAN FARKLIDIR 12
2. ETKİNLİK: KİŞİSEL BİLGİLERİM 13
3. ETKİNLİK: ATAM 14
4. ETKİNLİK: KİMLİK KARTIM 15
5. ETKİNLİK: DEĞİŞİK DUYGULAR 16
6. ETKİNLİK: FARKLI ZAMANLARDAKİ DUYGULAR 17
7. ETKİNLİK: HAYATIMDAKİ ÖNEMLİ ANLAR 18
8. ETKİNLİK: BEN ÖZELİM 19
9. ETKİNLİK: SAYGI VE HOŞGÖRÜ 20
10. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU 21

2. ÜNİTE: GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM 22

1. ETKİNLİK: SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI 24
2. ETKİNLİK: AİLE TARİHİ OLUŞTURUYORUM 25
3. ETKİNLİK: MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ 26
4. ETKİNLİK: ATATÜRK VE KÜLTÜR 27
5. ETKİNLİK: SÖZLÜK ÇALIŞMASI 28
6. ETKİNLİK: TARİH ŞERİDİ YAPALIM 29
7. ETKİNLİK: YA BAĞIMSIZLIK YA ÖLÜM! 30
8. ETKİNLİK: DAYANIŞMANIN ÖNEMİ 31
9. ETKİNLİK: MİLLÎ MÜCADELEYE DESTEK VERENLER 32
10. ETKİNLİK: CEPHEDE YAŞAM 33
11. ETKİNLİK: BULMACA ÇÖZELİM 34
12. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU 35

3. ÜNİTE: YAŞADIĞIM YER 36

1. ETKİNLİK: PUSULA KULLANIYORUM 38
2. ETKİNLİK: YÖNLERİ BULALIM 39
3. ETKİNLİK: ŞEKİLLER NE ANLATIYOR? 40
4. ETKİNLİK: EŞLEŞTİRMELERİM 41
5. ETKİNLİK: KROKİ ÇİZİYORUM 42
6. ETKİNLİK: RESİMLİ GRAFİK ÇİZİYORUM 44
7. ETKİNLİK: HAVA OLAYLARI VE RESİMLİ GRAFİĞİM 45
8. ETKİNLİK: FOTOĞRAF İNCELİYORUM 46
9. ETKİNLİK: TÜRKÜLER ÇEVREMİ ANLATIYOR 47
10. ETKİNLİK: ÖNLEM ALIYORUZ 48
11. ETKİNLİK: DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLI OLALIM 49
12. ETKİNLİK: TAHLİYE ÇANTASI HAZIRLAYALIM 50
13. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU 51

SÖZLÜK Ek-1

KRONOLOJİ Ek-3

KAYNAKÇA Ek-4

TÜRKİYE HARİTASI Ek-6

TÜRK DÜNYASI HARİTASI Ek-7

ORGANİZASYON ŞEMASI

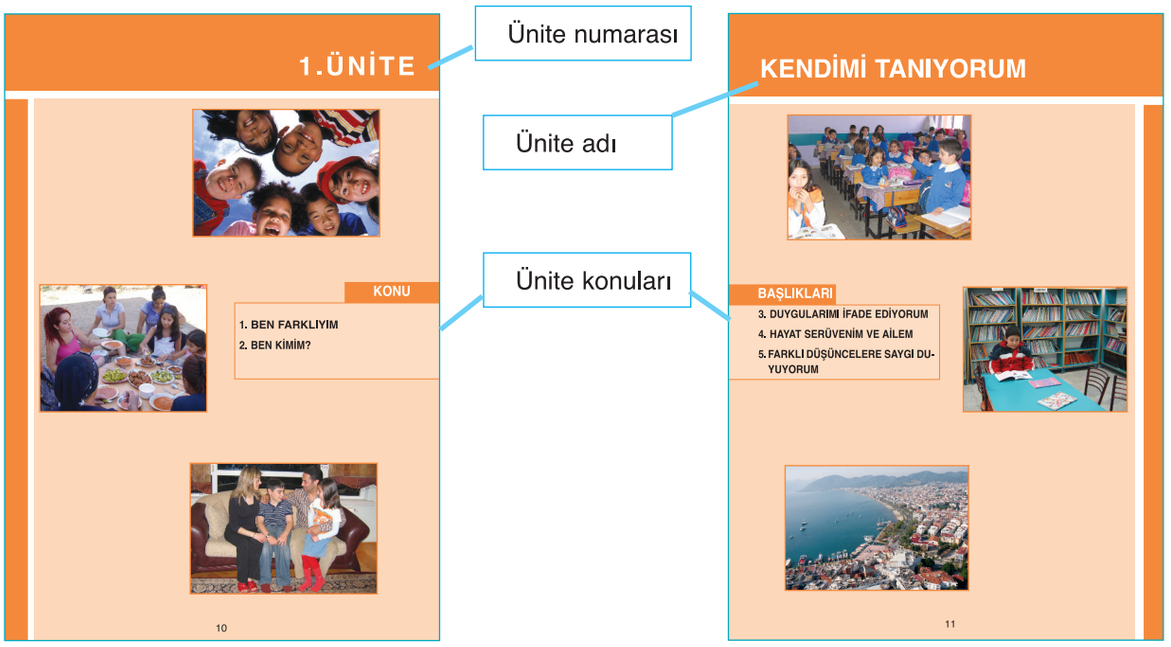

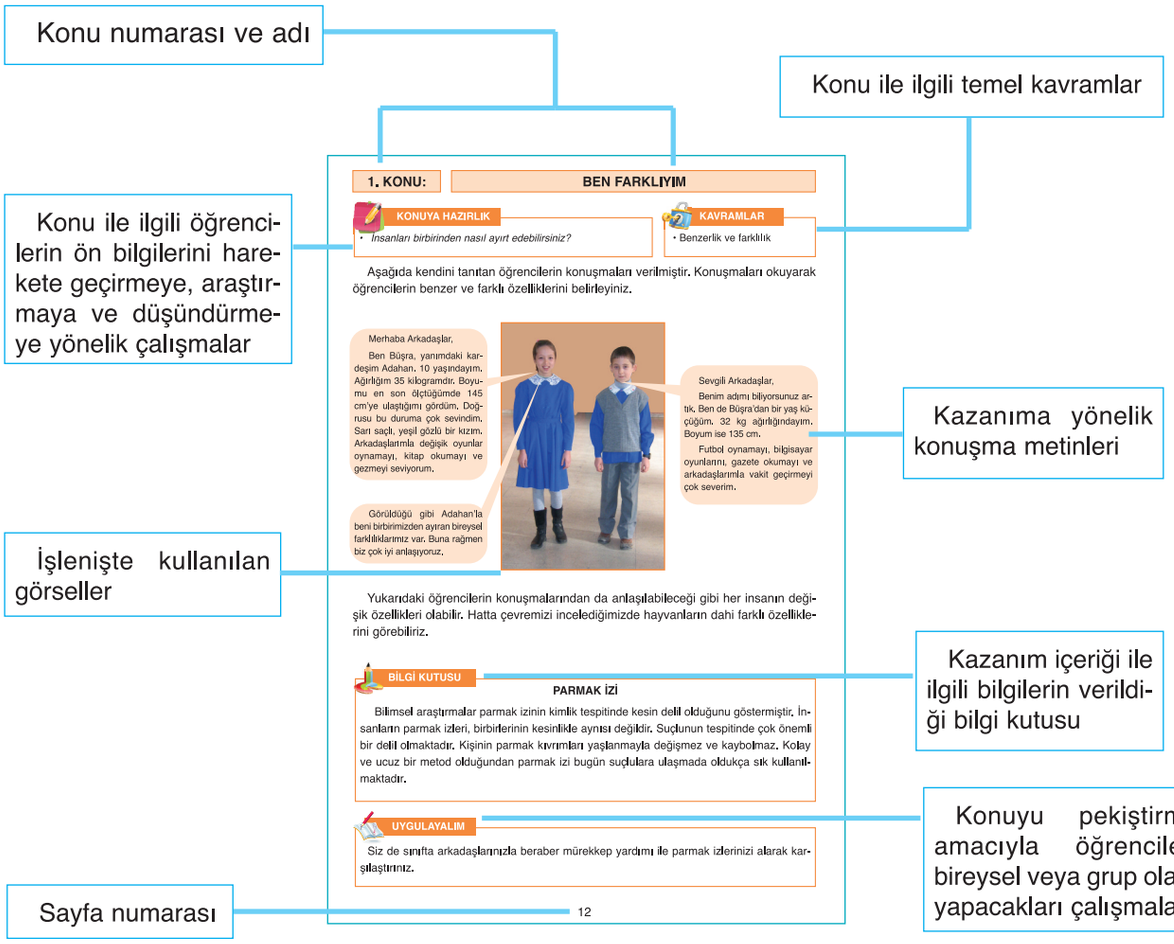

5. KONU: **FARKLI DÜŞÜNCELERE SAYGI DUYUYORUM**

KONUYA HAZIRLIK

• *Herhangi bir olay karşısında sizin gibi düşünmeyen arkadaşınıza nasıl davranırsınız?*

KAVRAMLAR

• Hoşgörü • Değer



Köyümüzden bir görünüm



Marmaris'ten bir görünüm

Okullar kapanınca ailemle birlikte yaz tatilinde nereye gideceğimiz konusunda henüz karar vermemiştik. Ben denize gitmeyi çok istiyordum. Kız kardeşim ise köye dedemlerin yanına gitmek istiyordu. Benim gibi düşünmediği için kız kardeşime kızıyordum. Annem ve babam da tatilde köye gideceğimizi söyleyince çok üzülmüştüm ve gitmek istemedim. Babam dedemin bizi çok özlediğini ayrıca ona işlerinde yardımcı olmak için köye gitmemiz gerektiğini söyledi. Ben de aile bireylerinin ortak isteğine uyarak köye gitmeye karar verdim. Çünkü farklı düşüncelere saygı duymanın insanî bir yaklaşım olduğunu biliyorum. O yaz dedemle birlikte köyde çok güzel vakit geçirdim. Annem dönüşte bir haftalığına Marmaris'e gideceğimizi söyleyince mutluluktan havalara uçtum. Dedemi ziyaretten sonra şimdi de tatile gidiyordum.

? Yukarıdaki metinden yararlanarak başkalarının duygu ve düşüncelerine saygılı olmanın önemini açıklayınız.

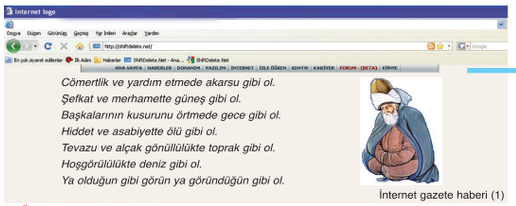

Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
Hoşgörülülükte deniz gibi ol.
Ya olduğun gibi görün ya göründüğün gibi ol.

İnternet gazete haberi (1)

? Ünlü Türk büyüğü Mevlânâ'nın yukarıdaki dizeleri size neler düşündürdü? Söyleyiniz.

ARAŞTIRALIM

Mevlânâ'nın saygı ve hoşgörüsünü anlatan hikâyeleri hakkında araştırma yapınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

24

Ç.K. s. 19

EĞRİ MİNARE

Süleymaniye Camisi'nin inşası tamamlanmış, ibadete açılacağı gün ilan edilmişti. O gün gelince İstanbul'un her yanından insanlar bu eşsiz eserin açılışında bulunmak için şehrin bu noktasına akın etmişti. Herkes hayranlıkla bu Türk mucizesini seyrediyordu. Fakat bunlar arasında bulunan bir çocuk, "Aaa, şu minareye bakın nasıl eğri!" diye bağırıyordu. Herkes de bakıyordu ama bir eğrilik görmüyordu. Çocuğun minarelerden biri için eğri dediği, Mimar Sinan'a kadar ulaştı. Mimar Sinan hemen çocuğun yanına geldi ve ona, "Yavrum, hangi minare eğri göster bana." dedi Çocuk da "İşte şu!" diye minarelerden birini gösterdi. Mimar Sinan hemen adamlarını topladı. Uzun halatları birbirine ekletip minareye bağlattı. "Çekin halatları!" diye çektirmeye başladı. Çocuğa da "Oğlum, bak bu minareyi doğrultturuyorum, sen dikkat et, dosdoğru olunca haber ver." dedi. Adamlar gerçekten düzeltiyormuş gibi çekiyorlardı. Çocuk bir süre sonra, "Tamam, minare doğruldu." diye bağırdı. İşçiler çekme işini bırakıp halatları çözdüler. Olaya başından beri tanık olan Mimar Sinan'ın ustalarından biri herkesin kafasını kurcalayan soruyu yöneltti:

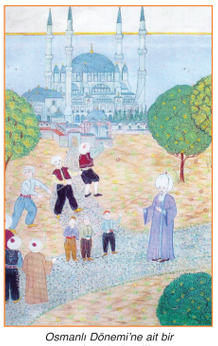

Osmanlı Dönemi'ne ait bir minyatür örneği

– Ulu mimarbaşımız, sen herkesten iyi biliyorsun ki minarede eğrilik falan yok. O hâlde niçin minareyi düzeltmeye kalkıştın?

Mimar Sinan'ın cevabı inceliğin, anlayışın, hoşgörünün simgesiydi:

– Ben bilmez miyim minarede eğrilik olmadığını? Ama çocuğun kafasındaki "Minare eğriymiş." düşüncesini öyle bırakamazdım. Bu yönteme başvurdum ki çocuğun kafasındaki "eğri" kanaati silinsin. Yoksa her yerde çocuk, minarenin eğri olduğunu söyler, sonra gerçekten de minarenin eğri olduğu şeklinde bir inanç yayılırdı.

Anonim

TARTIŞALIM

Mimar Sinan'ın yukarıdaki metinde anlatılan olaydaki düşüncelerine katılıyor musunuz? Neden? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Ç.K. s. 20, 21

25

UNUTMAYALIM

Doğal afetler karşısında önlem almamak insanı felakete götürür.

73

Ç.K. s. 50, 51

Konu işlenişinde sorulan soru

İşlenişte kullanılan İnternet haberleri

Konunun pekiştirilmesi için verilen araştırma ödevleri

Öğrenci çalışma kitabı sayfalarına yönlendirmeler

Konunun pekiştirilmesi için verilen tartışma konuları

Konunun pekiştirilmesi için verilen unutmayalım konuları

1.ÜNİTE





KONU

1. BEN FARKLIYIM
2. BEN KİMİM?



KENDİMİ TANIYORUM



BAŞLIKLARI

3. DUYGULARIMI İFADE EDİYORUM
4. HAYAT SERÜVENİM VE AİLEM
5. FARKLI DÜŞÜNCELERE SAYGI DUYUYORUM





1. KONU: BEN FARKLIYIM

KONUYA HAZIRLIK

- *İnsanları birbirinden nasıl ayırt edebilirsiniz?*

KAVRAMLAR

- Benzerlik ve farklılık

Aşağıda kendini tanıtan öğrencilerin konuşmaları verilmiştir. Konuşmaları okuyarak öğrencilerin benzer ve farklı özelliklerini belirleyiniz.

Merhaba Arkadaşlar,

Ben Büşra, yanımdaki kardeşim Adahan. 10 yaşındayım. Ağırlığım 35 kilogramdır. Boyumu en son ölçtüğümde 145 cm'ye ulaştığımı gördüm. Doğrusu bu duruma çok sevindim. Sarı saçlı, yeşil gözlü bir kızım. Arkadaşlarımla değişik oyunlar oynamayı, kitap okumayı ve gezmeyi seviyorum.



Sevgili Arkadaşlar,

Benim adımı biliyorsunuz artık. Ben de Büşra'dan bir yaş küçüğüm. 32 kg ağırlığındayım. Boyum ise 135 cm.

Futbol oynamayı, bilgisayar oyunlarını, gazete okumayı ve arkadaşlarımla vakit geçirmeyi çok severim.

Görüldüğü gibi Adahan'la beni birbirimizden ayıran bireysel farklılıklarımız var. Buna rağmen biz çok iyi anlaşıyoruz.

Yukarıdaki öğrencilerin konuşmalarından da anlaşılabileceği gibi her insanın değişik özellikleri olabilir. Hatta çevremizi incelediğimizde hayvanların dahi farklı özelliklerini görebiliriz.

BİLGİ KUTUSU

PARMAK İZİ

Bilimsel araştırmalar parmak izinin kimlik tespitinde kesin delil olduğunu göstermiştir. İnsanların parmak izleri, birbirlerinin kesinlikle aynısı değildir. Suçlunun tespitinde çok önemli bir delil olmaktadır. Kişinin parmak kıvrımları yaşlanmayla değişmez ve kaybolmaz. Kolay ve ucuz bir metod olduğundan parmak izi bugün suçlulara ulaşmada oldukça sık kullanılmaktadır.

UYGULAYALIM

Siz de sınıfta arkadaşlarınızla beraber mürekkep yardımı ile parmak izlerinizi alarak karşılaştırınız.

Günlük hayatımızda çok farklı özellikte insanlarla karşılaşmamız mümkündür. Daha geniş düşünecek olursak dünyadaki insanların kültürel ve fiziksel özelliklerinin farklı olduğunu söyleyebiliriz. Bu ifadelere bağlı olarak aşağıdaki fotoğrafı inceleyiniz. Çocukların benzer ve farklı özelliklerini söyleyiniz.



TARTIŞALIM

Hepimiz aynı fiziksel özelliklere sahip olsaydık neler olabilirdi?

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyerek kişilerin yemek kültürü ile ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.







Merhaba Arkadaşlar, aşağıdaki birinci fotoğrafta annem, babam ve kardeşlerim var. İkinci fotoğrafta ise Büşra'nın ailesi var. Benim ailem ve Büşra'nın ailesi arasındaki benzerlik ve farklılıkları noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

.....





? İnsanları birbirinden ayırt etmeyi sağlayan temel farklılıklar nelerdir?



Adahan ve ben başarılarıyla adını tarihe yazdıran ünlü insanlarımızı ve bu insanların başarılı oldukları alanları araştırmaya karar verdik. Araştırmamız sonucunda elde ettiğimiz bilgileri birlikte inceleyelim.

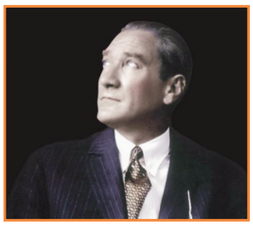

Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder M. Kemal Atatürk



Türk Einstein'ı (Aynştayn) olarak da bilinen bilim insanı Oktay Sinanoğlu, 26 yaşında fizik alanında yaptığı çalışmalarla profesör unvanını aldı. Böylece sadece Amerika Birleşik Devletleri Yale (Yeyl) Üniversitesinin değil, bütün modern üniversitelerin en genç profesörü oldu.

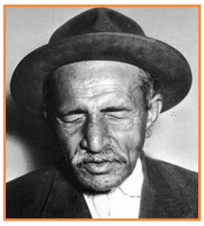

1894'te Sivas'ta doğan Âşık Veysel, geçirdiği çiçek hastalığı yüzünden yedi yaşında gözlerini kaybetti. Yurt ve insan sevgisini dile getiren şiirleriyle halkımızca çok sevildi. Âşık geleneğinin son büyük temsilcilerinden olan Âşık Veysel 21 Mart 1973'te vefat etmiştir.



Büyük başarılar elde etmiş ünlü basketbolcumuz Hidayet Türkoğlu, Türkiye Millî Basketbol takımında da oynamıştır. 2.08 metre boyunda olan oyuncu 2010 FİBA Dünya Basketbol şampiyonasında attığı basketlerle takımımızın gümüş madalya almasına katkı sağlamıştır.



Ünlü tarihçi Prof. Dr. İlber Ortaylı tarih alanında önemli bilim insanlarındandır. Osmanlı tarihi başta olmak üzere tarihi konularda önemli çalışmaları vardır. Arapça, Almanca, Fransızca, Rusça gibi birçok yabancı dil bilmektedir.



Türk edebiyatının önde gelen yazarlarından olan Ömer Seyfettin şair ve öğretmendir. Türkçemize pek çok eser kazandıran yazarın en önemli eserlerinden biri "Kaşağı" adlı hikâyesidir.

? Adahan ve Büşra'nın yapmış olduğu araştırmayı dikkate aldığınızda yukarıdaki kişilerin bireysel farklılıkları hakkında hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

UYGULAYALIM

Sınıfınızdan iki arkadaşınızı seçiniz, aralarındaki bireysel farklılıkları karşılaştırınız. Yaptığınız çalışmayı ürün dosyanızda saklayınız.

Ç.K. s. 12

2. KONU: BEN KİMİM?

KONUYA HAZIRLIK

- *Kimlik belgelerimiz olmasaydı hangi sorunlarla karşılaşırdık? Düşüncelerinizi söyleyiniz.*

KAVRAMLAR

- Kimlik



Merve'ye Sosyal Bilgiler öğretmeni, "Ülkemizde insanlar hangi kimlik belgelerini kullanıyorlar?" sorusunu yönelterek ondan bu konuda bir araştırma yapmasını istedi. Merve, bir hafta içerisinde araştırmasını tamamladı ve sınıfta arkadaşlarına sundu. Şimdi bu bilgileri birlikte öğrenelim.

İnsanlar çeşitli kimlik belgeleri kullanmaktadırlar. Bunlardan en önemlisi nüfus cüzdanıdır. Nüfus cüzdanımız Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğumuzun bir göstergesidir.

Nüfus cüzdanı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ailelerin çocuklarına doğumdan sonra verilir ve o kişiye ait bilgileri içerir.

Nüfus Cüzdanı, sürücü belgesi, kütüphane kartı gibi hayatımızı kolaylaştıran çeşitli kimlik kartları bulunmaktadır. Aşağıdaki kimlik belgelerini inceleyerek bunların hangi amaçla nerelerde kullanıldığını söyleyiniz.

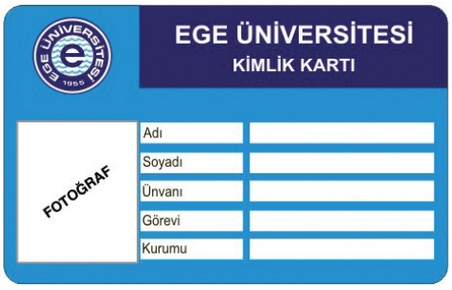







? Sizin de sahip olduğunuz farklı kimlik belgeleriniz var mı? Varsa bu kimlik belgelerini hangi amaçla kullandığınızı söyleyiniz.

Ç.K. s. 13

Aşağıda Atatürk'ün nüfus hüviyet cüzdanı verilmiştir. Kendi nüfus cüzdanınızda yer alan bilgilerle Atatürk'ün nüfus hüviyet cüzdanındaki bilgileri karşılaştırınız. Ne tür farklılıklar olduğunu söyleyiniz.


T. C.

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

No. 993.815 ● B.

İşbu cüzdan otuz iki sayfadır.

No. 51

Aile ismi, yani lâkap ve şöhreti	Atatürk
Adı	Kemâl
Babasının adı	Ölmüş Ali Rıza
Anasının adı	Ölmüş Zübeyde
Doğum yeri	Selânik
Doğum tarihi	1881

No. 993·815 ● B.

Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özelliklerini ve ileri görüşlülüğünü anlatan aşağıdaki metni okuyarak onun kişilik özellikleri hakkında düşüncelerinizi söyleyiniz.

BİLGİ KUTUSU

ATATÜRK'ÜN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

• Türk milletinin temel özelliklerini yansıtan bir Türk büyüğü, iyi bir yönetici ve çok yönlü bir önderdir.

• Öğreticidir.

• İleri görüşlüdür.

• Açık sözlüdür.

• Birleştirici ve bütünleştiricidir.

• Vatan, millet ve insan sevgisiyle doludur

İLERİYİ GÖREN LİDER

Atatürk, ileri görüşlü bir önderdi. O, "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufkunu görmesi yetmez. Muhakkak ufkun ötesini de görmesi ve bilmesi gereklidir." derdi.

Atatürk, 1932'de Amerikalı General Mac Arthur (Mak Artur)'la yaptığı görüşmede 1939'da çıkacak ve 1945 yılına kadar devam edecek olan II. Dünya Savaşı'nı ve bu savaşın sonuçlarını doğru tahmin etmiştir. Bu tahmin onun ileriyi çok iyi gören bir lider olduğunun açık bir göstergesidir.

www.atam.gov.tr

Ç.K. s. 14

Nüfus Cüzdanım

Şimdi hep beraber aşağıda verilen nüfus cüzdanı belgesini inceleyelim.

On beş yaşına gelen herkesin nüfus cüzdanında fotoğrafı bulunur.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğumuzu gösterir.

Nüfus cüzdanı belgesinin sıra numarasını gösterir. Nüfus cüzdanı değiştiğinde seri numarası da değişir.

Her vatandaşın 11 rakamdan oluşan, kendisine ait bir T.C. kimlik numarası vardır. Bu numara kamu ve özel kurumlarda işlem yapılmasını kolaylaştırır.

Bireyi tanımlayan bilgilerdir.



Bireyin evli veya bekâr olduğunu gösterir.

Her bireyin mensup olduğu din burada belirtilir.

Bu bölümde nüfus cüzdanı sahibinin kan grubu belirtilir. Acil durumlarda kan ihtiyacını karşılamak amacıyla yazılır.

Hangi nüfus müdürlüğüne kayıtlı olduğumuzu gösterir.

Nüfus müdürlüğündeki kimliği veren yetkililerin imza ve mühürlerini gösterir.

Soyadı değişikliği olduğu durumlarda, kişinin önceki soyadı bu bölüme yazılır.

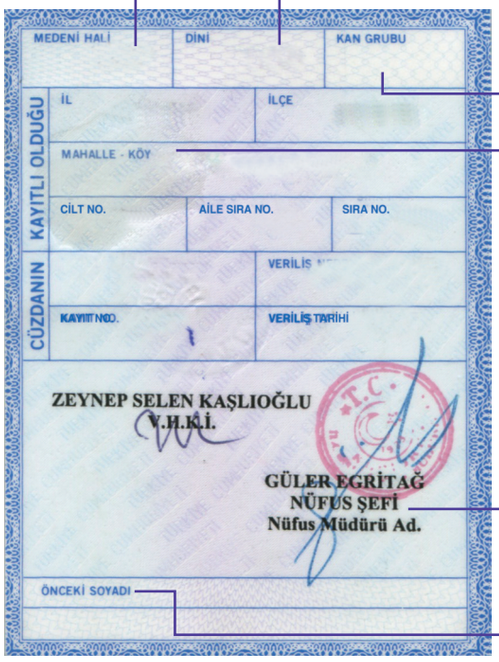

Ç.K. s. 15

? Aşağıdaki kimlik belgelerini ve konuşmaları inceleyiniz. Hangi durumlarda kimlik belgelerinin istendiğini belirtiniz. Bu kimlikler yanımızda olmadığında ne gibi zorluklarla karşılaşırız? Açıklayınız.



Elbette, buyrun!

Ehliyetinizi görebilir miyim?



Bu kitapları ödünç almak istiyorum.



ÖNDER KÜTÜPHANESİ GİRİŞ KARTI

ADI :
SOY ADI :
OKULU :

Veriliş Tarihi: 02.01.2010



Kütüphane kimlik kartını görebilir miyim?

Kızımı okulunuza kaydettirmek için hangi belgelere ihtiyacımız var?





Kızınızın nüfus cüzdanıyla kayıt yaptırabilirsiniz.

ARAŞTIRALIM

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi birçok yerde çeşitli nedenlerle farklı kimlik belgelerine ihtiyaç duyuyoruz. Siz de aile bireylerinizin ne tür kimlik belgelerine sahip olduğunu öğrenerek listeleyiniz.

3. KONU: DUYGULARIMI İFADE EDİYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Duygu ve düşünceleriniz arasında nasıl bir bağ olabilir?*
- *En çok nelere sevinir ve üzülürsünüz?*

KAVRAMLAR

- Duygu
- Düşünce
- Davranış

Aşağıdaki fotoğraflarda Müjde adlı öğrencinin duygu ve düşüncelerin yüz ifadesine nasıl yansıdığı gösterilmiştir. Yüz ifadelerini, örnekteki gibi fotoğrafların altlarına yazınız.

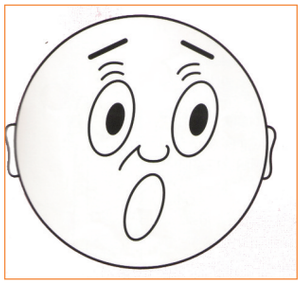

Şaşkınım.

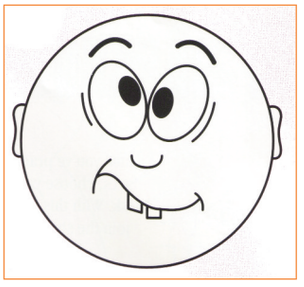

.....

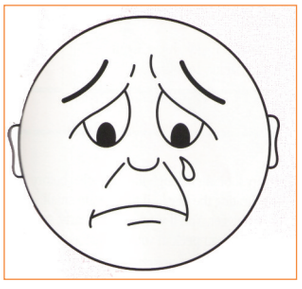

.....

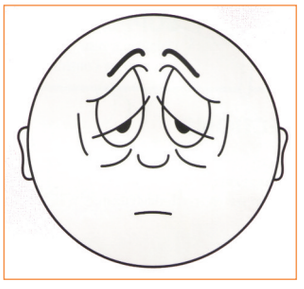

.....

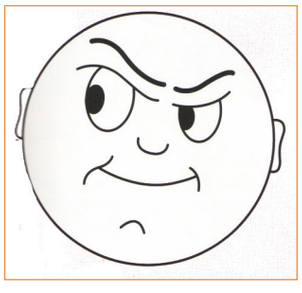

.....

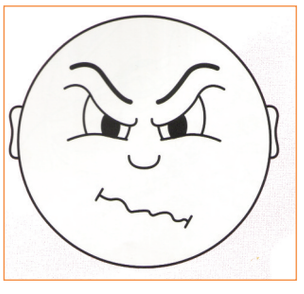

.....

Ç.K. s. 16





Ben Arda, bugün çok sevinçliyim çünkü arkadaşım Hakan sabah bize geldi. Okula gitmeden önce biraz oynadık. Doğrusu çok eğlendik. Daha sonra okula gittiğimizde öğretmenim sınıf arkadaşlarımızdan Vildan'ın hastalandığını söyledi. Bunu duyduğumda çok üzüldüm.

Öğretmenimiz yarın Vildan'ı ziyarete gidebileceğimizi söyledi. Daha sonra öğretmenimiz ödevlerimizi kontrol etmeye başladı.

Sabah oyuna daldığım için ödevimi unutmuştum. Öğretmenim ödevimi yapmadığımı görünce beni uyardı. Böyle bir duruma düştüğüm için gerçekten çok utanmıştım.

Derste öğretmenimiz anlattığı konuyla ilgili bir soru sordu. Parmak kaldırdım, öğretmenim bana söz hakkı verdi. Ben soruyu cevaplarken arkadaşlarım beni dinlemedi. Bunun üzerine öğretmenimiz duruma hemen müdahale etti. Ama ben bu duruma kızmıştım. Birazdan ders zili çaldı. Dışarı çıktık. Öğlenci olduğumuz için geç vakit çıkıyorduk. Hava kararmıştı. Eve dönerken karanlıktan biraz korktum.

Ertesi gün Vildan'ı evinde ziyaret ettim. Geçmiş olsun dileğinde bulundum. Onu yormamak için kısa bir süre sonra izin isteyip oradan ayrıldım. İki gün sonra okula gitmek için hazırlanırken kapı zili çaldı. Kapıyı açtığımda kimi göreyim? Vildan karşımda duruyordu. Vildan'ı görünce çok şaşırdım. Onu iyileşmiş olarak gördüğüm için çok sevinmiştim.

UYGULAYALIM

Siz de etkilendiğiniz bir olayı ve bu olayla ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir metin hazırlayınız. Çalışmayı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ç.K. s. 17

4. KONU: HAYAT SERÜVENİM VE AİLEM

KONUYA HAZIRLIK

- *Yaşamınızda sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz olaylar nelerdir?*

KAVRAMLAR

- Kronoloji
- Aile

Merhaba Arkadaşlar, benim ismim Hasan. Size hayat hikâyemi anlatmak istiyorum.



30.12.2001

Doğum tarihimden kısa bir süre sonraki hâlim.



05.08.2002

Emekliyorum.



01.12.2002

İlk adımlarımı atıyorum.

3,5 kg ağırlığında, 49 cm boyunda tombul bir bebek olarak doğmuşum. Çok sevimli bir bebek olduğumu söylüyorlar.

9 aylıkken kimsenin yardımı olmadan emeklemeye başlamışım. Bir süre emekledikten sonra 13 aylıkken etrafımdaki eşyalardan tutunarak yavaş yavaş yürümeye başlamışım.



18.02.2003

Karda oynuyorum.



03.11.2005

İlk bisikletime biniyorum.

Yüremeye başladığım dönem kış aylarına rastgeldiği için annem beni karlı havalarda sıkıca giydirerek dışarıya çıkarmaya başlamış. Herhâlde bu nedenledir ki kışın kar-

da gezmeyi ve kar topu oynamayı, arkadaşlarımla kaymayı çok ama çok seviyorum.

Hatırladığım kadarıyla babamın bana aldığı ilk hediye bir bisikletti. 4. yaş günümde alınan bu hediyeye çok sevinmiştim. Annem, yaşım küçük olduğundan bisikletimi dışarıda sürmeme izin vermemişti. Ama evde sürebiliyordum.

6 yaşında ana sınıfına başladım. Okula başladığım gün benim için çok zor oldu. Çünkü annemden ilk defa ayrılıyordum. Ancak bir süre sonra arkadaşlarıma ve okuluma alıştım. Şu ana kadar ki okul hayatımın en güzel dönemini ana sınıfında yaşadım. Oynadığımız oyunları, yaptığımız etkinlikleri hâlâ unutamıyorum.



15.09.2007
Ana sınıfına başlıyorum.

Şimdi 4. sınıfa gidiyorum. Okulumu ve arkadaşlarımı öyle çok seviyorum ki sabahları neşe içinde, koşarak okuluma gidiyorum.

4. sınıfta ödev ve araştırma çalışmaları fazlalaştı. Önceki senelerden daha çok çalışmam gerekiyor. Ama ben araştırma ve ödev yapmayı çok seviyorum. Bunun için de boş zamanlarımda okul kütüphanesine gidiyorum.

Hayatıma ait önemli olayları oluş sırasına göre bir çizelgede gösterelim.



25.09.2012
4. sınıfa gidiyorum.

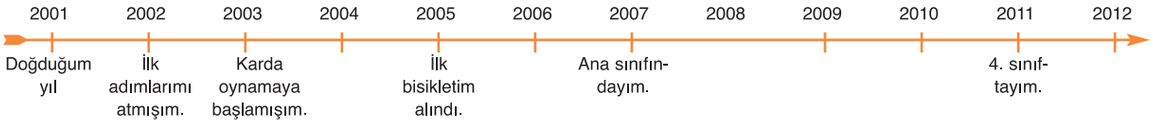

UYGULAYALIM

Siz de 4. sınıfa gelinceye kadar eğitim hayatınızla ilgili önemli gördüğünüz olayları kronolojik sıra ile gösteren bir çizelge hazırlayınız. Yaptığınız çalışmayı sınıf panosunda sergileyiniz.

Ç.K. s. 18

5. KONU: FARKLI DÜŞÜNCELERE SAYGI DUYUYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Herhangi bir olay karşısında sizin gibi düşünmeyen arkadaşınıza nasıl davranırsınız?*

KAVRAMLAR

- Hoşgörü
- Değer



Köyümüzden bir görünüm



Marmaris'ten bir görünüm

Okullar kapanınca ailemle birlikte yaz tatilinde nereye gideceğimiz konusunda henüz karar vermemiştik. Ben denize gitmeyi çok istiyordum. Kız kardeşim ise köye dedemlerin yanına gitmek istiyordu. Benim gibi düşünmediği için kız kardeşime kızıyordum. Annem ve babam da tatilde köye gideceğimizi söyleyince çok üzülmüştüm ve gitmek istemedim. Babam dedemin bizi çok özlediğini ayrıca ona işlerinde yardımcı olmak için köye gitmemiz gerektiğini söyledi. Ben de aile bireylerinin ortak isteğine uyarak köye gitmeye karar verdim. Çünkü farklı düşüncelere saygı duymanın insanî bir yaklaşım olduğunu biliyorum. O yaz dedemle birlikte köyde çok güzel vakit geçirdim. Annem dönüşte bir haftalığına Marmaris'e gideceğimizi söyleyince mutluluktan havalara uçtum. Dedemi ziyaretten sonra şimdi de tatile gidiyordum.

? Yukarıdaki metinden yararlanarak başkalarının duygu ve düşüncelerine saygılı olmanın önemini açıklayınız.

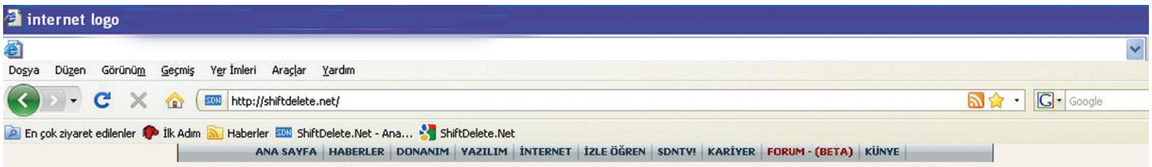

Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
Hoşgörülülükte deniz gibi ol.
Ya olduğun gibi görün ya göründüğün gibi ol.



İnternet gazete haberi (1)

? Ünlü Türk büyüğü Mevlânâ'nın yukarıdaki dizeleri size neler düşündürdü? Söyleyiniz.

ARAŞTIRALIM

Mevlânâ'nın saygı ve hoşgörüsünü anlatan hikâyeleri hakkında araştırma yapınız. Araştırma sonuçlarınızı sınıfta arkadaşlarınıza sununuz.

Ç.K. s. 19

EĞRİ MİNARE

Süleymaniye Camisi'nin inşası tamamlanmış, ibadete açılacağı gün ilan edilmişti. O gün gelince İstanbul'un her yanından insanlar bu eşsiz eserin açılışında bulunmak için şehrin bu noktasına akın etmişti. Herkes hayranlıkla bu Türk mucizesini seyrediyordu. Fakat bunlar arasında bulunan bir çocuk, "Aaa, şu minareye bakın nasıl eğri!" diye bağırıyordu. Herkes de bakıyordu ama bir eğrilik görmüyordu. Çocuğun minarelerden biri için eğri dediği, Mimar Sinan'a kadar ulaştı. Mimar Sinan hemen çocuğun yanına geldi ve ona, "Yavrum, hangi minare eğri göster bana." dedi Çocuk da "İşte şu!" diye minarelerden birini gösterdi. Mimar Sinan hemen adamlarını topladı. Uzun halatları birbirine ekletip minareye bağlattı. "Çekin halatları!" diye çektirmeye başladı. Çocuğa da "Oğlum, bak bu minareyi doğrultturuyorum, sen dikkat et, dosdoğru olunca haber ver." dedi. Adamlar gerçekten düzeltiyormuş gibi çekiyorlardı. Çocuk bir süre sonra, "Tamam, minare doğruldu." diye bağırdı. İşçiler çekme işini bırakıp halatları çözdüler. Olaya başından beri tanık olan Mimar Sinan'ın ustalarından biri herkesin kafasını kurcalayan soruyu yöneltti:

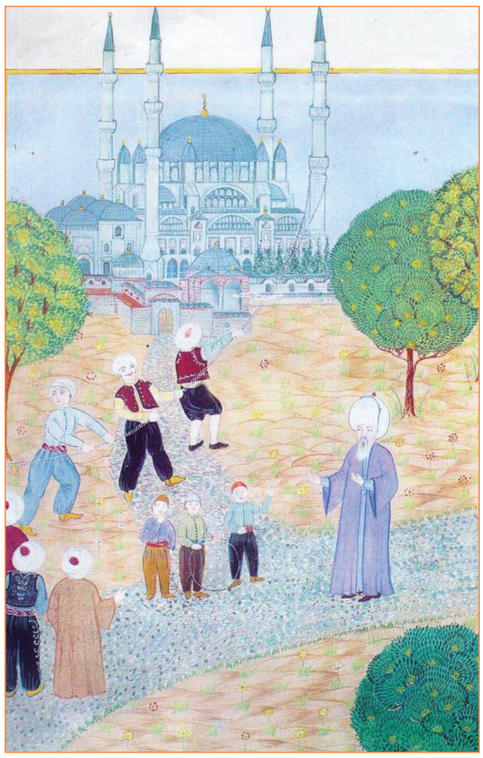

Osmanlı Dönemi'ne ait bir minyatür örneği

– Ulu mimarbaşımız, sen herkesten iyi biliyorsun ki minarede eğrilik falan yok. O hâlde niçin minareyi düzeltmeye kalkıştın?

Mimar Sinan'ın cevabı inceliğin, anlayışın, hoşgörünün simgesiydi:

– Ben bilmez miyim minarede eğrilik olmadığını? Ama çocuğun kafasındaki "Minare eğriymiş." düşüncesini öyle bırakamazdım. Bu yönteme başvurdum ki çocuğun kafasındaki "eğri" kanaati silinsin. Yoksa her yerde çocuk, minarenin eğri olduğunu söyler, sonra gerçekten de minarenin eğri olduğu şeklinde bir inanç yayılırdı.

Anonim

TARTIŞALIM

Mimar Sinan'ın yukarıdaki metinde anlatılan olaydaki düşüncelerine katılıyor musunuz? Neden? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Ç.K. s. 20, 21

1. unite_Layout 1 05.06.2015 11:43 Page 26

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

I. BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen kelimeleri kullanarak uygun biçimde doldurunuz.

duygular | soyağacı | düşünceler | kimlik
ilgi | yetenek | kural | hoşgörü

1. ..... ve ..... bireysel farklılıklarımızdandır.

2. Başkalarının görüşlerine saygılı olmaya ..... denir.

3. Bir kimsenin ..... belgesinde adresi yer almaz.

4. ..... kişisel özelliklerimizdendir.

5. Belli durumların insanın iç dünyasında uyandırdığı hisse ..... denir.

II. DOĞRU - YANLIŞ

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanlara “Y” harfi yazınız.

( ) **1.** İnsanların farklı özellikleri vardır.

( ) **2.** Farklı olaylar karşısında aynı duygu ve düşüncelere sahibiz.

( ) **3.** Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkese nüfus cüzdanı belgesi verilir.

( ) **4.** Nüfus cüzdanımızda kan grubu bölümü yoktur.

( ) **5.** Ailelerimizdeki bireylerin birbirine benzeyen özellikleri vardır.

III. ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. ..... bireyleri kendine özgü yapar.

Yukarıdaki cümleyi tamamlayan en uygun kelime aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yaş **B)** Farklılıklar **C)** Benzerlikler **D)** İhtiyaçlar

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi duygu **belirtmez**?

A) Emre sirkteki gösterileri şaşkınlıkla izledi.

B) Ablam uzun boylu ve siyah saçlıdır.

C) Hakan sınavda çok heyecanlandı.

D) Seni görünce çok sevindim.

1. unite_Layout 1 05.06.2015 11:43 Page 27

3. İlkokulda okuyan bir öğrencide aşağıdaki kimlik belgelerinden hangisi **bulunamaz**?

A) Kütüphane giriş kartı

B) Sürücü belgesi

C) Nüfus cüzdanı

D) Kulüp üye kartı

4. Bir ailede çocukların hangi kimlik bilgisi babasının kimlik bilgisi ile aynıdır?

A) Doğum yılı

B) T.C. kimlik numarası

C) Nüfus cüzdanı seri numarası

D) Soyadı

5. Aşağıdakilerden hangisi olumlu duygularımızdan biri **değildir**?

A) Mutluluk **B)** Umut **C)** Sevinç **D)** Kıskançlık

6. Aşağıdaki yargılardan hangisi doğru **değildir**?

A) Her duygu genellikle düşüncelere neden olabilir.

B) Sadece duygularımızla hareket etmek hata yapmanıza neden olur.

C) Duygular insanı her zaman doğruya ulaştırır.

D) Duygular kişiler arasında paylaşım ve dayanışmayı artırabilir.

IV. DÜŞÜN, YAZ

İnsanlar farklı olaylar karşısında farklı duygu ve düşünceler yaşarlar. Aşağıya bu duruma örnek olabilecek bir olay yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. unite_Layout 1 05.06.2015 11:43 Page 28

2.ÜNİTE





KONU

1. AİLE TARİHİMİ ARAŞTIRIYORUM
2. BİZİM KÜLTÜRÜMÜZ



GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM



BAŞLIKLARI

3. MİLLÎ MÜCADELEMİZ
4. LİDERİMİZLE CUMHURİYETE YÜRÜYORUZ





1. KONU: AİLE TARİHİMİ ARAŞTIRIYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Ailenizin tarihi hakkında neler biliyorsunuz?*
- *Aile büyüklerinizden kalan eşyalar var mı? Varsa nelerdir?*

KAVRAMLAR

- Gelenek
- Aile
- Millet
- Kronoloji
- Tören
- Savaş
- Akrabalık
- Kanıt



Sıla, akşam yemeğinden sonra ödevlerini yaptı. Kitaplarını toplayarak okul çantasına yerleştirdi. Birazdan televizyonda sevdiği tarihî dizi başlayacaktı. Salonda televizyon seyreden ailesinin yanına gitti. Ailesiyle birlikte diziyi seyretmeye başladı. Sıla'nın dizideki insanların geçmişte kullandıkları eşyalar dikkatini çekmişti. Bu eşyalar günümüzde kullanılan eşyalara benzemiyordu ve aralarında karşılaştırma yapıyordu.

Dizinin bir sahnesinde savaşan insanların sadece kılıç ve tüfek kullandıkları gördü. Günümüzdeki savaş araçları kullanılmıyordu. Sıla'nın gözüne evlerinin duvarında asılı olan küçük kılıç takıldı. Dizide kullanılan kılıçlara benziyordu. Babası bu kılıca çok önem veriyordu. "Baba yadigarıdır." diyordu.



Sıla bu kılıçla ilgili merak ettiklerini babasına sormaya karar verdi.

Sıla: Babacığım duvarda asılı olan bu kılıç senin için neden önemli?

Baba: Kızım, bu kılıç babamdan bana kalan bir miras olduğundan benim için değerli.

Sıla: Peki, dedem bu kılıcı nereden almış?

Baba: Ben de uygun bir zamanda bu konuyu sana anlatmak ve ailemizin geçmişi hakkında bilgi vermek istiyordum.

Dedem yirmi beş yaşındayken Atatürk'ün önderliğinde Millî Mücadele başlamış. Dedem Millî Mücadele'ye katılmış ve cephede çok sevdiği bir asker arkadaşı bu kılıcı dedeme hediye etmiş.

Dedeme kılıcı veren asker savaşta şehit olunca kılıcın manevi değeri daha da artmış ve dedem bu kılıcı özenle korumuş. Dedem ömrünün son günlerinde babama "Bana bir şey olursa bu kılıcı sen al ve iyi koru." demiş.

Babam da kılıcı bana verdi ve bunu ileride sana vermemi istedi.

Sıla: Yani, bu kılıcı bana mı vereceksin?

Baba: Evet, zamanı gelince sana vereceğim.

Sıla: Bu kılıç, ailemiz için çok önemli. Benim de onu çok iyi koruyarak çocuklarıma emanet etmem gerekiyor.

Babacığım sana sormak istediğim başka sorular da var. Ailemiz buraya ne zaman ve nereden gelmiş?



Baba: Babamın bana anlattığına göre dedelerimiz Kırım'dan Anadolu'ya göç etmişler ve Ankara'nın Beypazarı ilçesine yerleşmişler. Uzun yıllar orada çiftçilikle uğraşmışlar. Babam, askerliğini tamamladıktan sonra çalışmak için 1965 yılında Ankara'ya yerleşmiş. Daha sonra annemle evlenmiş ve iki çocuğu olmuş. Şimdi aile tarihimizi birlikte bir soy ağacı çizerek üzerinde gösterelim.

? Aile büyüklerimizden bizlere kalan eşyalar, ailemizin tarihi ile ilgili ne tür bilgilere ulaşmamızı sağlayabilir?

Ç.K. s. 24

KIRIMLI AİLESİ SOY AĞACI

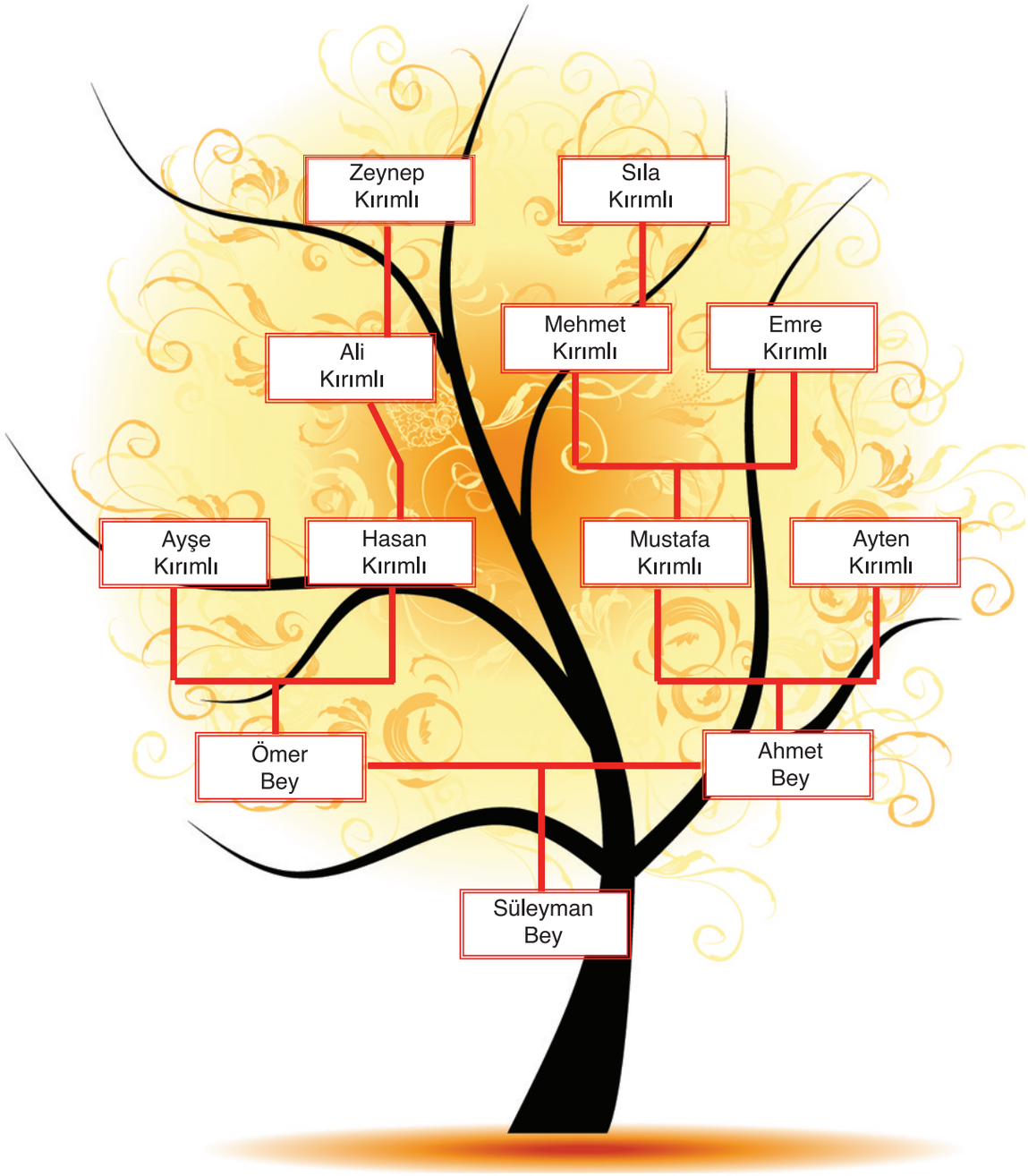

Babamın anlattıklarından ve soy ağacımızdan yararlanarak aile tarihimiz hakkında önemli bilgilere ulaştım.

Babamdan öğrendiğim bilgilerin yardımıyla aileme ait aşağıdaki tarih şeridini oluşturdum.

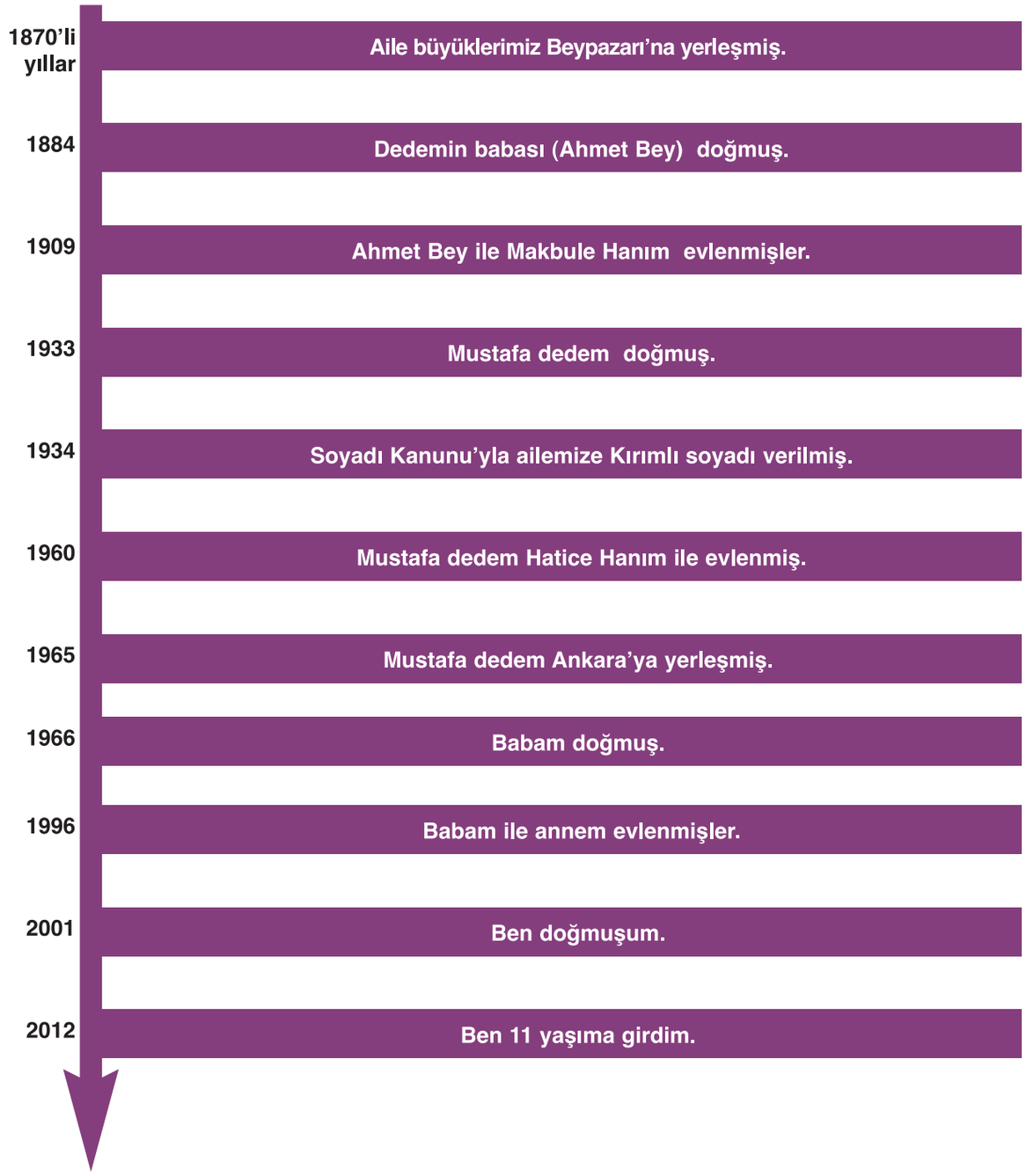

Sıla, babasının verdiği bilgilerden sonra aile bireyleri hakkında pek çok bilgi elde etti. Yaptığı çalışma ile ailesinin tarih şeridini oluşturmuş oldu.

ARAŞTIRALIM

Siz de aile büyüklerinizden biri ile röportaj yaparak aile tarihinizi araştırınız. Yaptığınız çalışmayı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ç.K. s. 25

2. KONU: BİZİM KÜLTÜRÜMÜZ

KONUYA HAZIRLIK

- *Millî kültür denince aklınıza neler geliyor?*
- *Ata sporlarımız hakkında neler biliyorsunuz?*
- *Kültürel özellikler, geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe aktarılırken değişikliğe uğrar mı? Neden?*

KAVRAMLAR

- Değişim ve süreklilik
- Kültür
- Değer
- Millî kültür
- Kültürel öge





Hasan, ailesiyle birlikte Ankara'da; Hasan'ın dedesi ise Sivas'ta yaşıyordu. Dedesi ziyaret için Ankara'ya gelecek ve birkaç hafta onlarda kalacaktı. Hasan babasından bu haberi duyunca çok sevindi. Çünkü dedesini çok seviyordu. Uzun zamandır dedesini görmediği için çok özlemişti.

Ertesi gün Hasan okuldan çıkıp eve geldi. Bir süre sonra kapı zili çaldı. Annesi kapıyı açtı. Gelen dedesiydi.

Hasan, dedesinin elinden; dedesi de Hasan'ı yanaklarından öptü. İçeriye geçip sohbet etmeye başladılar. Birlikte yemek yediler. Biraz daha sohbet ettikten sonra Hasan ödevlerini yapmak için odasına gitti. Dedesi de bu arada biraz dinlenip yol yorgunluğunu attı.

Hasan'ın ödevini yaptıktan sonra uzun süre bilgisayarın başında oyun oynaması dedesinin dikkatini çekti.

Dedesi, Hasan'ı yanına çağırdı, aralarında şu konuşma geçti:

Dede: Neden bilgisayarın başında bu kadar uzun süre kalıyorsun?

Hasan: Ödevimi yaptıktan sonra boş zamanlarımı bilgisayarda oyun oynayarak değerlendiriyorum.

Dede: Hasancığım oyun oynamak senin en doğal hakkın. Yalnız saatlerce bilgisayar oynamanı doğru bulmuyorum. Ben, senin yaşındayken mahallede arkadaşlarımla her gün oyun oynardım. Ama sen sadece bilgisayarla hem de saatlerce oynuyorsun.



Dede: Bizim çocukluğumuzda oynadığımız oyunlar sizinkilerden farklıydı. Biz kendi oyuncaklarımızı kendimiz yapardık. Çelik çomak, topaç çevirme, sek sek, mendil kapmaca gibi kültürümüze ait oyunlar oynardık.

Hasan: Kültür ne demektir?

Dede: Kültür toplumların yaşama tarzıdır. Atalarımızdan bize kalan maddi ve manevi değerlerin hepsidir. Örneğin düğünler, bayramlar, el sanatları, oyunlar, mimarlık, gelenekler, müzik ve halk oyunları gibi değerlerimiz kültürümüzü oluşturur.

Hasan: Dedeciğim babam senin eski bir güreşçi olduğunu söyledi. Bu konuda bilgi verebilir misin?

Dede: Evet, Sivas'ta güreşe çok önem verilirdi. Ben de okul yıllarımda güreşe başladım. Öğretmen okulunu bitirinceye kadar çeşitli yarışmalara katıldım. Birçok madalya da aldım.

Hasan: Güreş bizim ata sporumuz değil mi?

Dede: Evet, güreş biz Türkler için çok önemli bir spordur. Her yıl Edirne'de geleneksel olarak düzenlenen Kırkpınar Yağlı Güreşleri, 650 yıldır yapılmaktadır. Yani atalarımızdan kalan bir gelenek olarak günümüze kadar gelmiştir.

Hasan: Başka hangi ata sporlarımız günümüzde de devam ediyor?

Dede: İlk aklıma gelen cirittir. Cirit, bizim çocukluğumuzda da sevilen bir spordu. Gördüğüm kadarıyla günümüzde de seviliyor. Bazı bölgelerimizde bu spor hâlâ büyük ilgi görmektedir.



Hasan: Cirit nasıl oynanır? Dedeciğim bize anlatır mısın?

Dede: Cirit, bir diğer adı ile çavgan, Türklerin yüzyıllardan beri oynadıkları bir ata sporudur. Cirit, at üzerinde bulunan iki takım yarışmacılarının birbirlerine belirli kurallara göre, cirit adı verilen tahta değnekleri atarak oynadıkları oyundur. Amaç at üzerindeki binicileri hedefleyip değnekleri isabet ettirmektir.

Hasan: Dedeciğim, sizin çocukluk yıllarınızda bayramlar nasıl kutlanırdı?



Dede: Bayramlar birlik, beraberlik ve kardeşlik duygularının pekiştirildiği günlerdir. Bu günlerde küsler barışır, akraba ziyaretleri yapılır, eğlenceler düzenlenir. Örneğin, bizim çocukluğumuzda baharın müjdesi kabul edilen Nevruz Bayramı coşku ile kutlanırdı. İnsanlar yeşil alanlara, yaylalara giderdi; koca kazanlarda etler, pilavlar pişirilir, ayran yapılırdı. İkramlar hazırlanır, çocuklar şeker toplar, aile büyükleri, komşular ziyaret edilirdi. Herkes yer içer, yakılan ateşlerin üstünden atlar, eğlenirdi. İnsanlar böyle günlerde birbirine sevgiyle kenetlenirdi. Dinî bayramlarda ise evlerde günlerce hazırlıklar yapılırdı. Baklavalar, börekler ve çeşit çeşit yemekler yapılırdı. Bayram sabahı erkenden kalkılır, yeni elbiseler giyilirdi. Evdeki bayramlaşmadan sonra akraba ve komşulara bayram ziyareti yapılırdı.

Hasan: Millî bayramlarda neler yapardınız?

Dede: Bizim öğrencilik yıllarımızda millî bayramlarda şiir okuma yarışmaları, piyes, halk oyunları gösterileri düzenlenirdi. Bayram etkinliklerini büyük küçük herkes seyretmeye gelirdi, gece fener alayı düzenlenirdi.

BİLGİ KUTUSU

MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
- 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı
- 30 Ağustos Zafer Bayramı
- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

DİNÎ BAYRAMLARIMIZ

- Ramazan Bayramı
- Kurban Bayramı

Ç.K. s. 26

Hasan: Dedeciğim kültürel değerlerimiz zaman içinde değişime uğruyor mu?



Dede: Elbette evladım. Kültürel ögeler geçmişten günümüze değişerek taşınmaktadır. Bunun nedeni ise insanların yaşam şartlarındaki değişimdir. Bunu sana bir örnekle açıklayım. Bizim çocukluğumuzda düğünlerde gelinler ata bindirilerek getirilirdi. Günümüzde ise bu gelenek çok değişmiştir. Atların yerini çiçeklerle süslenmiş gelin arabaları almıştır.



Hasan: Peki, kültürel değerlerimizi nasıl koruyabiliriz?

Dede: Kültürel özellikler bir milletin ve topluluğun önemli değerleridir. Bu değerlerimize sahip çıkmalıyız. Biz, tarihi çok eskilere dayanan kültürel zenginliğe sahip bir milletiz. Ben, öğretmenliğe başladığım ilk günden emekli olduğum güne kadar öğrencilerime millî kültürümüzün bizim için önemini ve değerini, Atatürk'ün millî kültürümüz hakkındaki görüşlerini öğrettim.

Hasan: Dedeciğim, Atatürk'ün millî kültürümüzle ilgili düşünceleri nelerdi?

Dede: Atatürk, millî kültürümüzün temellerini tarihte aramamız gerektiğini söylemiştir. Türk milletinin kültürünün çok zengin olduğuna ve bu zenginlikten güç alarak geleceğe daha güvenle bakmamız gerektiğine inanmıştır. Atatürk, Türk milletinin uygar dünyada hak ettiği yere mutlaka ulaşacağını biliyordu. Bunu da "Millî kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkaracağız."* diyerek belirtmişti. Atatürk'ün uygarlık anlayışında taklitçilik yoktur. Atatürk, uygarlık yolunda ilerleyerek ülkemizi geliştirmemizi istemiştir. Devamlı olarak geliştirilmeyen bir kültürün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağına inanmıştır. Atatürk millî kültürün korunmasına ve geliştirilmesine büyük önem vermiştir. Türk tarihinin zenginliğinin ortaya çıkarılması için Türk Tarih Kurumunu, Türk dilinin geliştirilmesi amacıyla da Türk Dil Kurumunu kurdurmuştur.

? Sizin çevrenizde; düğünlerde, bayramlarda veya kutlamalarda hangi kültürel değerler göze çarpmaktadır? Birkaç örnek veriniz.

ARAŞTIRALIM

Yaşadığınız yerde yaygın olarak oynanan ata sporları hangileridir? Araştırınız.

* www.atam.gov.tr

Ç.K. s. 27

3. KONU: MİLLÎ MÜCADELE'MİZ

KONUYA HAZIRLIK

- *Bulunduğunuz ilin Millî Mücadele'ye ne tür katkılar sağladığını açıklayınız.*
- *Atatürk'ün Millî Mücadele'ye önderlik etmiş olması vatanın kurtarılmasında nasıl bir rol oynamış olabilir?*

KAVRAMLAR

- Millî egemenlik
- Dayanışma
- Liderlik
- Cumhuriyet
- Savaş
- Vatan



Caner, öğretmeninin verdiği ödevi yapabilmek için babasından yardım istedi. Babasına "Millî Mücadele yıllarında ülkemizin durumu nasıldı?" diye sordu. Millî Mücadele yıllarını dedem bize anlatırdı oğlum. İstersen sorduğun soruyla ilgili dedemin bize anlattığı anıları sana da anlatayım:

Dedem o yıllardan bahsederken hep gözleri dolardı. Tüm aile dedemin etrafında toplanır, onun anlattıklarını dikkatle dinlerdi. Dedem askerlik yaşı gelince askere gitmiş. Askerliği sırasında Atatürk'ün önderliğinde Millî Mücadele başlamış.

Dedem, askerlik görevini Konya'da yapıyormuş. Savaş başlayınca Afyonkarahisar'a gönderilmiş. Dedem, Türk milletinin uzun süren savaşlardan yorulduğunu, Millî Mücadele'nin başladığı yıllarda da ekonomik bakımdan çok zor durumda olduğunu söylerdi. O yıllarda savaşa giden askerlerin ihtiyaçlarını bile karşılamada sıkıntılar çekildiğini anlatırdı.



Sakarya Meydan Savaşı tablosu, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi-Ankara

? Yukarıdaki tabloda Millî Mücadele'nin temsilî bir görüntüsü verilmiştir. Tabloyu inceleyerek o dönemde yurdumuzun içinde bulunduğu durumu söyleyiniz.

Dedem, Türk milletinin içinde bulunduğu zor şartlara rağmen Atatürk'ün Millî Mücadele'nin başına geçmesiyle kurtuluş inancını daha da arttırdığını söylerdi. Atatürk, ülkemizin olumsuz şartlarını bilmesine rağmen Türk milletine olan güvenini hiçbir zaman kaybetmedi, derdi.

Dedem, cephede bazı günler sadece bir öğün yemek yiyebildiklerini anlatırdı. Bütün zorluklara rağmen yurdumuzdan düşmanların atılmasında tüm Türk halkının katkısının olduğunu söylerdi.



İstiklal Madalyası'nın ön yüzünde, birinci Meclis binası, 23 Nisan 1920 tarihi ve kağnısıyla cephane taşıyan bir kişi yer alır.



İstiklal Madalyası'nın arka yüzünde ise ay yıldız içinde Türkiye haritası ve defne dalları arasında 1 Kasım 1922 tarihi vardır.

Erkeklerin cephede savaşırken, Seydilerli Şerife Bacı, Erzurumlu Kara Fatma gibi Türk kadınlarının hatta yaşlı ve çocukların cephe gerisinde büyük fedâkarlıklarla Millî Mücadele'ye destek verdiğini anlatırdı.

Caner, verdiği bilgiler için babasına çok teşekkür etti.

Babası, Caner'e dedesine ait olan İstiklal Madalyası'nı göstererek, "Dedeme Millî Mücadele bittikten sonra bu madalyayı verdiler." dedi. Biz de dedeme ait olan bu İstiklal Madalyası'nı gururla koruyoruz. Ödevini hazırlarken İstiklal Madalyası'ndan da bahsedebilirsin, dedi. Caner, babasına tekrar teşekkür ederek ödevini hazırlamaya başladı.

BİLGİ KUTUSU

ŞERİFE BACI



Kurtuluş Savaşı'nda İnebolu'ya çıkarılan silah ve cephanelerin Kastamonu üzerinden Ankara'ya ulaştırılmasında yaşlı erkeklerle kadınlarımızın da insanüstü gayretleri olmuş, bu kahramanlar tarihe geçmişlerdir.

Tarihe geçen kadınlarımızdan biri de Seydilerli şehit Şerife Bacı'dır. Şerife Bacı 1921 yılının çetin kış şartlarında sırtında çocuğu, önünde kağnısı ile İnebolu'dan Kastamonu'ya cephane taşırken Kastamonu Kışlası önüne kadar gelmiş, mermileri ve çocuğunu korumak uğruna donarak şehit olmuştur. Bu fedakârlığıyla Türk milletinin kalbindeki yerini almıştır.

www. meb.gov.tr

ARAŞTIRALIM

Millî Mücadele Dönemi'nde, yaptığı kahramanlıklarla tanınan Türk kadınlarından birinin hayatı hakkında araştırma yapınız.

Ç.K. s. 28

4. KONU: LİDERİMİZLE CUMHURİYETE YÜRÜYORUZ

KONUYA HAZIRLIK

- *Yaşadığınız yerin Millî Mücadele'de üstlendiği görevleri büyüklerinizden öğrenerek sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.*
- *Atalarımız Millî Mücadele'de ne tür zorluklarla karşılaşmış olabilir?*

KAVRAMLAR

- Demokrasi
- Devlet
- Egemenlik
- Sözleşme
- Olgu

Merhaba Arkadaşlar, benim adım Samet. Öğretmenimiz geçen hafta Atatürk'ün hayatıyla ilgili bir sunum hazırlamamı istedi. Ben de bir hafta süresince Atatürk'ün hayatını araştırdım. Araştırmam sırasında Atatürk'ün hayatıyla ilgili bilmediğim birçok bilgi öğrendim. Şimdi size Atatürk'ün hayatıyla ilgili önemli bilgiler vereceğim.



Atatürk'ün Selanik'te doğduğu ev



Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım ve babası Ali Rıza Bey

Mustafa Kemal 1881 yılında Selanik'te doğmuştur. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır.

Ali Rıza Efendi gümrük memurluğu yapıyordu. Bu görevinden ayrıldıktan sonra ticaretle uğraştı. O, kültürlü ve olgun bir kişiliğe sahipti. Mustafa Kemal'in annesi Zübeyde Hanım da kendisini iyi yetiştirmiş, iradeli, sağlam karakterli bir hanımefendiydi. Oğlunu en iyi şekilde yetiştirmek için çok çaba harcamıştı.

Mustafa Kemal'in çocukluğu, Selanik ve çevresinde geçmişti. Onun çocukluk yıllarında, bu bölgede, çeşitli huzursuzluklar vardı. Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak yaşayan milletler, çeşitli bahanelerle ayaklanıyordu. Bu olaylar, Mustafa Kemal'i çok etkilemişti. Onun, gençlik yıllarından itibaren ülkenin durumu ve Türk milletinin geleceği ile ilgilenmesinde bu ortamın da rolü olmuştur.

Şimdi de Atatürk'ün eğitim ve öğrenim hayatından bahsedeceğim.

Arkadaşlar, Mustafa Kemal, ilköğrenimine annesinin isteğiyle mahalle mektebinde başladı. Kısa bir süre sonra da babasının isteğiyle Şemsi Efendi İlkokuluna devam etti. Bu okul, çağdaş usullerle öğretim yaptığından babası onun burada eğitim görmesini istedi.

Küçük Mustafa, çalışkan bir öğrenci olarak dikkat çekti. Öğretmeni onu diğer öğrencilere örnek gösterdi. İlkokulda okurken babasını kaybetti ve bu yüzden bir süre okula devam edemedi. Annesi ile birlikte, dayısının kâhyalık yaptığı Selanik yakınlarındaki çiftliğe gitti. Burada dayısının işlerine yardımcı oldu. Fakat o, okumak istiyordu. Selanik'e dönerek öğrenimine devam etti.

Mustafa, ilkokulu bitirdikten sonra Selanik Mülkiye Rüştiyesine girdi. Asker olmak istediği için bu okula fazla devam edemedi. Askerî okulda okumak için girdiği sınavı kazanarak Selanik Askerî Rüştiyesinde (Ortaokul) öğrenimini sürdürdü. O, bu okulu çok sevdi ve burada çok başarılı oldu. Bir gün, derste, matematik öğretmeni ona, "Senin de adın Mustafa, benim de. Bu böyle olmayacak. Arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın Mustafa Kemal olsun." dedi. O günden sonra herkes ona **Mustafa Kemal** dedi.

Mustafa Kemal, Askerî Rüştiyeden sonra öğrenimine, Manastır Askerî İdadisine (lise) devam etti. Burayı da başarı ile bitirdi ve daha sonra İstanbul'da Harp Okuluna girdi. Son olarak Harp Akademisini başarı ile bitiren Mustafa Kemal, 1905 yılında kurmay yüzbaşı olarak orduya katıldı.

Mustafa Kemal, ilk askerî başarısını, Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı kazandı. Daha sonra Balkan savaşlarında görev aldı. Çanakkale Savaşı'ndaki başarılarıyla hem parlak bir zafer elde edilmesinde rol oynadı hem de Türk milletinin takdirini ve sevgisini kazandı. Kurtuluş Savaşı sırasında Sakarya ve Başkumandanlık Meydan Savaşı'nda elde ettiği zaferlerle Türk milletinin bağımsızlığına kavuşmasında önemli rol oynadı.

Arkadaşlar, Mustafa Kemal askerlik hayatında kazandığı başarılarla Türk tarihine parlak sayfalar eklemiştir. O, yirminci yüzyılın en büyük askerî dehası olarak kabul edilmiştir.



Kurmay Yüzbaşı Mustafa Kemal

TARTIŞALIM

Mustafa Kemal'in başarılı bir asker olmasında onun hangi özellikleri etkili olmuştur?

Ç.K. s. 29

Arkadaşlar, şimdi Atatürk'ün görev aldığı ve kendisinin tanınmasını sağlayan savaşları anlatacağım.

Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal



Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal

İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki topraklarını birer birer işgal ederken İtalya da harekete geçti. Bir Osmanlı eyaleti olan Trablusgarp'ı ele geçirmek istedi.

İtalya, Trablus ve Bingazi'nin kendisine verilmesini istedi. Bu isteği kabul edilmeyince Osmanlı Devleti'ne savaş açtı (1911).

Osmanlı Devleti'nin oraya yardım gönderecek kadar güçlü donanması yoktu. Karadan da asker gönderemiyordu. Buna rağmen İstanbul'dan bir grup vatansever subay gizlice Trablusgarp'a gitti. Bunların içinde Mustafa Kemal ve arkadaşları vardı. Derne ve Tobruk'ta Mustafa Kemal, Bingazi'de ise Enver Bey yerli halkı örgütleyerek İtalyanlara karşı büyük bir savunma örneği gösterdiler. Bu direniş karşısında İtalyanlar Trablusgarp'ı işgal edemediler. Ancak o sıralarda Balkan Savaşı başladığı için bu çabalar sonuçsuz kaldı. İtalya ile Uşi (Ouchy) Antlaşması imzalanarak Trablusgarp Savaşı'na son verildi (1912). Bu antlaşma ile Trablusgarp ve Bingazi İtalyanlara bırakıldı.

Çanakkale Savaşı'nda Mustafa Kemal

Çanakkale'deki savaşlar, Birinci Dünya Savaşı'nın çok önemli bir bölümünü oluşturur. Bu cephedeki savaşlar, İtilaf Devletlerinin Çanakkale Boğazı'ndan zorla geçmek istemeleri üzerine başlamıştır.

İngiliz ve Fransız savaş gemilerinin oluşturduğu güçlü bir donanma, 18 Mart 1915'te Çanakkale Boğazı'na dayandı. Bu donanma, kıyıları top ateşine tuttuktan sonra Boğaz'dan geçmek istedi. Boğaz'a önceden mayın döşenmiş olması ve Türk topçularının isabetli atışları yüzünden düşman donanması ağır kayıplar vererek geri çekildi.

Çanakkale Boğazı'nın geçilemeyeceğini anlayan İngiltere ve Fransa, yeni bir planı uygulamaya koydular. Gelibolu Yarımadası'na asker çıkarıp oradan İstanbul'a ulaşmayı amaçladılar. Böylece kara savaşları başladı. Savaşın en şiddetli anında Mustafa Kemal'in askerlerine, "Size ben taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimize başka kuvvetler ve başka komutanlar gelebilir."* diyerek verdiği tarihî emir Çanakkale Savaşı'nın kaderini belirledi.Mustafa Kemal'in üstün komutanlık yeteneği, Türk milletinin cesareti ve azmi karşısında amaçlarına ulaşamayan düşmanlar geri çekilmek zorunda kaldılar.

Millî Mücadele Süreci

Arkadaşlar, Birinci Dünya Savaşı, Türk milletini her bakımdan olumsuz etkiledi. Millet, yoksul ve çaresiz bir duruma düştü. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi vatanımız da elimizden alınmak isteniyordu. Türk milleti bu duruma razı olabilir miydi? Hayır, çünkü Türk milleti, tarihi boyunca bağımsız yaşamıştı. Bağımsız yaşamak onun en önemli özelliğiydi. Bundan vazgeçemezdi. Şartlar ne kadar kötü olursa olsun, bağımsızlığını yeniden kazanmalıydı.

* www.kultur.gov.tr

Yurdumuzun İşgal Edilmesi

I. Dünya Savaşı'nda yanında yer aldığımız devletler savaşı kaybetti. Bunun üzerine Osmanlı Devleti 30 Ekim 1918 tarihinde İtilaf Devletleri ile şartları çok ağır olan Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. Bu antlaşmaya göre Türk ordusunun büyük bir bölümü dağıtıldı, silahlarına el konuldu. Tersane ve limanlar ayrıca Toros tünelleri, demir yolları ve haberleşme İtilaf Devletlerinin kontrolünde olacaktı. Antlaşma'nın 7. maddesinde; "İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehlikede görürlerse istedikleri yeri işgal edebilirler." deniyordu. Onlar, bu maddeyi işlerine geldiği gibi yorumlayıp vatanımızı işgale başladılar.

İngilizler; Antep, Urfa, Maraş ve Musul'u işgal edip Samsun ve Merzifon'a askerî birlikler çıkardılar. Fransızlar, Adana ve çevresini; İtalyanlar ise Antalya ve Konya yöresini ele geçirdiler. Daha sonra Yunanlılar, İngilizlerin desteğiyle (15 Mayıs 1919) İzmir'i işgal ettiler.

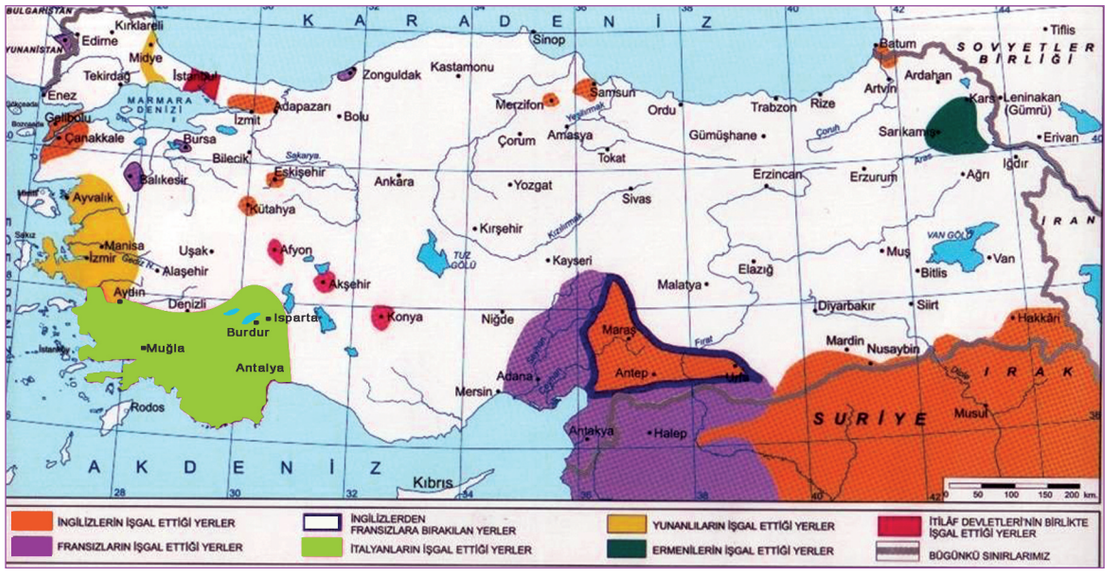

Mondros Ateşkes Antlaşmasından sonra işgal edilen yerler

Bütün bu işgaller, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın şartlarına aykırıydı. İtilaf Devletleri, Türk milletinin varlığını ve haklarını hiçe sayıyordu. Osmanlı Hükûmeti bu olaylara âdeta seyirci kalıyor, işgalleri önlemek için bir çaba gösteremiyordu.

Anadolu'nun düşmanlar tarafından paylaşılmak istenmesi Türk milletinin tepkisine yol açtı. Vatanı savunmak için ilk önce millî cemiyetler kuruldu. Yine vatanı kurtarmak ve bağımsız yaşamak amacıyla Kuvayımilliye (Millî Kuvvetler) adı verilen birlikler oluşturuldu. Ancak bu birlikler dağınıktı. Öncelikle millî birliğin sağlanması gerekiyordu. Bu aşamada Türk milletinin bir öndere ihtiyacı vardı. O önder de Mustafa Kemal Paşa'ydı.

? Mondros Ateşkes Antlaşması'nda İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikede görürlerse istedikleri yerleri işgal edebileceklerdi. İtilaf Devletleri bu maddeyi hangi amaçla anlaşmaya koymuştur?

Ç.K. s. 30

2. unite_Layout 1 05.06.2015 11:44 Page 44

İşgaller Karşısında Mustafa Kemal Ne Düşünüyordu?

Birinci Dünya Savaşı sona erdiği sırada Mustafa Kemal, Suriye cephesindeydi. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasının ardından buradaki ordu komutanlığı dağıtılınca Mustafa Kemal, İstanbul'a döndü. O sırada yurdumuz işgal edilmeye başlanmıştı. Boğazda demirli düşman savaş gemilerini gören Mustafa Kemal ünlü "Geldikleri gibi giderler."* sözünü söyledi.

Mustafa Kemal, vatanı bu durumdan kurtarmak için çalışmalara başladı. Uzun zamandan beri düşündüğü kurtuluş çarelerini artık uygulamaya koyabilirdi. O, dünyadaki gelişmelerle yakından ilgileniyordu. Eğitime ve bilimsel çalışmalara önem veren ülkelerin ekonomide ve askerlikte de ileri gittiğini görüyor, kalkınıp gelişmek için aynı yolu izlemek gerektiğine inanıyordu. Önce bağımsızlığı kazanmak ve millî egemenliği esas alan bir devlet kurmak gerekiyordu. Bunun için yürütülecek mücadeleyi millete mal etmek şarttı. O, milletin karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri herkese anlattı. Ancak o şartlarda kimse mücadeleyi göze alamıyordu. Hatta başka bir devletin himayesi altına girmeyi savunanlar bile vardı. Oysa Mustafa Kemal, bağımsız yaşamayı ilke edinmiş olan Türk milletinin, gücüyle her engeli aşabileceğine inanıyordu. Hürriyete ve bağımsızlığa çok önem veren Mustafa Kemal'in kurtuluş umudu, Türk milletinin yenilmez azmiydi.

Mustafa Kemal'in Samsun'a Gelerek Millî Mücadele'yi Başlatması



Bandırma Vapuru

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra vatanımız parçalanıyor, Türk milleti esir edilmek isteniyordu.

Bu durumdan kurtulmak için ne yapmak gerekirdi? Mustafa Kemal'e göre tek çare, Türk milletinin gücünü harekete geçirip yeni bir Türk devleti kurmaktı. O, İstanbul'da bulunduğu sırada bu düşüncesini yakın arkadaşlarıyla tartıştı. Sonunda Anadolu'ya gitmeye karar verdi.

O sıralarda, Samsun ve çevresindeki Rumların Türklere karşı saldırıları artmıştı.

Osmanlı Hükûmeti, Samsun ve çevresindeki karışıklığı önlemek için Mustafa Kemal'i 9. Ordu Müfettişliği'ne atadı. Mustafa Kemal zaten Anadolu'ya geçmek için fırsat bekliyordu.

Mustafa Kemal, 16 Mayıs 1919'da, Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan ayrıldı. Türk milletinin kaderini değiştirecek düşünceleri yüreğinde taşıyan Mustafa Kemal Paşa, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a vardı.

Mustafa Kemal Paşa, "Ya istiklal ya ölüm!" parolası ile çalışmalarına başladı. O, amacına ulaşmak için acaba kime ve neye güveniyordu? Bu soruların cevabını ondan öğrenelim: "Ben 1919 yılının Mayısında Samsun'a çıktığım gün, elimde maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek, manevi bir kuvvet vardı. İşte ben bu millî kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım."**

* U. Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri s.109
** U. Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri s.115

2. unite_Layout 1 05.06.2015 11:44 Page 45

Millî Mücadele'de Dayanışma

Mustafa Kemal Paşa önce millî bilinci uyandırmak, millî birliği gerçekleştirmek için çalışmalar yaptı. İşgaller karşısında alevlenen millî heyecanın yurt düzeyine yayılmasını istedi. Bunun için genelgeler yayımladı. Mitingler yapılarak İzmir'in işgalinin kınanmasını önerdi. Bunun üzerine başta İstanbul olmak üzere birçok ilimizde mitingler yapıldı.



Cepheye doğru, Mehmet BAŞBUĞ

Kurtuluş Savaşı'mızın hazırlık döneminde, Mustafa Kemal Paşa, öncelikle millî birlik ve beraberliği sağlamıştır. O, bir toplumun yaşamasının ve mutluluğunun ancak dilekte ve dileği gerçekleştirme yolunda tam birlik olunmasına bağlı bulunduğunu savunmuştur. Türk milletini ortak amaç etrafında birleştirmeden savaşı başlatmamıştır. Hiç şüphesiz vatanın bütünlüğünün sağlanmasında ve bağımsızlığımızın kazanılmasında, Türk milletinin güçlüklere karşı birlik ve dayanışma içerisinde olması önemli rol oynamıştır. Millî varlığımızın temeli, millî şuur ve millî birliktir.

? Yukarıdaki tablodan yararlanarak Millî Mücadele'nin kazanılmasında Türk milletinin dayanışmasının önemini açıklayınız.

Adım Adım Bağımsızlığa

İşgal kuvvetlerine karşı ilk direniş, Güney Cephesi'nde Dörtyol'da başlamıştır (19 Aralık 1918). Silahlanan halk, Fransızlara karşı büyük bir direniş göstermiştir.

Batı Cephesi'ndeki direniş hareketi ise İzmir'in işgalinden sonra başlamıştır. Vatansever subayların teşkilatlandırdığı birlikler Yunanlılara karşı koymuştur. İzmir'i işgal eden Yunanlılar, daha sonra Manisa ve Aydın yönünde iç kesimlere doğru ilerlemeye başladılar. Ayvalık'a asker çıkaran Yunanlılar, Yarbay Ali Bey'in (Ali Çetinkaya) komutasındaki askerlerin direnişi ile karşılaştılar.

Yunan ilerleyişi karşısında Bergama, Soma, Aydın ve Nazilli'de halk savaşmaya başlamıştır. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali sırasında ilk kurşunu sıkan gazeteci Hasan Tahsin daha sonra şehit edilmiştir. Batı Anadolu'da görülen bu direniş ve mücadele, Yunanlılarla bölgenin Türk halkı arasında yapılan bir savaş özelliği taşıyordu. Batı Cephesi'ndeki bu direniş hareketleri, millî bilinci ve düşmana karşı koyma azmini güçlendirmiştir.

Ç.K. s. 31

Arkadaşlar şimdi Atatürk'ün Samsun'a çıkışından Millî Mücadele'nin kazanılmasına kadar geçen sürede meydana gelen önemli olayları anlatacağım.

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

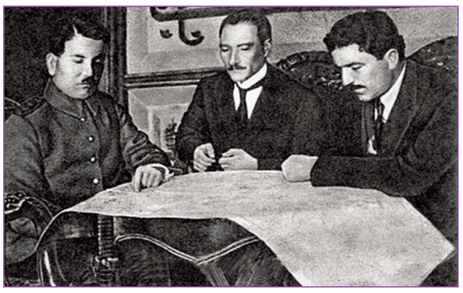

Amasya Genelgesi sırasında Mustafa Kemal ve arkadaşları

Mustafa Kemal, Samsun'daki çalışmalarını tamamladıktan sonra Havza'ya, oradan da Amasya'ya gelmiştir.

O sıralarda, Anadolu ve Trakya'da bazı cemiyetler vardı. Bu cemiyetler, daha çok kendi bölgelerinin haklarını savunuyordu. Mustafa Kemal, bütün bu cemiyetleri birleştirmek istemiştir. Onun anlayışına göre herkes, aynı amaç için güç birliği yapmalıydı. Bunu sağlamak için de milleti temsil eden bir kurul oluşturulmalıydı. Bu amaçla Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'ni yayımlamıştır. Bu genelgede yer alan tespit ve kararlardan bazıları şunlardır:

- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- İstanbul'daki hükûmet, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirmemektedir.
- Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- Milletin haklarını savunmak için millî bir kurulun varlığı çok gereklidir.
- Sivas'ta millî bir kongre toplanacaktır.
- Bu kongreye halkın güvenini kazanmış kişilerin seçilip temsilci olarak gönderilmesi gerekmektedir.

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'yle Türk milletini işgalci devletlere karşı mücadeleye çağırdı. Kurtuluş Savaşı'nın milletin gücü ile kazanılabileceğini açıkladı.

Erzurum Kongresi (23 Temmuz 1919)



Mustafa Kemal Erzurum Kongresi'ne katılan delegelerle

İtilaf Devletleri yurdumuzu paylaşırken Doğu Anadolu'yu da Ermenilere vermeyi planlamışlardı. Erzurum Kongresi, Doğu Anadolu'nun haklarını korumak için kurulan Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından düzenlendi. O sıralarda, Mustafa Kemal Erzurum'a geldi.

Mustafa Kemal, kongrenin hazırlık çalışmalarını hızlandırdı. Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919'da toplandı. Bu kongreye, Doğu Anadolu illerinden gelen temsilciler katıldı. Kongre başkanlığına oy birliğiyle Mustafa Kemal seçildi. Atatürk açış konuşmasında gücünü milletten alan bir hükûmetin kurulmasını istedi.

Yapılan görüşmelerden sonra Erzurum Kongresi'nde şu kararlar alındı:

- Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.

• Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı millet birlikte karşı koyacaktır.

• Vatanın ve bağımsızlığın korunmasına Osmanlı Hükûmetinin gücü yetmezse geçici bir hükûmet kurulacaktır.

• Millî meclis, hemen toplanmalı ve hükûmet işlerini denetlemelidir.

Kongre sonunda, Mustafa Kemal'in başkanlığında bir Temsil Heyeti oluşturuldu.

Erzurum Kongresi, Doğu Anadolu'nun güvenliğini sağlamak için toplanmıştı. Fakat bütün yurdu ilgilendiren kararlar alındı. Bu nedenle bu kongre millî bir kongre olarak kabul edilir.

? Erzurum Kongresi'nde alınan "Millî sınırlar içerisinde vatan bir bütündür, bölünemez." kararıyla ne anlatılmak istenmiştir?

Sivas Kongresi (4 Eylül 1919)

Sivas Kongresi, Mustafa Kemal'in Amasya Genelgesi'yle yaptığı çağrı üzerine toplandı. Bu kongreye, Türkiye'nin her tarafından seçilmiş olan temsilciler katıldı. Kongre başkanlığına yine Mustafa Kemal seçildi. Kongrenin amacı, vatanın bağımsızlığını sağlamak için girişimlerde bulunmak ve bu konudaki önerileri görüşüp gerekli kararları almaktır.



Mustafa Kemal Sivas Kongresi'ne katılan delegelerle

Osmanlı Hükûmeti, bu kongrenin toplanmasını engellemek istedi. Fakat bunu başaramadı.

Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar aynen kabul edildi.

Bütün millî cemiyetler birleştirildi. Böylece Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (Anadolu ve Rumeli'nin Haklarını Koruma Cemiyeti) kuruldu.

Mustafa Kemal, Temsil Heyeti üyeleriyle birlikte 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi. Bundan sonraki çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

? Millî bilincin uyandırılmasında Sivas Kongresi'nin etkisi olmuş mudur? Açıklayınız.

Büyük Millet Meclisi (BMM)'nin Açılması (23 Nisan 1920)

İstanbul'un işgalinden hemen sonra Mebusan Meclisi kapatıldı. Bunun üzerine Mustafa Kemal, Ankara'da yeni bir meclisin açılmasına karar verdi. Bunun için yayımladığı bir emirle seçimlerin yenilenmesini istedi. İstanbul'dan Ankara'ya gelebilecek milletvekillerinin de Meclise katılmalarını bildirdi.



İlk Büyük Millet Meclisi binası - Ankara

Kısa sürede gerekli hazırlıklar tamamlandı. Ankara'da Büyük Millet Meclisi büyük bir törenle açıldı.

? BMM'nin açılması Türk milleti için neden önemlidir?

Ç.K. s. 32

Sevr Barış Antlaşması (10 Ağustos 1920)



Osmanlı Heyeti, Sevr Barış Antlaşması'nı imzalarken

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf Devletleri, yurdumuzu haksız yere işgale başlamışlardı. İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ni istedikleri şartları içeren bir barış antlaşması imzalamaya zorluyorlardı. Hazırladıkları antlaşma metnini Osmanlı Devleti'ne kabul ettirmek için Fransa'nın Sevr kasabasında toplandılar. Oraya giden Osmanlı temsilcileri antlaşmayı imzalamak zorunda kaldılar.

Sevr Barış Antlaşması Türk vatanını parçalıyor, Türk milletine yaşama hakkı tanımıyordu.

Çok ağır şartlar içeren Sevr Barış Antlaşması'nın bazı maddeleri şunlardı: İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti olarak kalacak ancak, Osmanlı Devleti anlaşma koşullarına uyamazsa, İstanbul Türklerden alınacaktı. Boğazlar her zaman bütün devletlerin gemilerine açık tutulacaktı. Anadolu'nun doğusunda iki yeni devlet kurulacaktı.

? Yurdumuzun parçalanması anlamına gelen Sevr Barış Antlaşması'nı Osmanlı Devleti neden imzalamıştır?

Kurtuluş için Yapılan Savaşlar

Kurtuluş Savaşı Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin adıdır. Bu mücadele, 19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı ile başladı. Ermenilerle Doğu, Fransızlarla Güney, Yunanlılarla Batı Cephesi'nde çok çetin savaşlar yapıldı. Mustafa Kemal'in önderliği, Türk milletinin gücüyle birleşince her zorluğun üstesinden gelindi. Sonunda Türk milleti büyük bir zafer kazandı. Şimdi, vatanı kurtarmak için yapılan bu mücadeleleri sırası ile görelim.

Doğu Cephesi (2 Aralık 1920)

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kafkasya'nın güneyinde bir Ermenistan Devleti kurulmuştu. İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'na bir madde koyup Doğu Anadolu'yu Ermenilere vermek istediler. Kafkasya'nın güneyindeki Ermenistan Devleti, bundan cesaret aldı. Askerî birliklerini ve çetelerini Doğu Anadolu'ya saldırmak için görevlendirdi. Bu saldırılar sırasında birçok vatandaşımız hayatını kaybetti. Bunun üzerine TBMM Hükûmeti, Ermenilere karşı savaş kararı aldı. Yapılan savaşta, Ermeniler yenilgiye uğratıldı ve barış istemek zorunda bırakıldı. Bunun sonucunda TBMM Hükûmeti ile Ermeni Hükûmeti arasında Gümrü Barış Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma TBMM Hükûmetinin uluslararası alanda imzaladığı ilk antlaşmadır. Böylece Ermeniler TBMM Hükümetini tanımış oluyorlardı. Bu antlaşma ile Kars ve çevresi kurtarılmıştır.

? İtilaf Devletlerinin Doğu Anadolu'yu Ermenilere vermek istemesinin sebebi ne olabilir?

Güney Cephesi (12 Şubat 1920-20 Ekim 1921)



Güney Cephe ve işgalci Fransız ordu birlikleri

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Antep, Maraş ve Urfa İngilizler tarafından işgal edildi. Bu yerleri daha sonra Fransızlara bıraktılar. Fransızlar, bu şehirleri işgal ederken Ermenilerden de yardım aldılar. Fransızlar ve Ermeniler, Türklere saldırmaya başladılar. Bu saldırılara karşı koymak için Antep, Urfa ve Maraş'ta, Kuvayı Milliye birlikleri kuruldu. Antepliler, Urfalılar, Maraşlılar kahramanca savaştılar. Vatan savunması için ölümü göze almış olan bu yiğitlerle Fransızlar baş edemedi. Sonunda yenilip geri çekilmek zorunda kaldılar. 12 Şubat 1920'de Maraş'tan, 10 Nisan 1920'de de Urfa'dan çekildiler.

Güney Cephesi'nde savaş, 20 Ekim 1921'de Fransızlarla imzalanan Ankara Antlaşması ile sona erdi. Böylece Fransızlar yapılan anlaşmadan sonra 25 Aralık 1921'de Antep ve daha sonra da Adana'dan çekildiler.

? Millî Mücadele'deki başarılarından dolayı Urfa, Antep ve Maraş şehirlerine hangi unvanlar verilmiştir?

Batı Cephesi (15 Mayıs 1919-9 Eylül 1922)



Batı cephesinde Türk ordu birliklerinin Akşehir'e geldi.

Yunan kuvvetlerinin İtilaf Devletlerinin desteği ile Batı Anadolu'da bulunan şehirlere saldırması üzerine işgal edilen bölge halkı, Kuvayi Milliye birlikleri oluşturarak Yunan ilerlemesini durdurmaya çalıştı. Bunda bazı başarılar elde edildiyse de istenilen sonuç alınamadı. Düzenli ordunun kurulmasıyla Anadolu'daki Yunan ilerleyişi İnönü savaşlarıyla durduruldu.

Birinci İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921)



Mustafa Kemal ve İsmet İnönü

Yunanlılar, Türk ordusunun Çerkez Ethem ayaklanmasını bastırmak için yaptığı mücadeleyi fırsat bilip 6 Ocak 1921'de saldırıya geçtiler. Eskişehir'in batısındaki İnönü'ye kadar geldiler. Batı Cephesi Komutanı Albay İsmet Bey, Türk ordusunu başarıyla yönetti. Sonunda Türk ordusu Batı Cephesi'ndeki ilk askerî başarısını kazandı (10 Ocak 1921). Bu zaferle TBMM Hükûmetinin gücü arttı. Türk halkının morali yükseldi. Kurtuluş azmi ve umudu güçlendi.

İkinci İnönü Savaşı (26 Mart-1 Nisan 1921)

Birinci İnönü Savaşı'nda yenilen Yunanlılar, güçlerini artırıp yeniden saldırıya geçtiler. Amaçları, Eskişehir ve Kütahya'yı alıp Ankara üzerine yürümekti. Böylece, Sevr Antlaşması'nın hükümleri uygulamaya konulabilecekti.

Yunanlılar, İnönü'de Türk ordusu ile tekrar karşı karşıya geldiler. Bu savaş daha şiddetli oldu. İsmet Paşa komutasındaki Türk ordusunun üstün direnme gücü karşısında daha fazla direnemeyen Yunan kuvvetleri Bursa'ya doğru çekilmeye başladı. Böylece Yunanlılar İnönü'de ikinci kez yenildiler.

Bu zafer, TBMM'nin moralini ve gücünü daha da artırdı. Mustafa Kemal, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya bir kutlama telgrafı çekti. O, telgrafında, "**Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs** (ters giden, uğursuz) **talihini de yendiniz.**" diyerek bu zaferin önemini belirtti.

? İnönü savaşlarının Millî Mücadele'deki önemi nedir?



Mustafa Kemal Sakarya'da savaş alanında

Sakarya Meydan Savaşı (10 Temmuz 1921)

Yunanlılar üst üste yenilince büyük bir hazırlığa giriştiler. Asker, top ve tüfek sayısını artırdılar. Yunan Kralı, ordusuna Ankara'yı hedef gösterdi. Yunan saldırısı 10 Temmuz 1921'de başladı. Afyon, Kütahya ve Eskişehir Yunanlıların eline geçti.

Türk ordusu, daha fazla kayıp vermemek ve durumunu güçlendirmek için Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi. Türk ordusunun bu geri çekilişi, TBMM'de büyük heyecan uyandırdı. Mustafa Kemal'in ordunun başına geçmesi istendi.

Yunanlılar, Türk ordusunun güçlenmesine fırsat vermemek için ilerlemelerini hızlandırdı. Sakarya Irmağı'nın batısına kadar geldiler. Burada Türk ordusu ile karşılaştılar (23 Ağustos 1921). İki ordu arasındaki savaş 22 gün 22 gece sürdü. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa askerlerine, bütün vatanın savunma alanı olduğunu bildirdi. Vatanın her karış toprağı, milletin kanı ile ıslanmadıkça bırakılmaması emrini verdi. Böylece Türk ordusu parlak bir zafer daha kazandı (13 Eylül 1921).

? TBMM, Atatürk'e Sakarya Savaşı'ndan sonra hangi unvanı vermiştir?

Büyük Taarruz ve Başkumandan Meydan Savaşı (26 Ağustos 1922)

Sakarya'da Yunanlılar ağır bir yenilgiye uğratılmıştı. Fakat yurttan tamamen atılamamışlardı.

Nihayet 26 Ağustos 1922'de Türk topçusunun ateşiyle Büyük Taarruz başladı. Yunan ordusu neye uğradığını şaşırdı. Türk ordusu, Yunanlıların savunma cephesini kısa sürede geçti. Yunan kuvvetlerinin etrafı sarıldı.

30 Ağustos günü, savaşı doğrudan Mustafa Kemal Paşa yönetti. Başkumandan Meydan Savaşı adı verilen bu savaşta düşman kuvvetlerinin büyük bir kısmı Dumlupınar'da yenilgiye uğratıldı.



Mustafa Kemal Kocatepe'de

Savaşın kazanılmasından sonra Başkumandan Gazi Mustafa Kemal, askerlerine şu emri verdi: "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"

Kahraman Türk ordusu, 9 Eylül 1922'de İzmir'e ulaştı. Kısa sürede, Batı Anadolu, Yunanlılardan tamamen temizlendi.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

İzmir'in geri alınmasından sonra sıra Boğazların, İstanbul'un ve Trakya'nın kurtarılmasına geldi. Türk ordusu o yönde ilerlemeye başladı. Bu durum İngilizleri telaşlandırdı. Bunun üzerine İtilaf Devletleri, Türk Hükûmetine görüşme önerisinde bulundu. Mudanya'da bir konferans toplanmasına karar verildi. Mudanya Konferansı'na İngiltere, Fransa ve İtalya katıldı. Türkiye'yi, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa temsil etti. Konferans sonucunda 11 Ekim 1922'de Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı. Bu anlaşma ile İstanbul, Boğazlar ve Doğu Trakya savaş yapılmadan kurtarıldı. Bu anlaşma, TBMM Hükûmeti için çok önemli bir başarıdır.

Lozan Barış Antlaşması (24 Temmuz 1923)

Lozan barış görüşmelerinde Ankara Hükümetini İsmet Paşa başkanlığındaki Türk heyeti temsil etti. Lozan'daki barış görüşmeleri çok tartışmalı geçti. İtilaf Devletlerinin kapitülasyonların devamında ısrar etmesi ve boğazlar, dış borçlar, Musul-Kerkük konuları ile ilgili anlaşmazlık çıkması görüşmelerin kesintiye uğramasına neden oldu. Bu gelişme üzerine Türk ordusu Mustafa Kemal Paşa'nın emri ile Boğazlar ve Musul üzerine doğru harekete geçti. Yeni bir savaşın her iki tarafa da büyük zararlar vereceği açıktı. Buna cesaret edemeyen İtilaf Devletlerinin daveti üzerine 23 Nisan 1923'de Lozan barış görüşmeleri yeniden başladı. Nihayet 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalandı. Lozan Barış Antlaşması'na göre;

Doğu Trakya, Meriç Irmağı sınır olmak üzere Türkiye'ye bırakıldı. Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye verildi. Türk sınırına yakın Yunan adaları, askersiz hâle getirildi. Kapitülasyonlar kaldırıldı. İstanbul ve Çanakkale Boğazı'ndan yapılacak geçişleri, Türkiye'nin başkanlığındaki uluslararası bir komisyon düzenleyecek, Boğazların her iki yakası askerden arındırılacaktı. Suriye sınırı, Ankara Antlaşması'ndaki şekliyle kabul edildi.

? Lozan Barış Antlaşması'nın ülkemiz için önemi nedir?

Ç.K. s. 33-34-35

2. unite_Layout 1 05.06.2015 11:44 Page 52

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

I. BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen kelimeleri kullanarak uygun biçimde doldurunuz.

Bandırma Vapuru | güreş | bayramlar | liderliğini | Atatürk | Samsun

1. ..... toplumları birleştiren birlik, beraberlik ve kardeşlik duygusunun pekiştiği günlerdir.

2. Ata sporu denilince aklımıza ..... gelir.

3. Atatürk Millî Mücadele'nin ..... yapmıştır.

4. Atatürk ..... ile Samsun'a gelmiştir.

5. .....1881 yılında Selanik'te doğmuştur.

II. EŞLEŞTİRME

Aşağıda verilen kavramları uygun anlatımlarla eşleştiriniz.

23 Nisan 1920	Millî kuvvetler
Kuvayımilliye	30 Ağustos 1922
Başkumandan Meydan Savaşı	Yurdun düşmandan temizlenmesi
9 Eylül 1922	TBMM'nin açılışı

III. DOĞRU-YANLIŞ

Aşağıda verilen cümlelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" harfini yazınız.

( ) **1.** Kültürel özellikler zaman içinde değişime uğrar.

( ) **2.** Dinî ve millî bayramlarımız kültürel özelliklerimizi yansıtmaz.

( ) **3.** Cirit oyunu Türklerin tarihî ata sporudur.

( ) **4.** Tenis ve basketbol Türklerin ata sporlarındandır.

( ) **5.** Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmasıyla Millî Mücadele başlamıştır.

( ) **6.** Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre düşmanlar yurdumuzu terk etmiştir.

IV. ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Kültür ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

A) Kültür, toplulukların yaşama tarzıdır.

B) Kültür, atalarımızdan bize kalan maddi ve manevi değerlerin hepsidir.

C) Kültürel özellikler değişmez.

D) Giyim, beslenme ve el sanatları da kültürel özelliklerdendir.

2. Yurdumuzun işgali karşısında Atatürk'ün duruma bakışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İşgallere karşı direnmek yersizdir.

B) Vatanı bu durumdan kurtarmak için çalışmalara başlanmalıdır.

C) Manda yönetimini kabul ederek işgalleri durdurmak gerekir.

D) Anadolu halkının işgallere direnecek hâli yoktur.

3. Aşağıdaki oyunlardan hangisi kültürümüze özgü **değildir**?

A) Saklambaç **B)** Masa tenisi **C)** Cirit **D)** İp atlama

4. Aşağıdakilerden hangisi Kurtuluş Savaşı için yapılan hazırlıklardan biri **değildir**?

A) Erzurum Kongresi

B) Sivas Kongresi

C) Lozan Barış Antlaşması

D) Amasya Genelgesi

5. Kurtuluş Savaşı'mızı her yönü ile tamamlayan yeni Türk devletinin siyasi bir zaferi olan antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lozan Barış Antlaşması

B) Sevr Antlaşması

C) Gümrü Antlaşması

D) Ankara Antlaşması

3.ÜNİTE

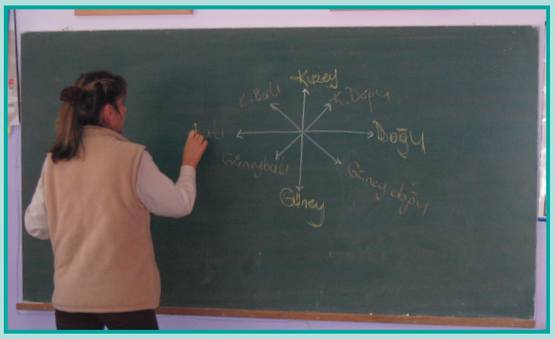



KONU

1. KAYBOLDUM
2. YAŞADIĞIM YER
3. GRAFİK ÇİZİYORUM



YAŞADIĞIMIZ YER



BAŞLIKLARI

4. ÇEVREMİ TANIYORUM
5. ILGAZ DAĞI
6. BROŞÜR HAZIRLIYORUM





3. unite_Layout 1 05.06.2015 11:46 Page 56

1. KONU: KAYBOLDUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Bir kişi, size çevrenizdeki bir yeri sorduğunda nasıl tarif edersiniz?*

KAVRAMLAR

- Yön
- Yer

Aşağıdaki fotoğrafı inceleyerek soruyu cevaplayınız.



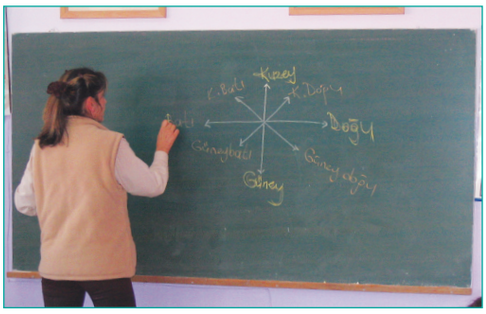



? Fotoğraftaki öğrenci, gideceği yeri niçin bulamıyor? Siz bu durumda ne yapardınız?

Sosyal Bilgiler dersinde Sevgi Öğretmen, öğrencilerine yönlerini nasıl bulacaklarını öğretecekti. Bütün sınıf bu habere çok sevinmişti. Çünkü günlük hayatta yönlerini bulmada bazı sorunlar yaşıyorlardı. Büyükler bir yeri tarif ederken kuzey, güney, doğu, batı gibi ifadeler kullanıyorlardı. Bunların ne anlama geldiğini ve nasıl kullanıldığını öğrenmek için sabırsızlanıyorlardı.

Sevgi Öğretmen, yönlerle ilgili bilgisayarda hazırladığı sunuyu öğrencilerine göstermeden önce yönleri anlatmak için tahtaya bir şekil çizdi. Şekil üzerinde ana ve ara yönleri gösterdi.

BİLGİ KUTUSU

YÖNLER

Yön okları üzerinde yönler gösterilirken genelde ana ve ara yönlerin baş harfleri gösterilir.

Şimdi Sevgi Öğretmen'in anlatımlarından yönlerin nasıl bulunacağını öğrenelim.

YÖNÜMÜZÜ BULALIM

İnsanlar, bir yerin nerede olduğunu tarif ederken belirli yönleri kullanırlar. Kullanılan bu yönler tüm dünyada aynıdır. Bu yönlerin nasıl bulunacağını sevgili arkadaşınız Afacan eşliğinde öğrenelim.



Arkadaşlar, yönümüzü bulmada kullandığımız bazı yöntemler aşağıda verilmiştir. Haydi, hep beraber inceleyelim.

1. Pusula ile Yön Bulma

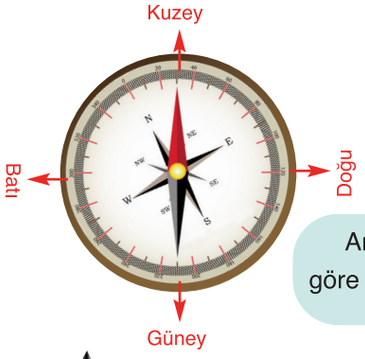

Pusula, yön bulmada kullanılan bir alettir. Daima kuzey yönünü gösterir. Pusula kullanılırken metal cisimlerden uzak bulundurulmalıdır. Pusula yere paralel olarak tutulur ve renkli ucu daima kuzey yönünü gösterir.

Arkadaşlar, aşağıdaki fotoğrafta görülen uçakların pusulaya göre hangi tarafta olduğunu söyleyebilir misiniz?



BİLGİ KUTUSU

PUSULA

Pusulanın içindeki mıknatıs çubuk, dünyamızda var olan manyetik bir alanın etkisiyle daima kuzeyi göstermektedir.



Siz de pusula yardımı ile evinizin, okulunuza göre hangi yönde olduğunu tespit ederek aşağıdaki cümleyi tamamlayınız.

"Evimiz, okulumuzun ..... yönündedir."

Ç.K. s. 38

2. Güneş'in Konumuna Göre Yön Bulma

Güneş, Dünya'nın kendi etrafında dönmesi sonucu gün içerisinde değişik konumlarda yer almaktadır. İnsanlar bu hareketi takip ederek ve Güneş'in konumunu inceleyerek yönlerini bulabilmektedir.



Arkadaşlar, aşağıda Güneş'in bir gün içinde izlediği yolu gösteren resimler verilmiştir. Resimlerin altındaki zamanlara dikkat ederek Güneş'in ne taraftan doğup ne taraftan battığını söyleyiniz.

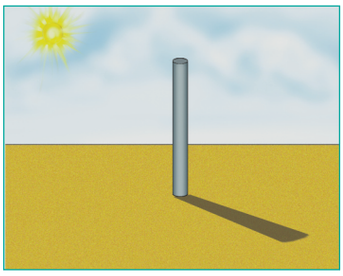

Akşam

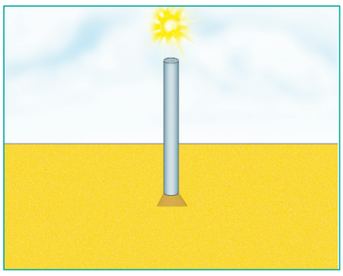

Öğle

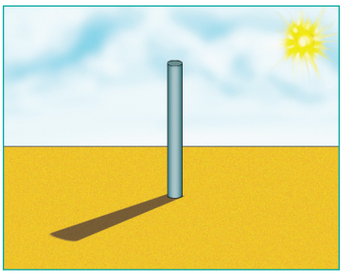

Sabah

Güneş'in doğuş-batış saatleri dışında, özellikle güneşli günlerde gün içerisinde yönümüzü kolayca bulabiliriz. Nasıl mı? Aşağıdaki fotağraflarda öğrenciler yönlerini bulmak için bir yöntem uyguluyorlar. Bu yöntemi inceleyiniz.







Öncelikle pürüzsüz bir sopayı güneşli bir günde yere dik olacak şekilde tutarız. Bu sopanın gölgesinin ucunu bir işaretle birinci fotoğraftaki gibi işaretleriz. En az 15-20 dakika bekledikten sonra sopamızın gölgesinin yeni ucunu işaretleriz. Bir çizgi çekerek işaretli iki ucu birleştiriniz. Birinci ucun yönü batıyı ikincininki ise doğuyu gösterir. Doğuyu gösteren ucu sağımıza alacak şekilde durduğumuzda arka tarafımız kuzeyi, önümüz ise güneyi gösterir.



UYGULAYALIM

Güneş'in konumundan yararlanarak evinizin yönünü bulunuz. Bir arkadaşınızın evinin sizin evinize göre yönünü belirleyiniz.

3. Kutup Yıldızına Bakarak Yön Bulma

Gündüz yön bulmada Güneş'ten yararlandığımız gibi, geceleri de yıldızlardan yararlanabiliriz. Ancak bunun için gece gökyüzünün açık ve yıldızların görülebilir olması gerekmektedir. Gece, yönümüzü bulmada Kutup Yıldızı bize yardımcı olacaktır. Nasıl mı? Gelin hep birlikte öğrenelim.



Aşağıda kuzeyi gösteren Kutup Yıldızı'nın nasıl bulunacağını bize anlatan üç fotoğraf yer almaktadır. Bunlardan birinci fotoğrafı dikkatlice inceleyerek Kutup Yıldızı'nın nasıl bulunduğunu ikinci fotoğraf üzerinde kontrol ediniz. Daha sonra üçüncü fotoğrafta Kutup Yıldızı'nı bularak işaretleyiniz.

Kutup Yıldızı'nı gördüğünüzde ön tarafınız kuzey, arka tarafınız güney yönünü göstermektedir.

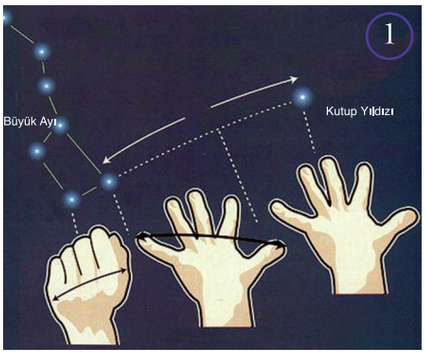

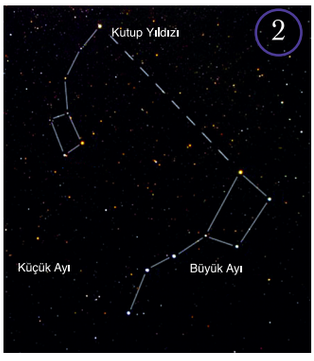

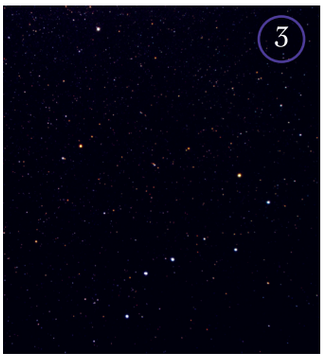

Ağaçların ve taşların kuzeye bakan yüzeyleri, diğer yüzeylerine göre daha yosunludur. Bu özelliği kullanarak da yönümüzü bulabiliriz.

? Bulutlu havalarda ormanlık bir alanda yönümüzü kaybettiğimizde ne yaparız?





Arkadaşlar, nerede olduğunuzu anlatmak, bir yeri bulmak veya bulunduğunuz yeri tarif edebilmek için yönlerinizi nasıl bulabileceğinizi öğrendik. Bunları akşam ailenizle paylaşarak evde yön bulma çalışmaları yapınız.

Ç.K. s. 39

2. KONU: YAŞADIĞIM YER

KONUYA HAZIRLIK

- *Çevrenizde gördüğünüz trafik işaretlerini defterinize çiziniz. Bu işaretlerin ne anlama geldiklerini araştırarak yanlarına yazınız.*
- *Sınıfınızdaki Türkiye Haritasını,inceleyerek bu haritada kulanılan şekil ve sembolleri listeleyiniz.*
- *Size, en yakın lokantanın yerini soran birine gideceği yeri yön ifadelerini kullanmadan nasıl tarif edersiniz?*

KAVRAMLAR

- Bölge
- Çevre
- Yerleşme

Ayşe ve Hasan okulda öğrendikleri yeni bir oyunu oynamak için Ayşelerin evinde bir araya gelmişlerdi. Oyunun adı "Fotoğrafta Gördüklerimizi Çizelim"di. Oyun için öncelikle yaşadıkları çevreyi gösteren bir fotoğraf bulmaları gerekiyordu. Ayşe hemen, ailesinin fotoğraf albümünden oturdukları mahalleyi gösteren bir fotoğraf getirdi. Daha sonra fotoğrafta neler gördüklerini sırasıyla bir kâğıda not ettiler.





Oyunun ikinci aşamasında, tespit ettikleri nesnelere ait şekil ve semboller çizerek fotoğrafa benzer bir resim yapacaklardı. Bunun için tespit ettikleri nesnelerin örnek şekillerini aşağıdaki resimlerde görüldüğü gibi küçük kâğıtlara çizdiler.

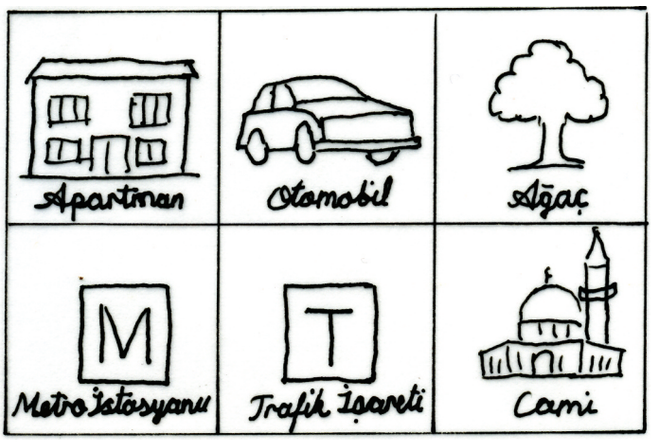

Ayşe ve Hasan'ın belirledikleri şekil ve semboller



UYGULAYALIM

Yandaki şekilleri inceleyiniz. Varlıkların daha farklı nasıl gösterebileceğini tespit ediniz. Bulduklarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Daha sonra Ayşe ve Hasan, hazırladıkları küçük kâğıtları büyük bir kartona yapıştırdılar. Resimlerin yanına, kullandıkları şekil ve sembollerin ne anlama geldiğini gösteren bir bölüm eklediler. Daha sonra bu şekil ve sembolleri kullanarak çevrelerinde bu nesnelerden ne kadar bulunduğunu gösteren aşağıdaki resimli tabloyu oluşturdular.

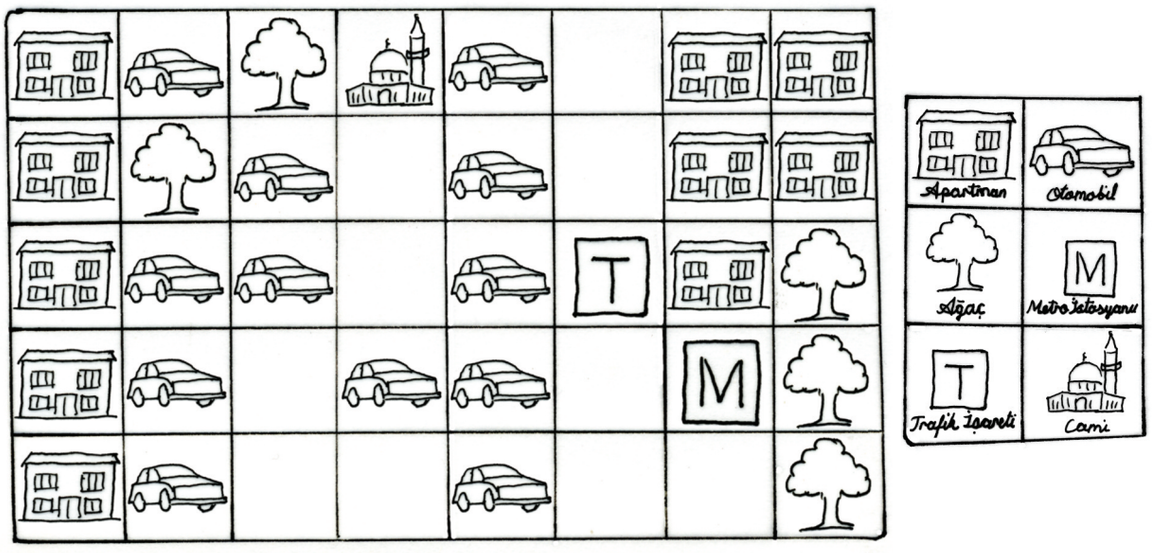

? Yukarıdaki resimli tabloya göre Ayşe ve Hasan'ın yakın çevresinde en çok neler bulunmaktadır?

Ayşe ve Hasan'ın yaptıkları resimli tablo ile 60. sayfadaki fotoğrafı karşılaştırınız. Eksikleri varsa tespit ediniz ve arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ç.K. s. 40, 41

3. unite_Layout 1 05.06.2015 11:46 Page 62

Kroki Çiziyorum



Hasan ve Ayşe "Fotağrafta Gördüklerimizi Çizelim" oyununu oynadıktan sonra bilgisayarı açtılar. Bilgisayara gelen elektronik postalara baktılar. Mesajlardan biri Hasan'ı çok heyecanlandırmıştı. Muğla'da yaşayan ve Hasan'ın yaz tatilinde arkadaş olduğu Neslihan elektronik posta göndermişti. Birlikte okumaya başladılar.

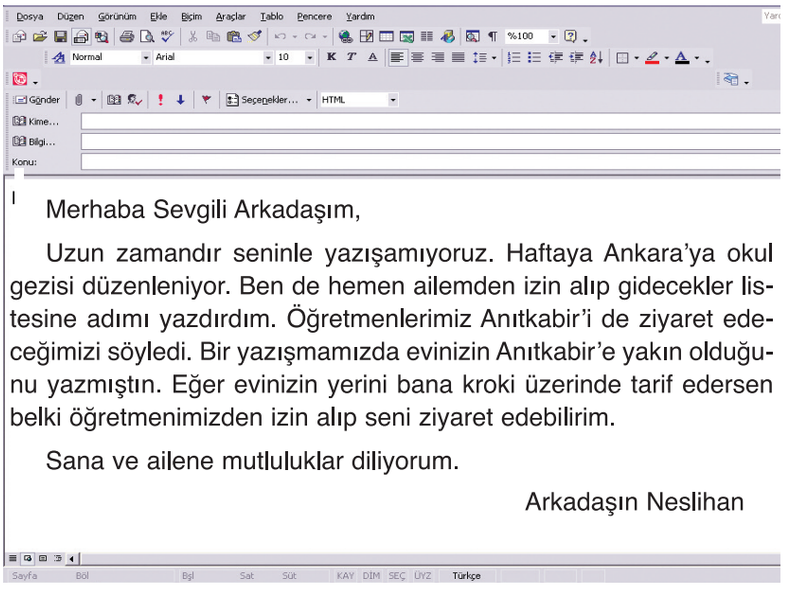

Merhaba Sevgili Arkadaşım,

Uzun zamandır seninle yazışamıyoruz. Haftaya Ankara'ya okul gezisi düzenleniyor. Ben de hemen ailemden izin alıp gidecekler listesine adımı yazdırdım. Öğretmenlerimiz Anıtkabir'i de ziyaret edeceğimizi söyledi. Bir yazışmamızda evinizin Anıtkabir'e yakın olduğunu yazmıştın. Eğer evinizin yerini bana kroki üzerinde tarif edersen belki öğretmenimizden izin alıp seni ziyaret edebilirim.

Sana ve ailene mutluluklar diliyorum.

Arkadaşın Neslihan

Kroki ve kuş bakışı sözcüklerinin anlamlarını sözlükten araştırarak aşağıdaki boş bırakılan alana yazınız.

kuş bakışı: .....

.....

.....

.....

.....

kroki: .....

.....

.....

.....

Ayşe ve Hasan, Neslihan'a yardımcı olmak için öncelikle bir krokinin nasıl çizildiğini öğrenmeleri gerektiğini düşündüler. Ayşe, ablasının buna benzer bir çalışma yaptığını hatırladı ve ablasının geçen yılki 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Çalışma Kitabını getirdi. Ablası evlerinin olduğu caddenin krokisini çizmişti. Şimdi bu krokiyi inceleyelim.

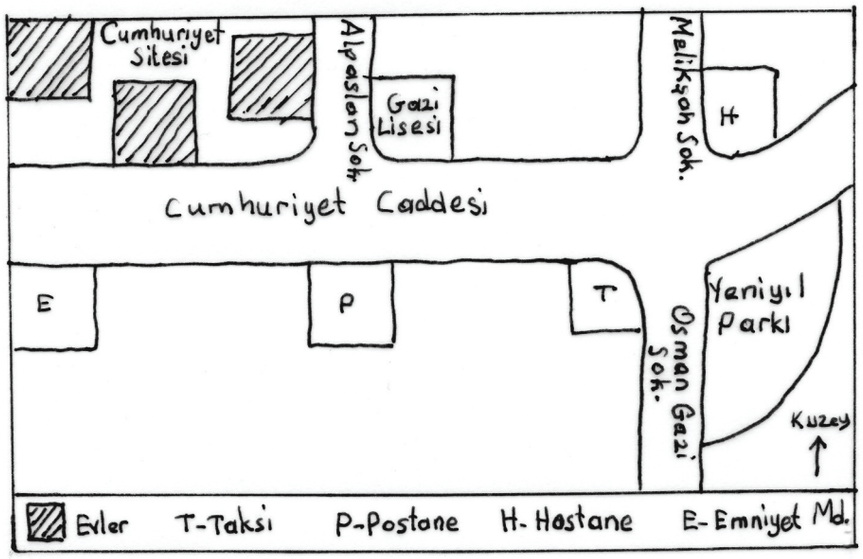

Ayşe ve Hasan böyle bir krokinin çizilebilmesi için önce krokinin çizileceği alanın kuş bakışı görünümünün olması gerektiğine karar verdiler. Aile albümünden oturdukları evin çevresini gösteren bir fotoğraf buldular ve buna göre evlerinin bulunduğu yerin krokisini çizdiler. Ablasının yardımıyla krokiyi bilgisayara aktararak Neslihan'a gönderdiler. Hasan'ın Neslihan'a gönderdiği elektronik postayı inceleyelim.



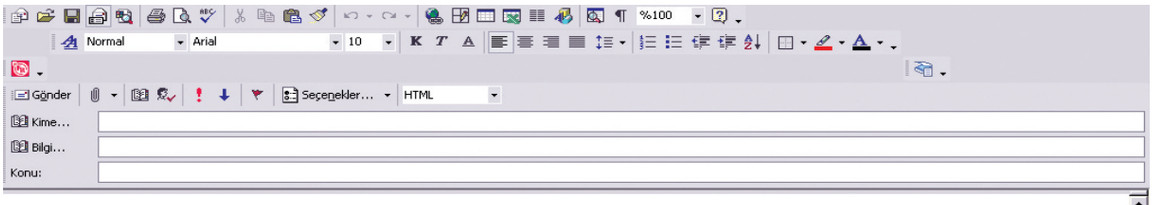

Merhaba Sevgili Arkadaşım,

Ankara'ya gelecek olmanız beni çok sevindirdi. Sana, Anıtkabire gelince evimizi bulmanı kolaylaştıracak bir kroki gönderiyorum. Görüşebilirsek çok sevinirim. Hoşça kal.

Arkadaşın Hasan

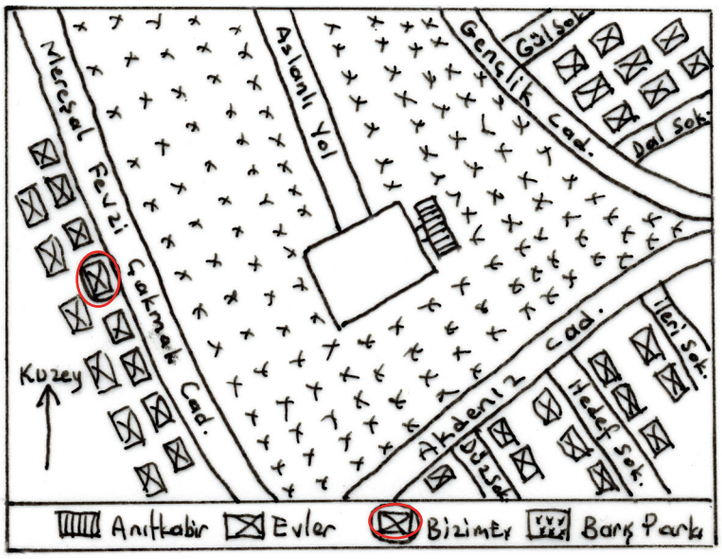

Ç.K. s. 42, 43

3. KONU: GRAFİK ÇİZİYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Camdan dışarı baktığınızda bugün havanın nasıl olduğunu hangi ifadeleri kullanarak anlatırsınız?*

KAVRAMLAR

- Hava durumu
- Hava olayı
- İklim

Aşağıdaki fotoğraflarda gördüğünüz hava olaylarını boşluklara yazınız.





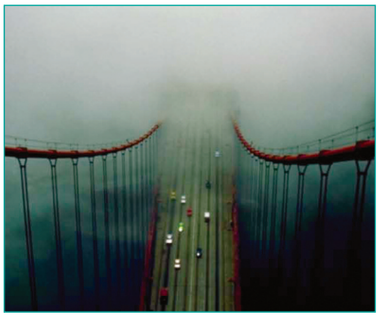

....

Hava olayları gün içinde meydana gelir ve değişiklik gösterir. Bu durum, insanların giyim tarzları başta olmak üzere yaşamları üzerinde etkili olur. Bu nedenle insanlar bir sonraki gün hangi hava olayının gerçekleşeceğini, hava durumuyla ilgili tahminleri ilgiyle takip ederler. Aşağıda ülkemizde bölgelere göre hava durumunu gösteren harita verilmiştir. Haritayı inceleyerek yaşadığınız yerin hava durumunu söyleyiniz.

BİLGİ KUTUSU

HAVA DURUMU

Belirli bir yerde atmosferde gözlenen ve hissedilen yağış, sıcaklık ve sis gibi olaylara hava olayı; bu hava olaylarının meteorolojik araçlarla kısa sürede ölçülüp kaydedilmesine de hava durumu denir.

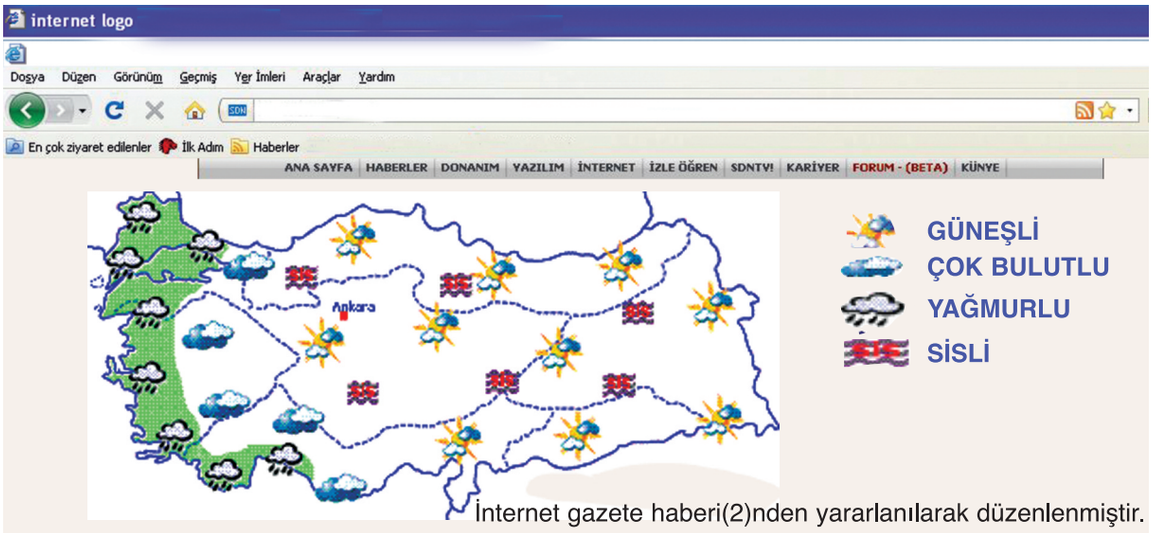

İnternet gazete haberi(2)nden yararlanılarak düzenlenmiştir.

? Hava olayları değişik şekil ve sembollerle gösterilmektedir. Yukarıdaki İnternet haberinde yer alan haritaya göre ülkemizde bir günde gözlenebilecek hava olaylarının neler olduğunu söyleyiniz.

Aşağıda bir hafta süresince Bilecik ilinde gözlenen hava olaylarına yer verilmiştir. Tablo hâlinde verilen hava olayları, anlaşılması daha kolay olduğu için resimli grafik şeklinde de gösterilmiştir. Hep birlikte tabloyu ve resimli grafiği inceleyelim.

Günler	Sabah	Öğleden Sonra
Pazartesi		
Salı		
Çarşamba		
Perşembe		
Cuma		
Cumartesi		
Pazar		

Yandaki tabloda gösterilen hava olaylarından hangisinin bir hafta süresince kaç kez gözlendiğini alttaki tabloya yazınız.

Hava Olayı	Sabah	Öğleden Sonra

Yağmur 

Güneş 

Kar 

Rüzgâr 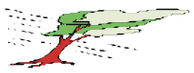

Sis 

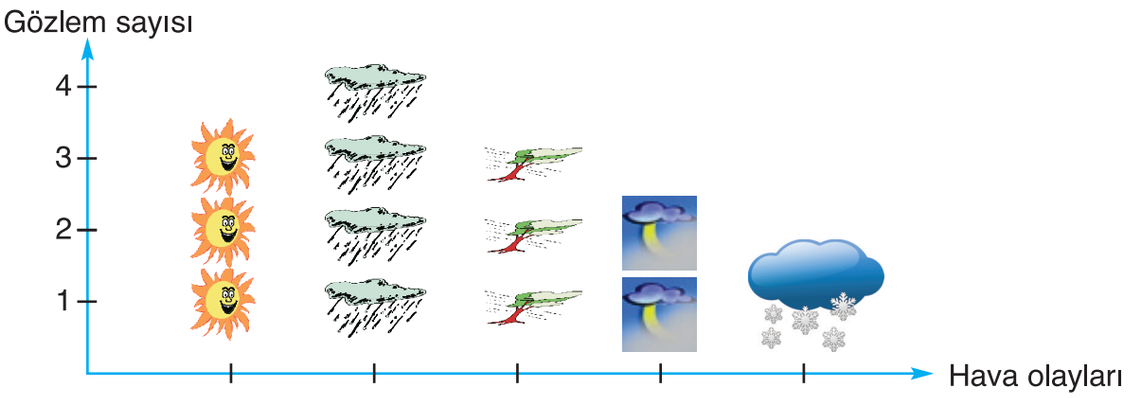

Resimli Grafik : Bilecik'te bir hafta süresince gözlenen hava olayları

ARAŞTIRALIM

Yaşadığınız yerin günlük ve haftalık hava durumunu "www.meteor.gov.tr." İnternet adresinden bularak inceleyiniz.

Ç.K. s. 44, 45

4. KONU: ÇEVREMİ TANIYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Yaşadığınız çevreyi dikkatlice incelediğinizde neler gördüğünüzü söyleyiniz.*

KAVRAMLAR

- Doğal ortam
- Beşerî ortam
- Çevre kirliliği



Merhaba Arkadaşlar, benim adım Fatma. Öğretmenimiz Sosyal Bilgiler dersinde çevremizi tanıtan bir çalışma yapmamızı istedi. Bu çalışmayı yaparken öğretmenimiz özellikle çevremizdeki doğal ve beşerî unsurları belirtmemizi istemişti. Ben de bu özellikleri belirteceğim. Bunun için öncelikle evimizin bulunduğu sokağın fotoğrafını çektim. Fotoğrafta gördüklerimi bir listeye yazdım.



Fotoğrafta Gördüklerim

1. Elektrik telleri *2. Elektrik direkleri* *3. Dağlar*

4. Orman *5. Ağaçlar* *6. Taş döşeli yol*

7. Otomobiller *8. Bulutlar* *9. Evler*

Siz Çevrenizi Ne Kadar Tanıyorsunuz?

Hepimiz yaşadığımız yeri oldukça iyi bildiğimizi düşünürüz. Fakat biri çevremizle ilgili sorular sorduğunda çok da iyi bilmediğimizi fark edebiliriz. Çevremizde bulunan bazı nesneleri aşağıdaki şemada görüldüğü gibi sınıflandırabiliriz.

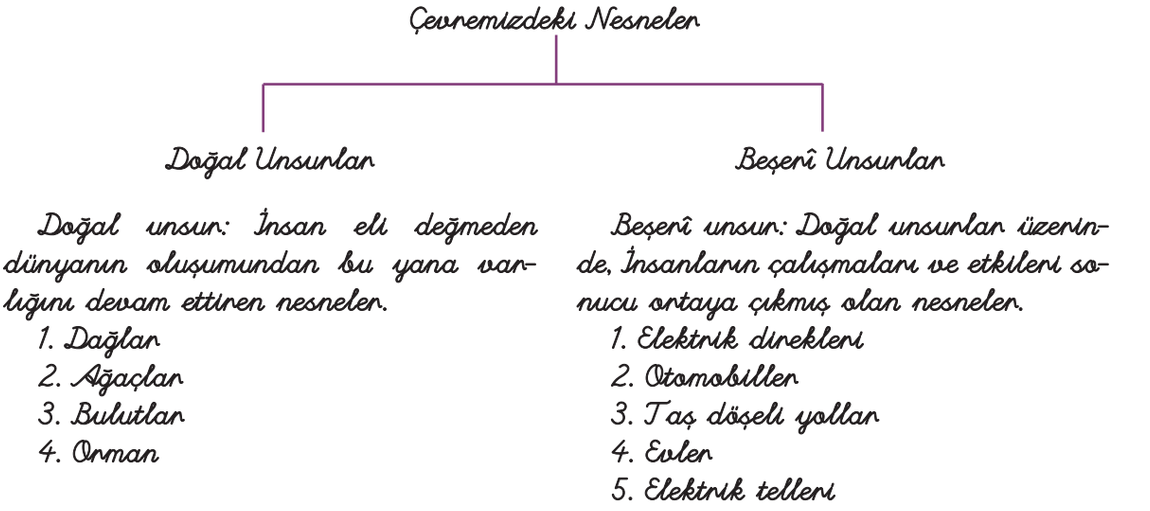

? Çevrenizde insan eli değmeden oluşmuş neler var?

? Çevrenizde insanlar tarafından yapılmış hangi nesneler var?

? Çevrenizde doğal unsurlar mı, beşerî unsurlar mı çoğunluktadır?

Çevrenizdeki doğal ve beşerî unsurları listeledikten sonra bunlardan kaç tane olduğunu sayarak aşağıdaki gibi bir sütun grafiği oluşturabiliriz.

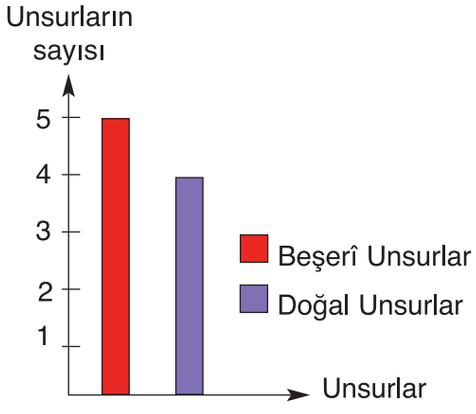



TARTIŞALIM

• İnsanlar, yaşadıkları çevreyi tarihin İlk Çağlarından beri sürekli değiştirmektedirler. Yaptıkları müdahaleler ile kendilerine yaşamak için yeni yerleşim alanları açarken doğal unsurların da azalmasına neden olabilmektedirler. Bu durum çevremizi ve dünyayı nasıl etkiler?

• Ülkemizde çevrenin yeterince korunduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Ç.K. s. 46

3. unite_Layout 1 05.06.2015 11:46 Page 68

5. KONU: KÜLTÜRÜMÜZDE YAŞAYAN ÇEVREMİZ

KONUYA HAZIRLIK

- *Yaşadığınız yere ait efsane, destan, türkü, öykü veya şiir öğrenerek sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.*

KAVRAMLAR

- Doğal ortam
- Yer



Öğretmenimiz, Sosyal Bilgiler dersinde "Yaşadığınız yeri coğrafi özelliklerini başka insanlara tanıtmak istediğinizde; bu yerle ilgili fotoğraflar gösterebilir, türkü, efsane, şiir ve destanlardan yararlanabilir, resimler yapabiliriz." dedi. Öğretmenimizin bu açıklaması üzerine bir araştırma yapmaya karar verdim. Eve geldiğimde ilk iş olarak İnternetten yaşadığım yerin coğrafi özelliklerinin anlatıldığı türkü, hikâye vb. aramaya başladım. Yaşadığım yer olan Çankırı'daki Ilgaz Dağı'nın özelliklerini anlatan Ilgaz Dağı adlı şiir ve bu dağa ait fotoğraflara ulaştım. Aşağıdaki Ilgaz Dağı şiirini okuyup Ilgaz Dağı fotoğraflarını inceleyerek şiirde geçen ifadeler ile fotoğrafları karşılaştırınız. Şiirde anlatılıp fotoğraflarda görülmeyen coğrafi özellikleri de renkli kalemlerle tespit ediniz.

ILGAZ DAĞI

Ilgaz Anadolu'nun
Sen yüce bir dağısın
Baharda yeryüzünde
O cennetin bağısın

Yalçın kayalıkların
Göklere yükseliyor
Senin dumanlı başın
Bulutları deliyor.

Yükseklerden akıyor
Ne güzel berrak sular
Eteklerinde otlar
Sürülerle kuzular

Sadık ÇAKIRSİPAHİ, Ilgaz, s. 186.

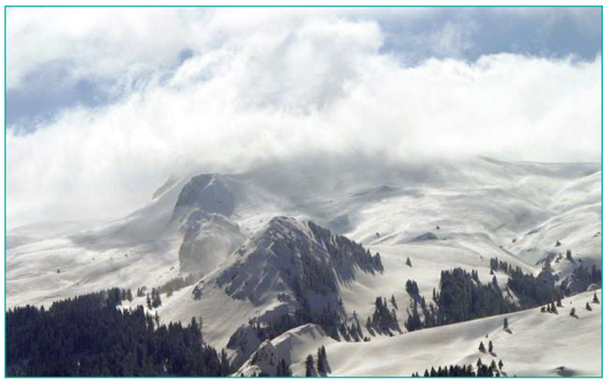



? Ilgaz Dağı şiirinden yola çıkarak Çankırı ve civarının coğrafi özellikleri ile ilgili hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

İnternette yaptığım araştırma sırasında yurdumuzun bir başka güzelliği olan Kaz Dağları ile ilgili bir efsane buldum. "Sarıkız" adlı efsaneye göre:



Sarıkız

Kaz Dağlarına yakın gürül gürül suların aktığı ormanlık bir köyde çok güzel bir kız yaşarmış ve adına Sarıkız derlermiş. Gel zaman git zaman Sarıkız'ın güzelliğini çekemeyenler onun hakkında dedikodu üretmeye başlamışlar. Bunun üzerine babası Sarıkız'ı Kazdağı'nın zirvesine bırakmış. Sarıkız dağda dolaşırken yanına bir kaz gelmiş ve ona birkaç yumurta vermiş. Sarıkız bunları saklamış ve bir süre sonra bu yumurtalardan kaz yavruları çıkmış ve Sarıkız'a arkadaşlık etmiş. Birgün kar ve tipide yolunu kaybeden iki yabancı, Sarıkız'ın yaşadığı yere sığınmak zorunda kalmış. Sarıkız bunları kurtarmış ve iyileştirmiş. Bu yabancılar dağdan indikten sonra köy halkına "Kaz Dağları'nda peri gibi güzel, ermiş bir kız yaşıyor" demişler. Böylece Sarıkız'ın ünü dillere destan olmuş.

www. balikesir.gov.tr

? Yukarıdaki efsanede bölgenin hangi coğrafi özelliklerinden söz edilmektedir?

? Efsanenin geçtiği yeri Türkiye fiziki haritası üzerinde bulunuz.

? Türkü, şiir, efsane, destan ve öykülerden yararlanarak yaşadığımız çevre ile ilgili hangi bilgilere ulaşılabilir?

Yaptığım araştırma bana efsane, öykü, türkü ve şiirlerden yola çıkarak insanların bulundukları bölgenin coğrafi özellikleri ile ilgili bilgilere ulaşabileceklerini gösterdi.

ARAŞTIRALIM

İnternetten yararlanarak yaşadığınız yerin coğrafi özelliklerini yansıtan bir efsane, destan, öykü veya şiir bulunuz. Yaptığınız çalışmadan hareketle bulunduğunuz bölgenin coğrafi özellikleri ile ilgili çıkarımlarda bulununuz.

Ç.K. s. 47

6. KONU: AFİŞ HAZIRLIYORUM

KONUYA HAZIRLIK

- *Gazete, İnternet veya televizyondan öğrendiğiniz sel ya da deprem gibi doğal afetlerle ilgili haberler toplayarak sınıfa getiriniz.*

KAVRAMLAR

- Afet

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyerek hangi doğal afetleri gördüğünüzü söyleyiniz. Bu olaylar sonucunda yaşanılabilecek olumsuzlukların hayatımızı nasıl etkileyebileceğini açıklayınız.







Ayşe ve arkadaşları, son yıllarda ülkemizde ve dünyada meydana gelen doğal afetlerle ilgili olarak sınıfa getirdikleri fotoğrafları inceliyorlardı. Öğretmenleri Deprem Haftası'nda okul panosunda sergilemek için bir afiş hazırlamalarını istemişti. Ayşe de eve geldiğinde afişi hazırlamak için önce İnternet, gazete ve kitaplardan bu konuyla ilgili araştırma yaptı ve hazırlayacağı afişte neler olması gerektiğine karar verdi. Seçtiği fotoğraf ve haberlerden yararlanarak deprem konulu bir afiş hazırladı. Ayşe'nin hazırladığı afiş sınıfta en çok beğenilen çalışma oldu ve okul panosunda sergilendi.



Doğal afetlerle ilgili Ayşe'nin hazırladığı aşağıdaki sloganı okuyarak siz de bir slogan bulunuz.

Doğal afeti önleyemiyorsak biz de önlem alırız!

3. unite_Layout 1 05.06.2015 11:47 Page 71

Doğal Afetlere Karşı Alınan Önlemler

Deprem, sel, orman yangını, çığ ve heyelan yeryüzünde en çok görülen doğal afetlerdir. Dağın doruğundan kopup gelen kar kütlesine çığ denir. Heyelan ise toprak kaymasıdır. Bu doğal afetlerin zararını en aza indirmek için bazı önlemlerin alınması gerekir. Aşağıda Dünya'nın çeşitli yerlerinde bazı doğal afetlerden korunmak için alınmış önlemleri gösteren fotoğraflar verilmiştir. Bu fotoğrafları inceleyiniz. Bu doğal afetlerden korunmak için önlem alınmazsa neler yaşanabileceğini söyleyiniz.





Çığ ve heyelana karşı alınan önlemler

Aşağıda hava olayları ile ilgili bir İnternet gazete haberi yer almaktadır. Bu haberi inceleyiniz, hangi doğal afetlerin oluşabileceğini belirtiniz. Oluşabilecek doğal afetlere karşı önlem alınmasının ne gibi faydalar sağlayabileceğini söyleyiniz.

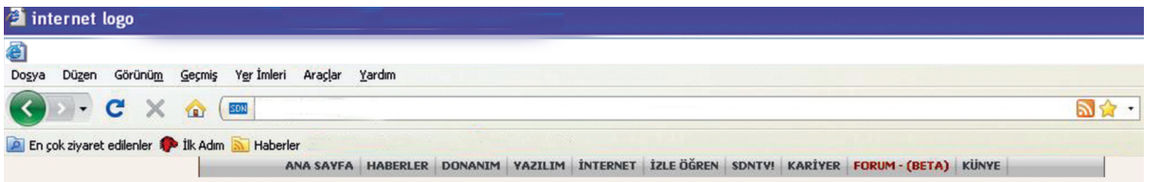

Meteorolojiden Kar Uyarısı



Bugün Erzincan, Tunceli, Hakkâri, Şırnak, Siirt, Bitlis ve Van'ın güneyinde kuvvetli kar yağışı bekleniyor. Meteoroloji don ve buzlanmaya karşı uyardı.

Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğünden yapılan "anlık meteorolojik uyarı"ya göre bugün saat 23.59'a kadar Erzincan, Tunceli, Hakkâri, Şırnak, Siirt, Bitlis ve Van'ın güneyinde kuvvetli kar yağışı görülecek.

Meteoroloji yetkilileri, vatandaşları, çığ düşmesi, trafikte aksama, buzlanma ve don olaylarına karşı dikkatli ve tedbirli olmaları konusunda uyardı.

İnternet gazete haberi (3)

TARTIŞALIM

Yukarıdaki İnternet haberinde verilen afetler karşısında alınması gereken önlemleri ve bu önlemlerin nasıl etkili olabileceğini tartışınız.

ARAŞTIRALIM

Siz de çevrenizde olması muhtemel bir doğal afete karşı alınan önlemleri araştırınız. Sizce başka ne gibi önlemler alınabilir? Düşüncelerinizi not ederek sınıfta sununuz.

Ç.K. s. 48, 49

Deprem Hazırlıkları

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyerek deprem anında nerede, ne yapıldığını belirtiniz.

A. Sınıfta



B. Evde



C. Araçta



D. Açık Alanda



Son yıllarda ülkemizde çok sayıda deprem olmuştur. Bu depremler sonucunda binlerce insanımız hayatını kaybetmiş, milyonlarca lira maddi kaybımız olmuştur. Yanda ülkemizde yaşanan bazı depremler ve bu depremlerdeki can kaybı sayısı verilmiştir. Bunları inceleyerek depreme karşı niçin önlem almamız gerektiğini ve hangi önlemleri alabileceğimizi tartışınız.

Son yüzyılda yaşadığımız bazı depremler

Yılı ve yeri	Can kaybı sayısı
1903 Muş - Malazgirt	2626
1939 Erzincan	32.962
1944 Bolu - Gerede	3959
1976 Van - Çaldıran	3840
1999 Marmara	15.845

Aşağıdaki fotoğrafta deprem öncesinde ve sonrasında kullanılmak üzere Yiğit tarafından hazırlanan malzemeler görülmektedir. Bu malzemeleri inceleyerek fotoğrafın altındaki ilgili kutuya adlarını yazınız.



Deprem Çantasındaki Malzemeler

1. ..... 2. .....
3. ..... 4. .....
5. ..... 6. .....
7. ..... 8. .....
9. ..... 10. .....
11. ..... 12. .....

Deprem anında ve sonrasında bu malzemelerden başka sizce hangi malzemeleri kullanabiliriz? Varsa adlarını söyleyiniz.

ARAŞTIRALIM

Deprem Haftası'nda sizin okulunuzda hangi etkinlikler yapılıyor? Araştırınız.

UNUTMAYALIM

Doğal afetler karşısında önlem almamak insanı felakete götürür.

Ç.K. s. 50, 51

3. unite_Layout 1 05.06.2015 11:47 Page 74

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

I. BOŞLUK DOLDURMA

1. Aşağıdaki krokiyi inceleyerek krokiyle ilgili cümleleri tamamlayınız.

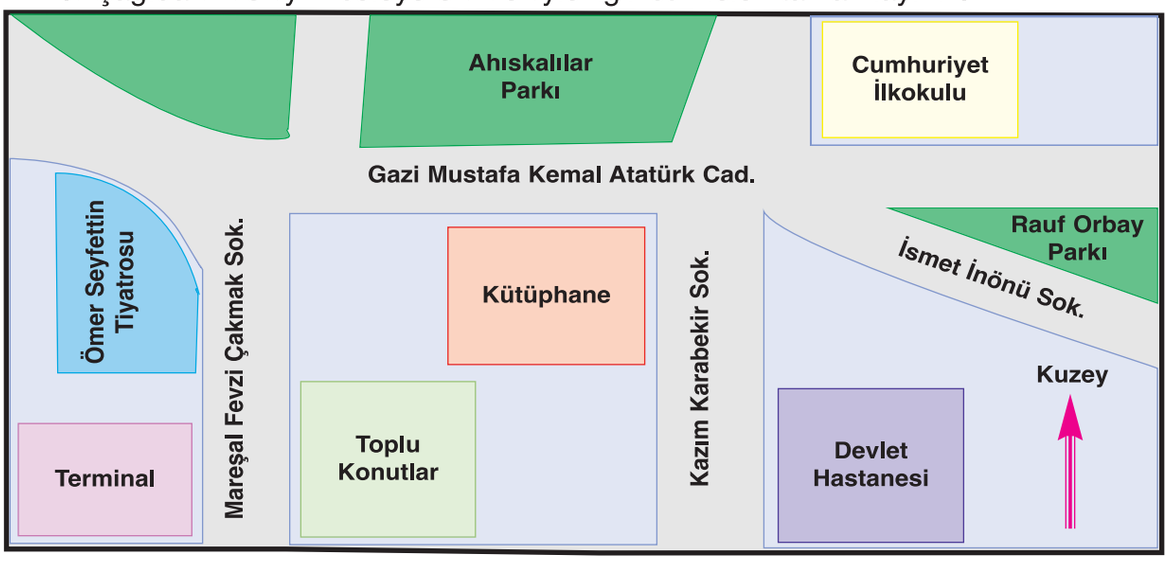

- Cumhuriyet İlkokulu, devlet hastanesinin ..... yönünde yer almaktadır.
- Ömer Seyfettin Tiyatrosu kütüphanenin ..... yönündedir.
- Toplu konutlar, Ahıskalılar Parkı'nın ..... yönünde yer almaktadır.
- Terminal, Cumhuriyet İlkokulunun ..... yönündedir.

II. ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi çevrenizde gördüğünüz doğal unsurlardan biri **değildir**?

A) Akarsular **B)** Canlılar **C)** Barajlar **D)** Dağlar

2. Aşağıdakilerden hangisi en güvenilir yön bulma yöntemlerinden biridir?

A) Güneş'ten yararlanma

B) Pusula kullanma

C) Yıldızlara bakma

D) Ağaçların yosunlu yüzüne bakma

3. Deprem sırasında aşağıdaki davranışlardan hangisinin yapılması doğrudur?

A) Pencereden dışarı çıkmalıyız.

B) Paniğe kapılmamalı, ayakta durarak depremin geçmesini beklemeliyiz.

C) Tespit ettiğimiz güvenli bir yerde depremin geçmesini beklemeliyiz.

D) Depremin geçmesini beklemeden merdivenlere koşmalıyız.

4. Bir yerin kuş bakışı görüntüsünün kabataslak olarak çizilmiş şekline ne ad verilir?

A) Harita **B)** Şekil **C)** Kroki **D)** Şema

5. Aşağıdakilerden hangisi doğal afetlerin zararlarından **değildir**?

A) Can kaybına neden olur.

B) İnsanların psikolojilerini olumsuz etkiler.

C) İnsanların yardımlaşma duygusunun gelişimini olumsuz etkiler.

D) Mal kaybına neden olur.

III. GRAFİK ÇİZME

1. Aşağıda bir ilin, haftalık hava olayları gözlem tablosu verilmiştir. Siz de bu tablodaki verileri sembollerle göstererek resimli grafiği çiziniz.

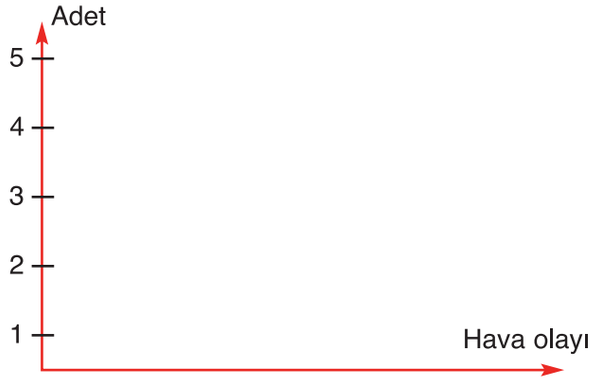

Günler	Sabah	Öğle
Pazartesi	Yağmur	Dolu
Salı	Sis	Sis
Çarşamba	Sis	Yağmur
Perşembe	Yağmur	Dolu
Cuma	Sis	Rüzgâr
Cumartesi	Rüzgâr	Yağmur
Pazar	Rüzgâr	Dolu

IV. DOĞRU - YANLIŞ

1. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanların başına ise “Y” harfi yazınız.

( ) **1.** Pusulada ucu renkli ok güneyi gösterir.

( ) **2.** Ağaç ve taşların yosunlu yüzleri daima doğuyu gösterir.

( ) **3.** Şehirlerde insanlar daha çok beşerî unsurlarla karşılaşır.

( ) **4.** Parklara dikilen ağaçlar doğal bir unsurdur.

( ) **5.** Efsanelerden, türkülerden yaşadığımız yerin coğrafi özelliklerini bulabiliriz.

( ) **6.** Güneş batıdan doğar, doğudan batar.

V. KROKİ ÇİZME

Evinizin yakın çevresini gösteren bir kroki çizerek sınıfa getiriniz.

İlköğretim

Sosyal Bilgiler

Öğrenci Çalışma Kitabı



4

ORGANİZASYON ŞEMASI

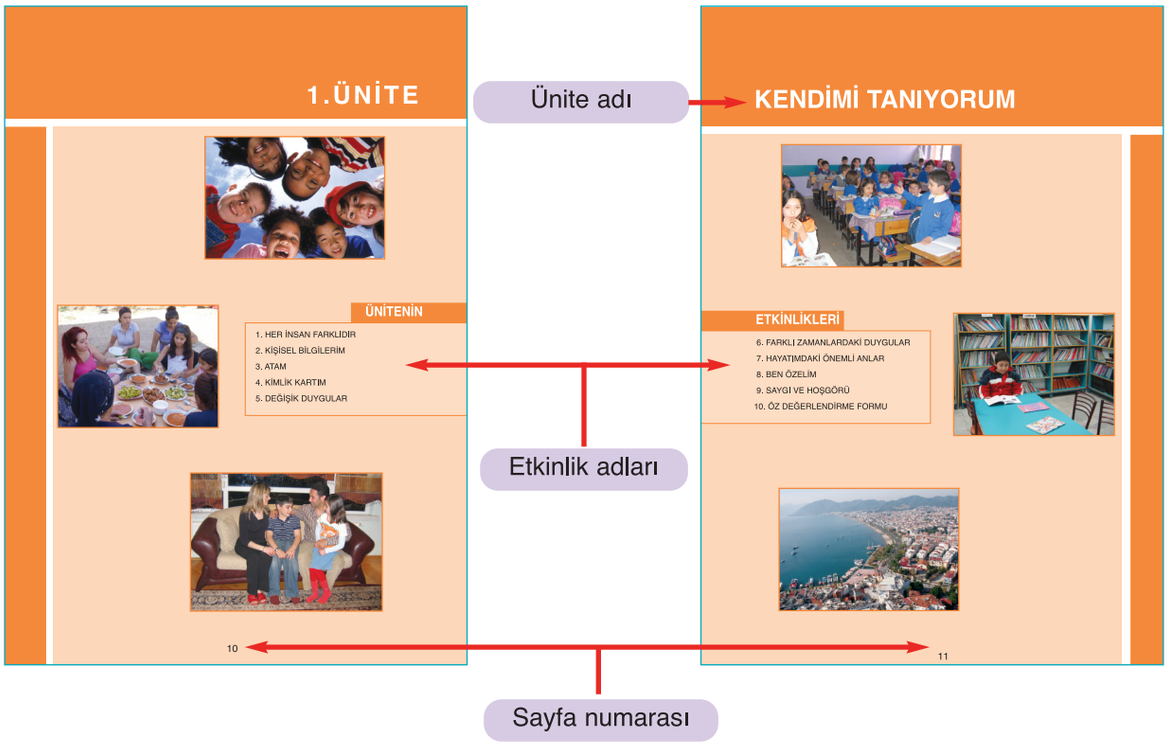

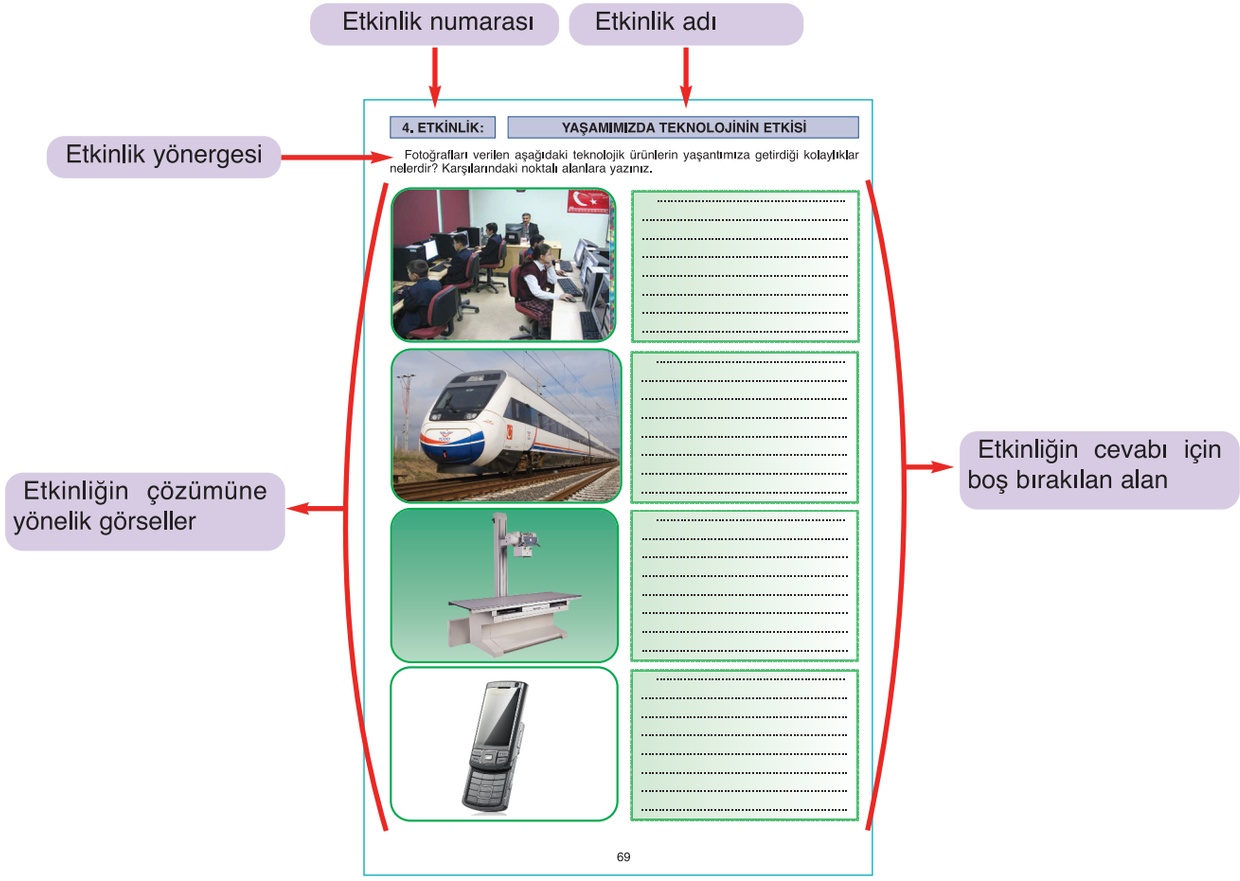

11. ETKİNLİK: **DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLI OLALIM**

Aşağıdaki İnternet haberini inceleyerek doğal afetlere karşı önlem alınmasının önemi ile ilgili düşüncelerinizi haberin altında boş bırakılan yere yazınız.

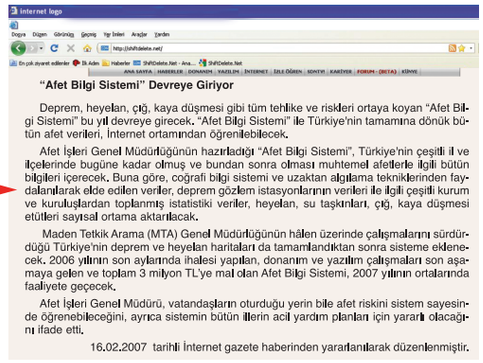

"Afet Bilgi Sistemi" Devreye Giriyor

Deprem, heyelan, çığ, kaya düşmesi gibi tüm tehlike ve riskleri ortaya koyan "Afet Bilgi Sistemi" bu yıl devreye girecek. "Afet Bilgi Sistemi" ile Türkiye'nin tamamına dönük bütün afet verileri, İnternet ortamından öğrenilebilecek.

Afet İşleri Genel Müdürlüğünün hazırladığı "Afet Bilgi Sistemi", Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde bugüne kadar olmuş ve bundan sonra olması muhtemel afetlerle ilgili bütün bilgileri içerecek. Buna göre, coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama tekniklerinden faydalanılarak elde edilen veriler, deprem gözlem istasyonlarının verileri ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşlardan toplanmış istatistiki veriler, heyelan, su taşkınları, çığ, kaya düşmesi etütleri sayısal ortama aktarılacak.

Maden Tetkik Arama (MTA) Genel Müdürlüğünün hâlen üzerinde çalışmalarını sürdürdüğü Türkiye'nin deprem ve heyelan haritaları da tamamlandıktan sonra sisteme eklenecek. 2006 yılının son aylarında ihalesi yapılan, donanım ve yazılım çalışmaları son aşamaya gelen ve toplam 3 milyon TL'ye mal olan Afet Bilgi Sistemi, 2007 yılının ortalarında faaliyete geçecek.

Afet İşleri Genel Müdürü, vatandaşların oturduğu yerin bile afet riskini sistem sayesinde öğrenebileceğini, ayrıca sistemin bütün illerin acil yardım planları için yararlı olacağını ifade etti.

16.02.2007 tarihli İnternet gazete haberinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

.....

49

Etkinliklerde kullanılan birinci elden kanıt

Etkinlik cevabı için bırakılan alan

Öz Değerlendirme Formu

10. ETKİNLİK: **ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU**

"Kendimi Tanıyorum" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için tablodaki ölçütlere göre kendinizi değerlendirebilirsiniz. Ölçütlerde size uygun olan seçeneklerden birini "X" ile işaretleyiniz.

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için EVET,
"Bunu kısmen yapabiliyorum." için KISMEN,
"Bunu yapamıyorum." için HAYIR seçeneğini işaretleyiniz.

Aşağıdaki "ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU"nu doldurunuz. Formu doldururken kendinize uygun olan bölüme "X" işaretini koyunuz. Sonuçları değerlendiriniz. Yetersiz olduğunuz konulara tekrar dönünüz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1	İnsanların birbirlerinden farklı fiziksel özellikleri olduğunu bilirim.			
2	Saçımın, gözlerimin rengini söyleyebilirim.			
3	Duygu ve düşüncelerimin birbiriyle ilişkili olduğunu bilirim.			
4	Zihinsel özelliklerimi tanırım.			
5	Çevremdeki insanların duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılarım.			
6	Duygusal özelliklerimi açıklayabilirim.			
7	Farklı durumlarla ilgili duygu ve düşüncelerimi ifade edebilirim.			
8	Kimlik belgelerinin ne işe yaradığını bilirim.			
9	Mevlana'nın hoşgörü anlayışının temsilcisi olduğunu bilirim.			
10	Hayatımdaki önemli olayları oluş sırasına göre sıralarım.			

Değerlendirme sonunda KISMEN'i ya da HAYIR'ı işaretlediyseniz bu konulara tekrar çalışmalısınız.

21

Öz Değerlendirme Formu yönergesi

Öğrencilerin konuları ne kadar öğrendiklerini belirlemelerini sağlayan ölçütler

Öğrencilerin değerlendirme ölçütleri ile ilgili dolduracakları alan

Öz Değerlendirme formunun değerlendirilmesi

* sosyal CK 5 snf icindekiler_*Sosyal 5 Snf. 8. Ünite 13.05.2015 15:35 Page 10

1.ÜNİTE





ÜNİTENİN

1. HER İNSAN FARKLIDIR
2. KİŞİSEL BİLGİLERİM
3. ATAM
4. KİMLİK KARTIM
5. DEĞİŞİK DUYGULAR



KENDİMİ TANIYORUM



ETKİNLİKLERİ

6. FARKLI ZAMANLARDAKİ DUYGULAR
7. HAYATIMDAKİ ÖNEMLİ ANLAR
8. BEN ÖZELİM
9. SAYGI VE HOŞGÖRÜ
10. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU





Sosyal 1 unite_Layout 1 05.06.2015 12:08 Page 12

1. ETKİNLİK: HER İNSAN FARKLIDIR

Sınıftan seçtiğiniz bir arkadaşınızla sizin, benzer ve farklı yönlerinizi belirleyerek aşağıdaki formu doldurunuz.

AŞAĞIDAKİ KUTULARA KENDİNİZİN VE ARKADAŞINIZIN İSMİNİ YAZINIZ.	BENZER YÖNLER	FARKLI YÖNLER
KENDİ İSMİNİZİ YAZINIZ.		
ARKADAŞINIZIN İSMİNİ YAZINIZ.		

Sosyal 1 unite_Layout 1 05.06.2015 12:08 Page 13

2. ETKİNLİK: KİŞİSEL BİLGİLERİM

Aşağıdaki listeyi kişisel bilgilerinizi dikkate alarak doldurunuz. Bu bilgilerden hareketle beğendiğiniz ve beğenmediğiniz bir kişisel özelliğinizi nedeniyle birlikte sayfanın altında yer alan tabloya yazınız.

Adım : .....

Soyadım : .....

Annemin adı : .....

Babamın adı : .....

Doğum tarihim : .....

Adresim : .....

Kan grubum : .....

Boyum : .....

Kilom : .....

Göz rengim : .....

En sevdiğim arkadaşım : .....

En sevdiğim yemek : .....

En sevdiğim meyve : .....

En sevdiğim hayvan : .....

En sevdiğim renk : .....

En sevdiğim ders : .....

En sevdiğim oyun : .....

En sevdiğim sanatçı : .....

En sevdiğim şarkı :.....

En büyük hayalim :.....

.....

.....

.....

Beğendiğim Kişisel Özelliğim ve Nedeni	Beğenmediğim Kişisel Özelliğim ve Nedeni

3. ETKİNLİK: **ATAM**

Mustafa Kemal Atatürk'ün kimlik bilgilerini doldurarak, hayatı ile ilgili kısa bir metin yazınız.

ATATÜRK'ÜN KİMLİĞİ

Adı : .....

Soyadı : .....

Doğum yeri : .....

Doğum tarihi : .....

Anne adı : .....

Baba adı : .....

fotoğraf

ATATÜRK'ÜN HAYATI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ETKİNLİK: KİMLİK KARTIM

Aşağıdaki boş bırakılan yere nüfus cüzdanızın ön ve arka yüzünde yer alan bilgileri yazınız. Bu bilgilerden yararlanarak kimliğinize ilişkin çıkarımlarınızı noktalı yerlere yazınız.



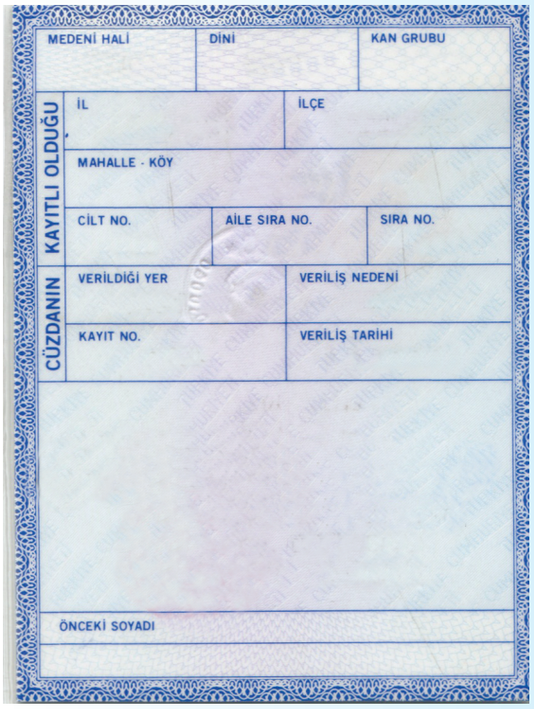

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sosyal 1 unite_Layout 1 05.06.2015 12:08 Page 16

5. ETKİNLİK: DEĞİŞİK DUYGULAR

Aşağıda, duygularla ilgili verilen dairesel alana bu duyguyu yansıtan birer yüz ifadesi çiziniz. Bu duygular içinde olduğunuzda neler hissedersiniz? Noktalı bölümlere yazınız.

ŞAŞKIN .....

KIZGIN .....

MUTLU .....

ÜZGÜN .....

Sosyal 1 unite_Layout 1 05.06.2015 12:08 Page 17

6. ETKİNLİK: FARKLI ZAMANLARDAKİ DUYGULAR

Aşağıda bazı durumlar ve bunlarla ilgili duygular verilmiştir. Verilen durumlarda neler hissedeceğinizi düşününüz ve uygun kutucuğu “X” ile işaretleyiniz.

DUYGULAR / DURUMLAR	KORKU	UTANMA	ŞAŞKINLIK	KIZGINLIK	SEVİNÇ	ÜZÜNTÜ
Televizyonda kaza haberi duyunca						
Sınıfça pikniğe gittiğimizde						
Arkadaşım ansızın geldiğinde						
Babam beni yanlış davranışlarda uyardığında						
Kardeşim beni dinlemediğinde						
Akşam yalnız başıma karanlıkta kaldığımda						

7. ETKİNLİK: HAYATIMDAKİ ÖNEMLİ ANLAR

Hayatınızdaki önemli olaylardan bazılarını aşağıdaki kutulara tarih sırasına göre yazınız.

1 .....

2 .....

3 .....

4 .....

5 .....

6 .....

7 .....

8 .....

9 .....

Sosyal 1 unite_Layout 1 05.06.2015 12:08 Page 19

8. ETKİNLİK: BEN ÖZELİM

Aşağıdaki boşluklara fiziksel ve duygusal özellikleriniz ile ilgi ve yeteneklerinizi yazarak kendinizi tanıtınız.

1. Fiziksel özelliklerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Duygusal özelliklerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. İlgi ve yeteneklerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ETKİNLİK: SAYGI VE HOŞGÖRÜ

Aşağıda boş bırakılan yere saygı ve hoşgörü konulu bir kompozisyon yazınız. Kompozisyonunuza başlık koymayı unutmayınız.

10. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

"Kendimi Tanıyorum" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için tablodaki ölçütlere göre kendinizi değerlendirebilirsiniz. Ölçütlerde size uygun olan seçeneklerden birini "X" ile işaretleyiniz.

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için EVET,
"Bunu kısmen yapabiliyorum." için KISMEN,
"Bunu yapamıyorum." için HAYIR seçeneğini işaretleyiniz.

Aşağıdaki "ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU"nu doldurunuz. Formu doldururken kendinize uygun olan bölüme "X" işaretini koyunuz. Sonuçları değerlendiriniz. Yetersiz olduğunuz konulara tekrar dönünüz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1	İnsanların birbirlerinden farklı fiziksel özellikleri olduğunu bilirim.			
2	Saçımın, gözlerimin rengini söyleyebilirim.			
3	Duygu ve düşüncelerimin birbiriyle ilişkili olduğunu bilirim.			
4	Zihinsel özelliklerimi tanırım.			
5	Çevremdeki insanların duygu ve düşüncelerini saygı ile karşılarım.			
6	Duygusal özelliklerimi açıklayabilirim.			
7	Farklı durumlarla ilgili duygu ve düşüncelerimi ifade edebilirim.			
8	Kimlik belgelerinin ne işe yaradığını bilirim.			
9	Mevlana'nın hoşgörü anlayışının temsilcisi olduğunu bilirim.			
10	Hayatımdaki önemli olayları oluş sırasına göre sıralarım.			

Değerlendirme sonunda KISMEN'i ya da HAYIR'ı işaretlediyseniz bu konulara tekrar çalışmalısınız.

2.ÜNİTE





ÜNİTENİN

1. SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI
2. AİLE TARİHİ OLUŞTURUYORUM
3. MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ
4. ATATÜRK VE KÜLTÜR
5. SÖZLÜK ÇALIŞMASI
6. TARİH ŞERİDİ YAPALIM



GEÇMİŞİMİ ÖĞRENİYORUM



ETKİNLİKLERİ

7. YA BAĞIMSIZLIK YA ÖLÜM
8. DAYANIŞMANIN ÖNEMİ
9. MİLLÎ MÜCADELE'YE DESTEK VERENLER
10. CEPHEDE YAŞAM
11. BULMACA ÇÖZELİM
12. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU





Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 24

1. ETKİNLİK: SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI

Ailenizin en yaşlı üyesiyle aile tarihiniz hakkında sözlü tarih çalışması yapınız. Bu çalışmada aşağıdaki soruların yanı sıra farklı sorular da kullanabilirsiniz.

1. Ne zaman ve nerede doğdunuz?

.....

.....

2. Şimdi yaşadığınız yere nereden geldiniz?

.....

.....

3. Kardeşiniz var mı? Varsa nerede yaşıyor?

.....

.....

4. Ne zaman ve nerede evlendiniz?

.....

.....

5. Düğününüz nasıl oldu?

.....

.....

6. Soyadınızın anlamı nedir?

.....

.....

7. Soyadınız nereden geliyor?

.....

.....

8. Ailenizde Millî Mücadele'ye veya başka bir savaşa katılmış kimse var mı?

.....

.....

9. .....

2. ETKİNLİK: AİLE TARİHİ OLUŞTURUYORUM

Aşağıda boş bırakılan zaman şeridine en yaşlı aile bireyinden başlayarak kronolojik sıra ile doğum tarihlerini yazınız. İlgili kutucukları doldurunuz.

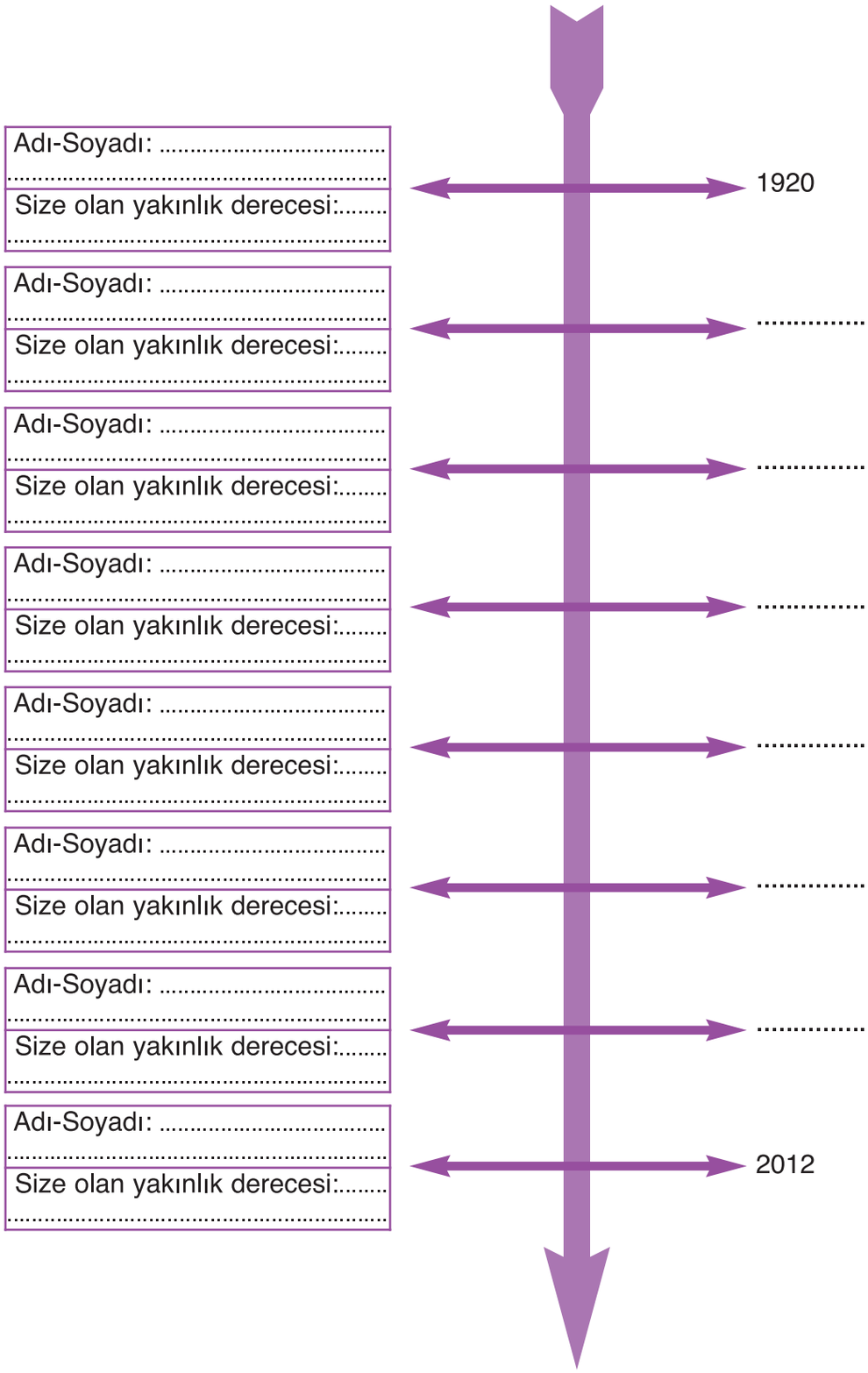

Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 26

3. ETKİNLİK: MİLLÎ BAYRAMLARIMIZ

Aşağıda millî bayramlarımızın adları verilmiştir. Adı geçen millî bayramların özelliklerini ve bu bayramlarda ne tür faaliyetlerin yapıldığını boş bırakılan alanlara yazınız.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

30 Ağustos Zafer Bayramı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 27

4. ETKİNLİK: ATATÜRK VE KÜLTÜR

Çeşitli kaynaklardan araştırma yaparak Atatürk'ün millî kültüre verdiği önemle ilgili söz ve uygulamalarına örnekler veriniz.

A. Atatürk'ün millî kültüre verdiği önemle ilgili sözleri

1......

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2......

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Atatürk'ün millî kültüre verdiği önemle ilgili uygulamaları

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ETKİNLİK: SÖZLÜK ÇALIŞMASI

Aşağıdaki sözcüklerle ilgili kendi tanımınızı ve sözlük anlamlarını karşılarına yazınız. Sözlük anlamını cümle içinde kullanınız.

Sözcük	
Kültür	Benim tanımım : ..... Sözlük anlamı : ..... Cümlem : .....
Aile	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Gelenek	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Değer	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Cumhuriyet	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Akrabalık	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Millî kültür	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Liderlik	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....
Dayanışma	Benim tanımım : ..... Sözlük tanımı : ..... Cümlem : .....

6. ETKİNLİK: TARİH ŞERİDİ YAPALIM

Aşağıda hazırlanmış olan tarih şeridinde, Atatürk'ün ailesi ve çocukluk yıllarına ait bilgileri boş bırakılmıştır. Bu bilgileri boş bırakılan yerlere örnekteki gibi yazınız.

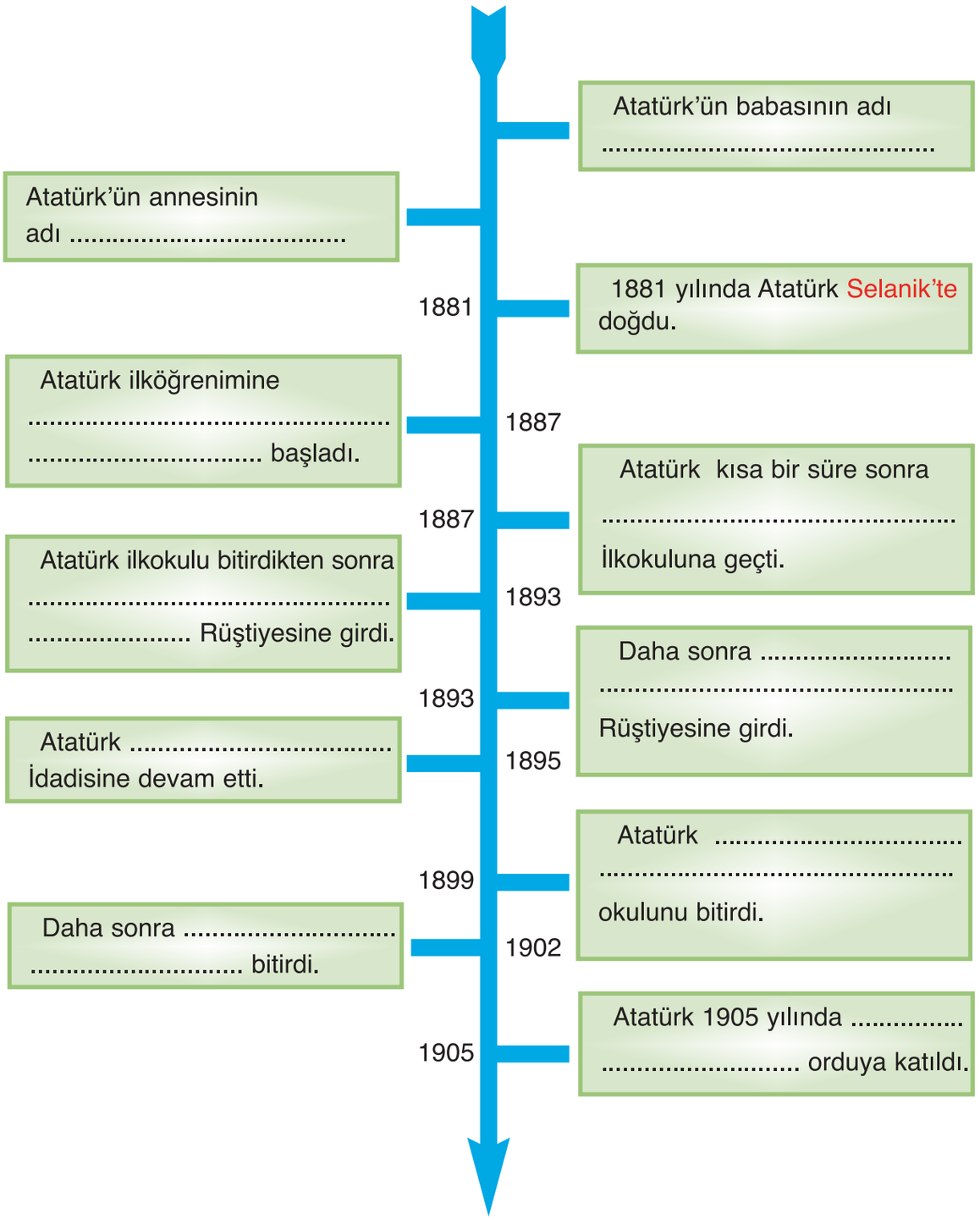

Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 30

7. ETKİNLİK: YA BAĞIMSIZLIK YA ÖLÜM!

Aşağıda Nutuk'tan bir bölüme yer verilmiştir. Bu bölümü okuyarak bölümle ilgili soruları cevaplayınız.

YA BAĞIMSIZLIK YA ÖLÜM!

Bu kararın dayandığı en sağlam düşünüş ve mantık şu idi: Temel ilke, Türk ulusunun onurlu ve saygın bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu, ancak tam bağımsızlıkla sağlanabilir. Ne denli zengin ve varlıklı olursa olsun, bağımsızlıktan yoksun bir ulus, uygar toplumlar karşısında uşak durumunda kalmaktan öteye gidemez.

...

Oysa, Türk'ün onuru, kendine güveni ve yetenekleri çok yüksek ve büyüktür. Böylece bir ulus, tutsak yaşamaktansa yok olsun, daha iyidir.

Öyleyse ya bağımsızlık ya ölüm!

İşte gerçek kurtuluşu isteyenlerin parolası bu olacaktı.

Bir an için bu kararın uygulanmasında başarısızlığa uğranılacağını düşünelim. Ne olacaktı? Tutsaklık.

Peki efendim, öteki kararlara uymak da aynı sonuca çıkmayacak mıydı?

Kaynak: M. Kemal ATATÜRK, Nutuk s. 36-37 (Düzenlenmiştir).

1. Atatürkün bağımsızlıkla ilgili düşüncesi nedir?

.....
.....
.....

2. Atatürk, yabancı bir devletin koruyuculuğu ve kollayıcılığını neden istememektedir?

.....
.....
.....

3. Atatürk'e göre gerçek kurtuluşu düşünenlerin parolası nedir?

.....
.....
.....

4. Atatürk'ün Türk milleti hakkındaki düşüncesi nedir?

.....
.....
.....

Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 31

8. ETKİNLİK: DAYANIŞMANIN ÖNEMİ

Atatürk, Millî Mücadele'nin kazanılmasında millî birlik, beraberlik ve dayanışmanın çok önemli olduğunu belirtmiştir.

Bir milletin varlığını sürdürmesi için dayanışma neden önemlidir? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

Sosyal 2 unite_Layout 1 05.06.2015 12:09 Page 32

9. ETKİNLİK: MİLLÎ MÜCADELEYE DESTEK VERENLER

Aşağıda Millî Mücadele yıllarında, cephede savaşan askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak için halktan toplanan yardımları anlatan bir resim yer almaktadır. Resmi inceleyerek soruları cevaplayınız.



Görsel kaynak: Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi-Ankara

1. Bu resme bir isim verseniz hangi ismi verirdiniz? Neden?

.....

.

2. Resimde hangi tür yardım malzemeleri toplanmaktadır?

.....

.....

..

3. Resimde masada oturan kişilerin görevi ne olabilir?

.....

.....

..

4. Resimdeki çuvalların içinde ne olabilir?

.....

.....

10. ETKİNLİK: CEPHEDE YAŞAM

Aşağıdaki resimde, Millî Mücadele Dönemi'nde, cephedeki insanların durumu anlatılmaktadır. Resmi inceleyerek resimle ilgili soruları cevaplayınız.



Görsel kaynak: Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi-Ankara

1. Bu resme bir isim verseniz hangi ismi verirdiniz? Neden?

.....

2. Resimde kadın figürü olmamasının sebebi ne olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

3. Resimdeki insanlar neler yapıyorlar?

.....

.....

4. Resimde saz çalan asker ne tür bir türkü söylüyor olabilir?

.....

.....

5. Resimdeki insanların gündüz vakti uyumalarının sebebi ne olabilir?

.....

.....

11. ETKİNLİK: BULMACA ÇÖZELİM

Aşağıdaki soruların cevaplarını bularak örnekteki gibi kutucuklarda uygun yerlere yerleştiriniz.

Sorular

1. Olayları tarih sırasına göre gösteren şerit.

2. Milletlerin birlik ve beraberlik içinde kutladığı gün.

3. Ata sporlarımızdan biri.

4. Kurtuluş Savaşı'na katılanlara verilen madalyanın adı.

5. Atatürk'ün doğduğu şehir.

6. Anadolu'da işgaller karşısında vatanı savunmak için oluşturulan birlikler.

7. Atatürk'ü İstanbul'dan Samsun'a götüren vapurun adı.

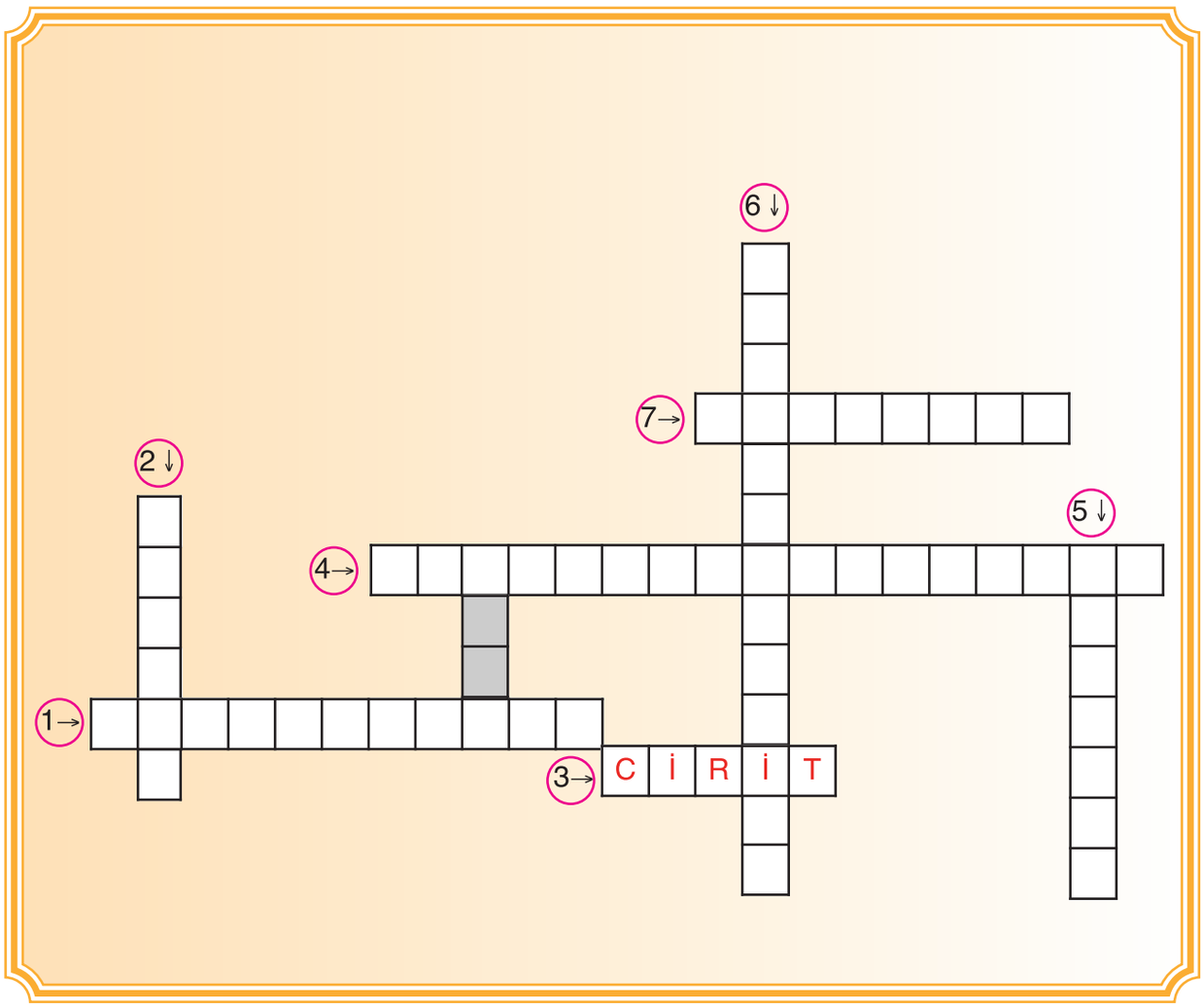

12. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

"Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için tablodaki ölçütlere göre kendinizi değerlendirebilirsiniz. Ölçütlerde size uygun olan seçeneklerden birini "X" ile işaretleyiniz.

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için EVET,

"Bunu kısmen yapabiliyorum." için KISMEN,

"Bunu yapamıyorum." için HAYIR seçeneğini işaretleyiniz.

Aşağıdaki "ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU"nu doldurunuz. Formu doldururken kendinize uygun olan bölüme "X" işaretini koyunuz. Sonuçları değerlendiriniz. Yetersiz olduğunuz konulara tekrar dönünüz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1	Sözlü tarih yöntemi kullanarak aile tarihi oluşturabilirim.			
2	Çevremdeki kültürel ögeleri fark edebilirim.			
3	Tarihte Türklerin oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verebilirim.			
4	Kültürel ögelerin geçmişten günümüze değişerek geldiğine kanıtlar gösterebilirim.			
5	Millî Mücadele yıllarında, yaşadığım çevrenin durumunu açıklayabilirim.			
6	Millî Mücadele yıllarında ülkemizin durumunu açıklayabilirim.			

Değerlendirme sonunda KISMEN'i ya da HAYIR'ı işaretlediyseniz bu konulara tekrar çalışmalısınız.

3.ÜNİTE





ÜNİTENİN

1. PUSULA KULLANIYORUM
2. YÖNLERİ BULALIM
3. ŞEKİLLER NE ANLATIYOR?
4. EŞLEŞTİRMELERİM
5. KROKİ ÇİZİYORUM
6. RESİMLİ GRAFİK ÇİZİYORUM
7. HAVA OLAYLARI VE RESİMLİ GRAFİĞİM



YAŞADIĞIM YER



ETKİNLİKLERİ

8. FOTOĞRAF İNCELİYORUM
9. TÜRKÜLER ÇEVREMİ ANLATIYOR
10. ÖNLEM ALIYORUZ
11. DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLI OLALIM
12. TAHLİYE ÇANTASI HAZIRLAYALIM
13. ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU





1. ETKİNLİK: PUSULA KULLANIYORUM

Aşağıdaki krokide, çocuk markete gitmek istemektedir. Pusuladan yararlanarak çocuğa marketi tarif ediniz. Tarifinizi alttaki boşluğa yazınız.

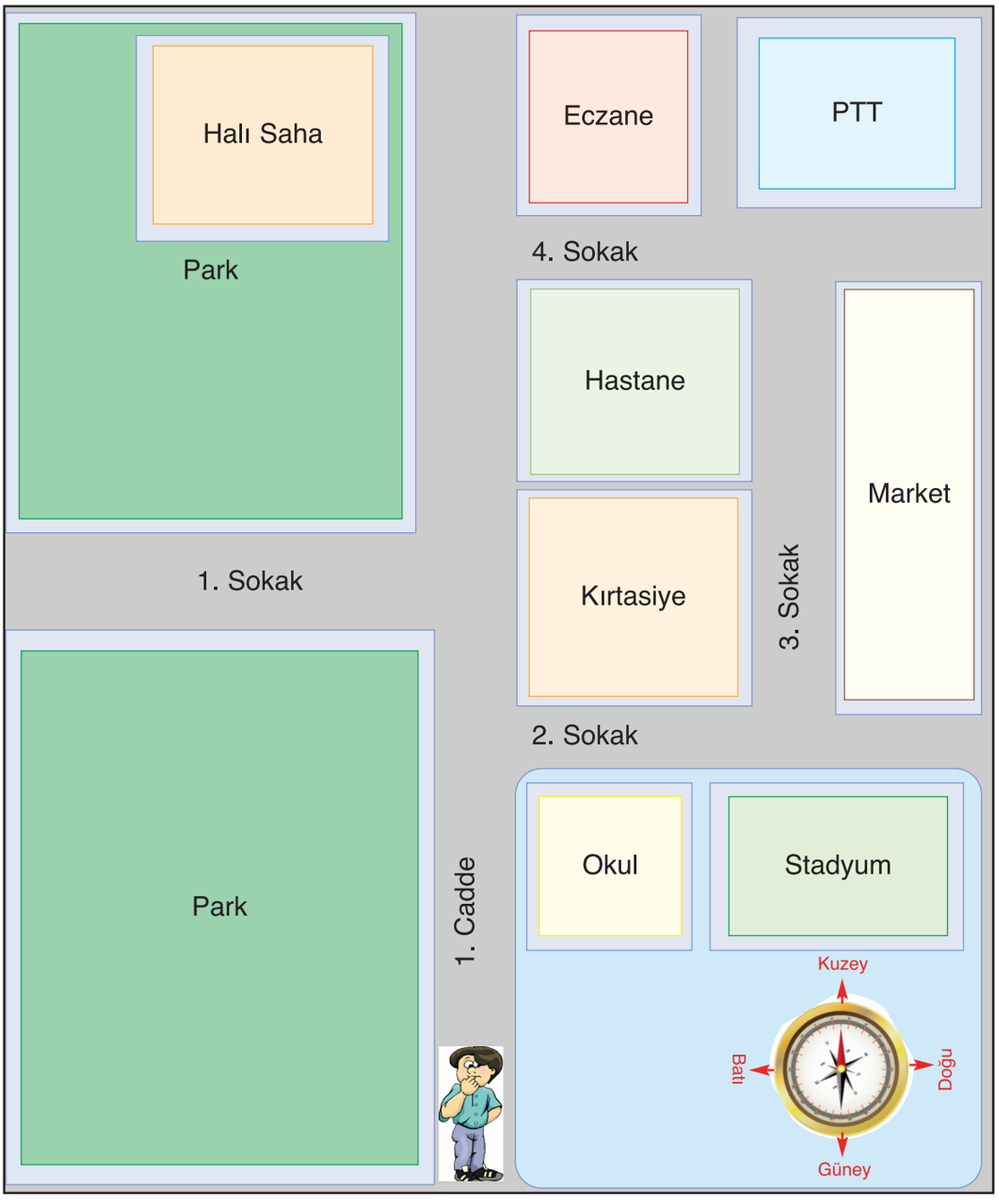

.....

.....

.....

.....

.....

2. ETKİNLİK: YÖNLERİ BULALIM

Aşağıdaki çizimde verilen balonların güneşe göre yönlerini ilgili boşluklara yazınız.

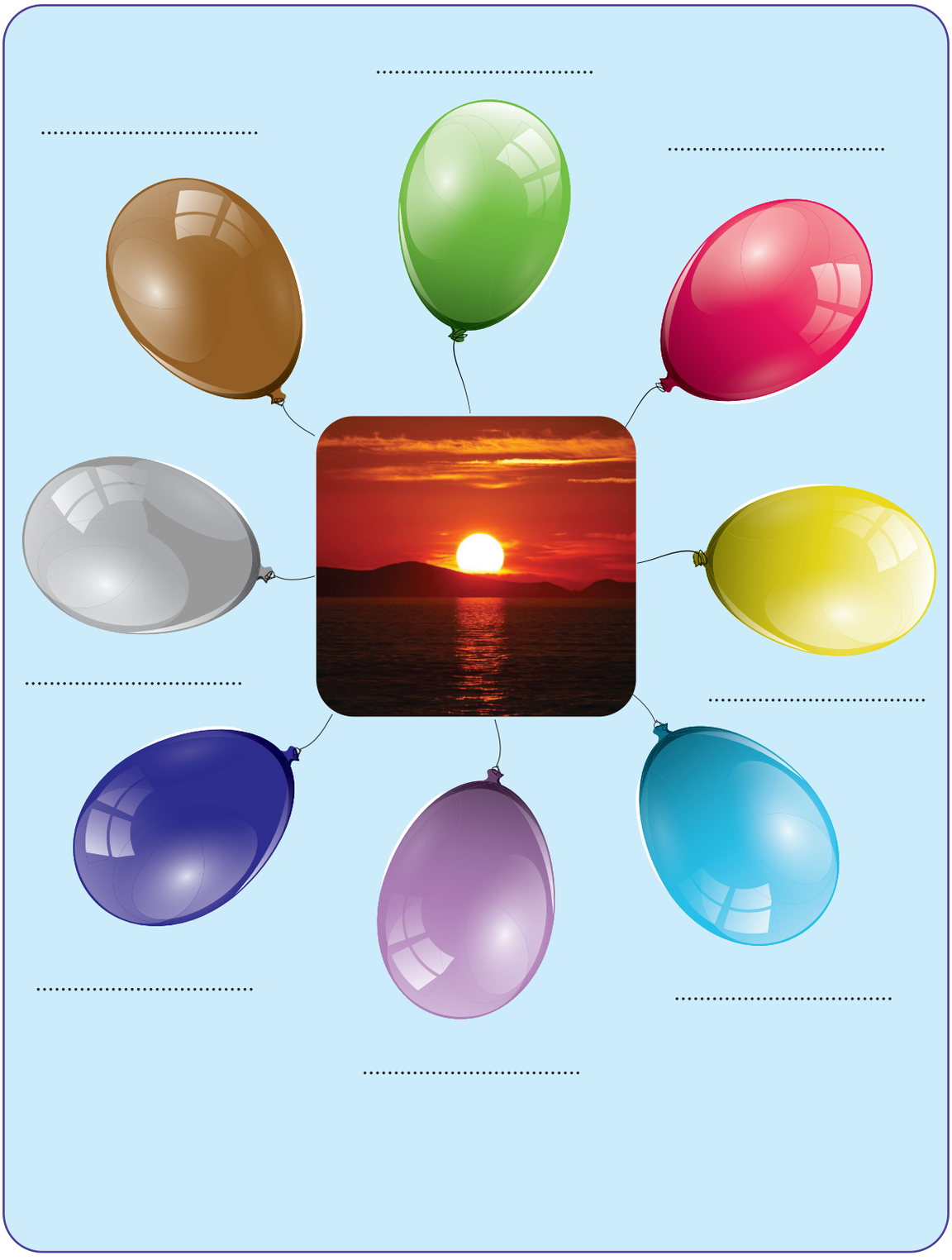

3. ETKİNLİK: ŞEKİLLER NE ANLATIYOR?

Aşağıdaki fotoğrafların sembollerini oklarla gösterilen boşluklara çiziniz.









4. ETKİNLİK: EŞLEŞTİRMELERİM

Aşağıdaki fotoğraflarla ilgili olan sembolleri ok işaretiyle eşleştiriniz.

















Sosyal 3 unite_Layout 1 05.06.2015 12:10 Page 42

5. ETKİNLİK: KROKİ ÇİZİYORUM

Aşağıdaki fotoğrafın krokisini 43. sayfaya çiziniz. Krokinizin altındaki noktalı bölüme de krokide kullandığınız sembollerin ne anlama geldiğini yazınız.



.....

.....

.....

.....

.....

6. ETKİNLİK: RESİMLİ GRAFİK ÇİZİYORUM

Aşağıda, bir yerleşim yerinde, bir hafta süresince öğleye kadar gözlenen hava olaylarını gösteren bir tablo verilmiştir. Tablo üzerinde hava olaylarına ait birer sembol oluşturunuz.

Günler	Öğleye Kadar Gözlenen Hava Olayları	Gözlenen Hava Olaylarına Ait Sembollerim
Pazartesi	Rüzgâr	
Salı	Rüzgâr	
Çarşamba	Yağmur	
Perşembe	Güneşli	
Cuma	Güneşli	
Cumartesi	Sis	
Pazar	Çiğ	

Hava olayları ile ilgili oluşturduğunuz sembolleri grafik üzerinde haftanın günleri ile eşleştiriniz.

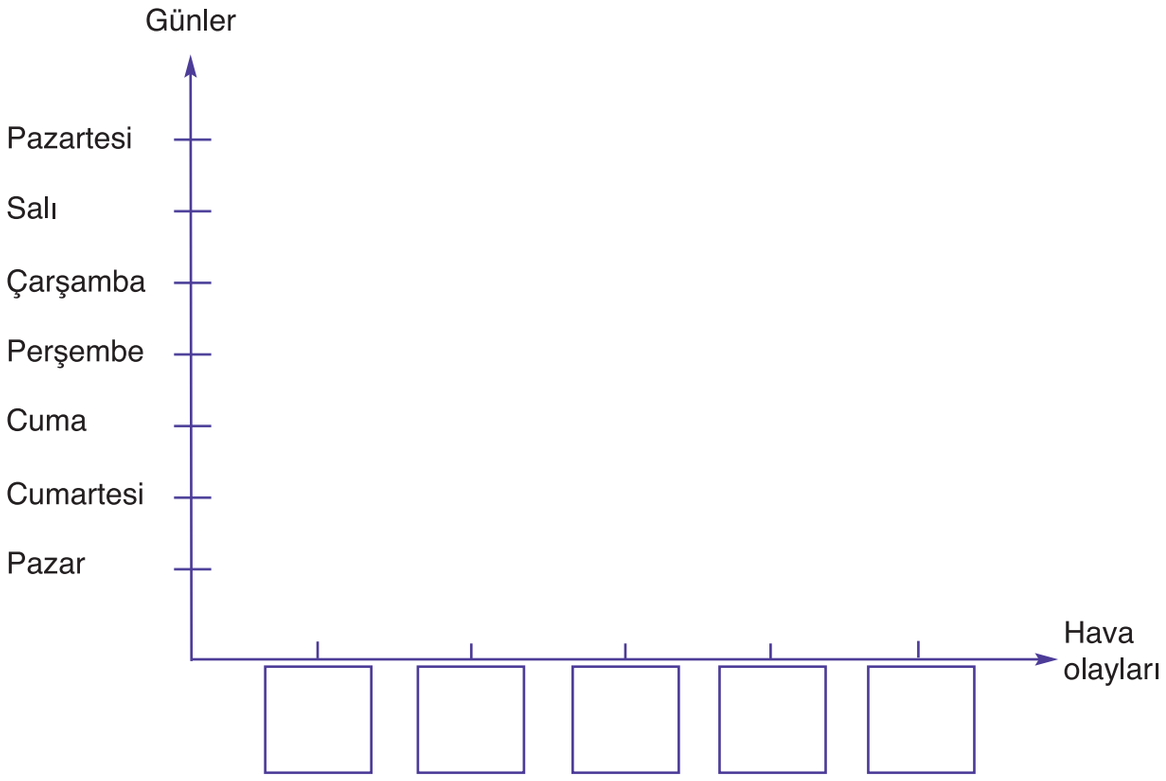

7. ETKİNLİK: HAVA OLAYLARI VE RESİMLİ GRAFİĞİM

Bir hafta süresince çevrenizde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek aşağıdaki tabloya yazınız. Tablodaki olayların resimli grafiğini uygun göreceğiniz sembollerle eşleştirerek sayfanın altına çiziniz.

Günler	Hava Olayları	Semboller



8. ETKİNLİK: FOTOĞRAF İNCELİYORUM

Fotoğrafı dikkatlice inceleyerek doğal ve beşerî unsurları aşağıdaki ilgili yerlere yazınız.



Fotoğraftaki Nesneler

Doğal Olanlar

-
-
-
-
-

Beşerî Olanlar

-
-
-
-
-

9. ETKİNLİK: TÜRKÜLER ÇEVREMİ ANLATIYOR

Aşağıdaki türkünün sözlerini ve fotoğrafı inceleyiniz. Türkü sözlerindeki hangi coğrafi özelliklerin olduğunu tespit ederek, aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.



Şu dağların yükseğine erseler
Lale sümbül mor menevşe derseler
.....
.....

Yükseğinde olur şahin yuvası
Endim engine Avşar ovası
Kabul olur güzellerin duası
Haktan sevdiğini diler bir zaman

Vara vara vardık Alma Deresi
Uzak kaldı nazlı yarin arası
Artıyor dinmiyor gönül yarası
Mevla'm dermanını salar bir zaman

Anonim (Düzenlenmiştir).

Tespitlerim : .....

.....

.....

.....

.....

10. ETKİNLİK: ÖNLEM ALIYORUZ

Aşağıda çeşitli doğal afetlere ait fotoğraflar yer almaktadır. Bu fotoğrafları inceleyerek doğal afetlere karşı nasıl önlem alınabileceği ile ilgili düşüncelerinizi boşluklara yazınız.



Heyelan

.....



Orman yangını

.....



Sel

.....

Sosyal 3 unite_Layout 1 05.06.2015 12:10 Page 49

11. ETKİNLİK: DOĞAL AFETLERE HAZIRLIKLI OLALIM

Aşağıdaki İnternet haberini inceleyerek doğal afetlere karşı önlem alınmasının önemi ile ilgili düşüncelerinizi haberin altında boş bırakılan yere yazınız.

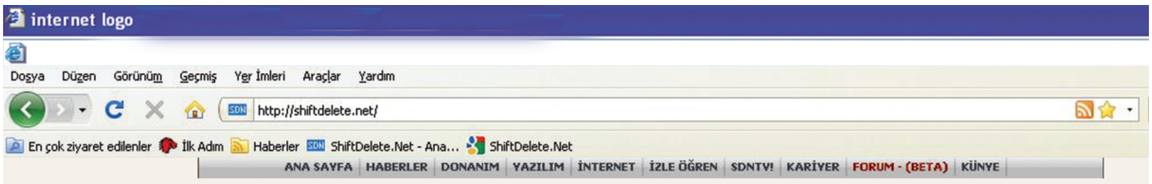

"Afet Bilgi Sistemi" Devreye Giriyor

Deprem, heyelan, çığ, kaya düşmesi gibi tüm tehlike ve riskleri ortaya koyan "Afet Bilgi Sistemi" bu yıl devreye girecek. "Afet Bilgi Sistemi" ile Türkiye'nin tamamına dönük bütün afet verileri, İnternet ortamından öğrenilebilecek.

Afet İşleri Genel Müdürlüğünün hazırladığı "Afet Bilgi Sistemi", Türkiye'nin çeşitli il ve ilçelerinde bugüne kadar olmuş ve bundan sonra olması muhtemel afetlerle ilgili bütün bilgileri içerecek. Buna göre, coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama tekniklerinden faydalanılarak elde edilen veriler, deprem gözlem istasyonlarının verileri ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşlardan toplanmış istatistiki veriler, heyelan, su taşkınları, çığ, kaya düşmesi etütleri sayısal ortama aktarılacak.

Maden Tetkik Arama (MTA) Genel Müdürlüğünün hâlen üzerinde çalışmalarını sürdürdüğü Türkiye'nin deprem ve heyelan haritaları da tamamlandıktan sonra sisteme eklenecek. 2006 yılının son aylarında ihalesi yapılan, donanım ve yazılım çalışmaları son aşamaya gelen ve toplam 3 milyon TL'ye mal olan Afet Bilgi Sistemi, 2007 yılının ortalarında faaliyete geçecek.

Afet İşleri Genel Müdürü, vatandaşların oturduğu yerin bile afet riskini sistem sayesinde öğrenebileceğini, ayrıca sistemin bütün illerin acil yardım planları için yararlı olacağını ifade etti.

16.02.2007 tarihli İnternet gazete haberinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. ETKİNLİK: TAHLİYE ÇANTASI HAZIRLAYALIM

Aşağıda yer alan sınıf tahliye çantasına hangi malzemelerin konulması gerekir? Bu malzemelerin resimlerini çiziniz.

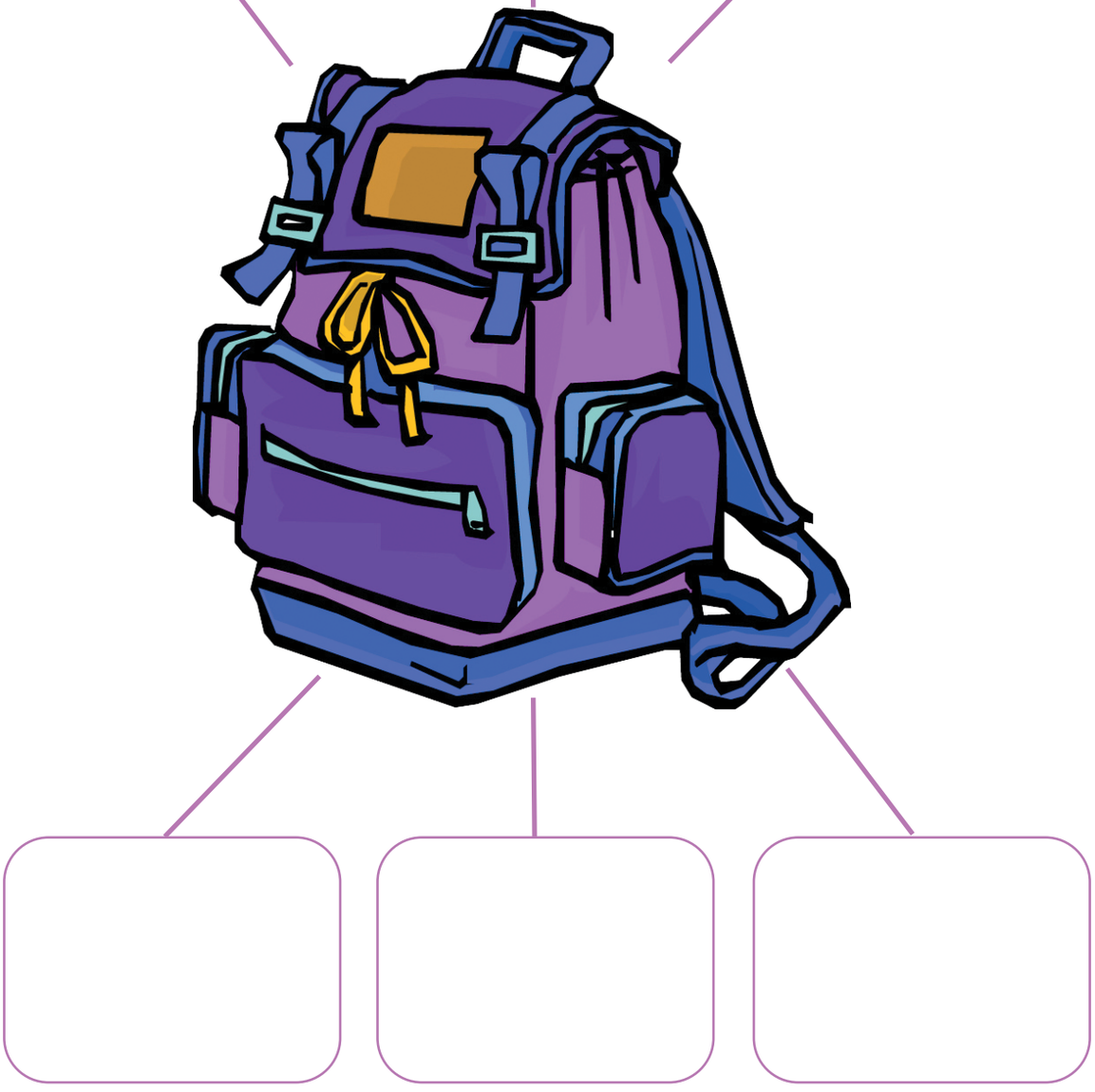

Sosyal 3 unite_Layout 1 05.06.2015 12:10 Page 51

13. ETKİNLİK: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

"Yaşadığım Yer" ünitesinin sonunda neleri, ne kadar öğrendiğinizi anlamak için tablodaki ölçütlere göre kendinizi değerlendirebilirsiniz. Ölçütlerde size uygun olan seçeneklerden birini "X" ile işaretleyiniz.

"Bunu çok iyi yapabiliyorum." için EVET,

"Bunu kısmen yapabiliyorum." için KISMEN,

"Bunu yapamıyorum." için HAYIR seçeneğini işaretleyiniz.

Aşağıdaki "ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU"nu doldurunuz. Formu doldururken kendinize uygun olan bölüme "X" işaretini koyunuz. Sonuçları değerlendiriniz. Yetersiz olduğunuz konulara tekrar dönünüz.

	DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1	Okulumun, evimizin hangi yönünde olduğunu söyleyebilirim.			
2	Yaşadığım çevredeki herhangi bir yeri yön ifadeleri kullanarak tarif edebelirim.			
3	Pusula, Güneş'in konumu ve Kutup Yıldızı'ndan yararlanarak yönümü bulabilirim.			
4	Çevremdeki nesneleri şekil ve sembollerle gösterebelirim.			
5	Yaşadığım yerin krokisini çizebilirim.			
6	Çizdiğim krokide yer alan sembollerin ne anlama geldiğini açıklayan bölümü oluştururum.			
7	Çevremde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bir tabloya yazarım.			
8	Çevremdeki nesnelerin insan yapımı mı, yoksa doğal mı olduğunu söyleyebilirim.			
9	Deprem esnasında evde, okulda, arabada ne yapacağımı bilirim.			
10	Doğal afetlere karşı önlem alınmazsa sonuçlarının çok kötü olacağını bilirim.			
11	Efsane, destan ve türkülerde coğrafi özelliklerle ilgili bilgiler olduğunu bilirim.			

Değerlendirme sonunda KISMEN'i ya da HAYIR'ı işaretlediyseniz bu konulara tekrar çalışmalısınız.

sözlük kaynakça 1. KİTAP_Layout 1 05.06.2015 11:40 Page 1

SÖZLÜK

- A -

afet : Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

afiş : Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış, genellikle resimli duvar ilanı.

âşık : Sazla şiirler söyleyen halk şairi, ozan

- B -

bölge : Sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası.

broşür : Genellikle bir şeyi tanıtmayı amaçlayan, sayfa sayısı az, küçük kitap.

- Ç -

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, kişinin içinde bulunduğu toplumu oluşturan ortam.

çizelge : Çizgilerle bölümlere ayrılmış kâğıt, cetvel, kadro, kademe, basamak ve derecelerin yer aldığı liste.

- D -

demokrasi : Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi.

deprem : Yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesi veya yanardağların püskürme durumuna geçmesi yüzünden oluşan sarsıntı, yer sarsıntısı, hareket, zelzele.

destan : Tarih öncesinden bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan halk şiiri.

doğal afet : Önlenmesi insan eliyle olmayan, sel, fırtına, deprem, dolu vb. felaketlerin her biri.

duygu : Nesneleri veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği, his.

düşünce : Uzay ve zamanın ötesinde, öznenin dışında, kendiliğinden var olan, duyularla değil, yalnızca ruhen algılanabilen asıl gerçeklik, mütalaa, fikir, ide, idea.

- E

efsane : 1. Eski çağlardan beri söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinenhayalî hikâye, söylence. 2. Gerçeğe dayanmayan, asılsız söz, hikâye vb.

ekonomi : İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü.

esenlik : Esen olma durumu, sağlık, afiyet, sıhhat, selamet, hastalık karşıtı.

- F -

felaket : Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım, bela.

- G -

genelge : Yasa ve yönetmeliklerin uygulanmasında yol göstermek, herhangi bir konuda aydınlatmak, dikkat çekmek üzere ilgililere gönderilen yazı, tamim, sirküler.

- H -

hak : 1 . Adalet 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç.

hikâye : 1. Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması. 2. Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düz yazı türü.

hoşgörü : Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu.

sözlük kaynakça 1. KİTAP_Layout 1 05.06.2015 11:40 Page 2

hüviyet : Kimlik.

- İ -

ilçe : Yönetim bakımından yurt bölümlemesinde ilden sonra gelen bölüm, kaza.

- K -

kanalizasyon : Pis ve atık suların özel kanallar aracılığıyla belli merkezlerde toplanıp atılmasını sağlayan sistem, lağım döşemi, şebeke.

kapitülasyon : Bir ülkede yurttaşların zararına olarak yabancılara verilen ayrıcalık hakları.

köy : Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birim.

kronoloji : Zaman bilimi, zaman dizini.

kültür : Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.

- N -

nüfus : Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı.

- O -

olay : Ortaya çıkan, oluşan durum, ilgi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş, hadise, vaka.

- Ö -

öykü : Ayrıntılarıyla anlatılan olay.

- P -

plan : 1.Bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen. 2. Bir şehrin, bir yapının, bir makinenin çeşitli bölümlerini gösteren çizim.

- R -

röportaj : 1 . Konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı. 2 . Radyo ve televizyon habercisinin araştırma ve soruşturma sonucunda hazırlamış olduğu program, mülakat.

- Ş -

şehir : Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent.

şema : Bir aletin, bir aracın veya bir biçimin ana çizgilerini gösteren çizim.

- T -

taarruz : Saldırı.

teşkilat : Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, örgüt.

- Ü -

ürün : Doğadan elde edilen, üretilen yararlı şey, mahsul.

- Y -

yön : 1. Belli bir noktaya göre olan yer, taraf. 2. Bir şeyin belli bir noktaya baktığı yan. 3. Bir yere gitmek için izlenen yol, cihet, istikamet.

KRONOLOJİ

1873 ⇔ M. Âkif Ersoy doğdu.

1881 ⇔ Atatürk Selanik'te doğdu.

1894 ⇔ Âşık Veysel'in doğumu.

1895 ⇔ Taşınabilir kamera icat edildi.

1905 ⇔ Atatürk'ün kurmay yüzbaşı olarak orduya katılması.

1906 ⇔ Alva Fisher (Alva Fişer) ilk çamaşır makinesini icat etti.

1911 ⇔ Trablusgarp Savaşı başladı.

1912 ⇔ Uşi Antlaşması imzalandı.

1915 ⇔ 18 Mart Çanakkale Savaşı

1918 ⇔ 30 Ekim Mondros Ateşkes Antlaşması

1919 ⇔ 15 Mayıs İzmir'in işgali

1919 ⇔ 19 Mayıs Atatürk'ün Samsun'a çıkışı

1919 ⇔ 22 Haziran Amasya Genelgesi

1919 ⇔ 23 Temmuz - 8 Ağustos Erzurum Kongresi

1919 ⇔ 4 Eylül Sivas Kongresi

1920 ⇔ 23 Nisan BMM'nin açılması

1920 ⇔ 10 Ağustos Sevr Antlaşması

1920 ⇔ 2 Aralık Gümrü Barış Antlaşması

1921 ⇔ 6-10 Ocak I. İnönü Savaşı

1921 ⇔ 31 Mart - 1 Nisan II. İnönü Savaşı

1921 ⇔ 23 Ağustos - 13 Eylül Sakarya Meydan Savaşı

1922 ⇔ 26 Ağustos - 9 Eylül Büyük Taarruz ve Başkumandanlık Meydan Muharebesi

1922 ⇔ 11 Ekim Mudanya Ateşkes Antlaşması

1923 ⇔ 24 Temmuz Lozan Antlaşması

1932 ⇔ Mustafa Kemal'in Amerikalı Genaral Mac Arthur'la yaptığı görüşme

1936 ⇔ İngiltere'nin Londra şehrinde siyah beyaz televizyon yayını yapılmaya başlandı.

1936 ⇔ 27 Aralık 1936 Mehmet Âkif vefat etti.

1938 ⇔ Atatürk'ün vefatı.

1953 ⇔ Amerika'da ilk renkli filmler yapılmaya başlandı.

1964 ⇔ Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kuruldu.

1968 ⇔ Türkiye'de televizyon yayınına başlandı.

1973 ⇔ 21 Mart Aşık Veysel vefat etti.

1984 ⇔ Türkiye'de renkli televizyon yayınına başlandı.

sözlük kaynakça 1. KİTAP_Layout 1 05.06.2015 11:40 Page 4

KAYNAKÇA

Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü Bülteni, Ankara, Mart, 2004.

Arıburnu, Kemal, **Atatürk'ten Anılar**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1998.

Atlaslı Coğrafya Ansiklopedisi, Bir Yayınevi, İstanbul, 1964.

Aslanapa, Oktay, **Türk Sanatı**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Aydın, Doğan, **Sosyal Bilgiler Sözlüğü**, Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2001.

Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Sayı 50, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Nisan, 2004.

Çakırsipahi, Sadık, **Ilgaz**, Güner Matbaacılık, Ankara, 2002.

Deprem ve Depremden Korunma Yolları El Kitabı, Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2004.

Duran, F. Sabri, **Büyük Atlas**, İstanbul, 1988.

Genel Kurmay Başkanlığı, **Atatürkçülük I**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1998.

Hanci, Muzaffer, Arife Hancı, **İlköğretim Belirli Gün ve Haftalar**, Serhat Yayınları, İstanbul, 1998.

İzbırak, Reşat, **Coğrafya Terimleri Sözlüğü**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1992.

Karacan, Şebnem Güler, **Masal Sokağı**, Erdem Yayınları, İstanbul, 2005.

Karataş, Cuma, **Çocuk Şiirleri Antolojisi**, Assos Yayınları, İstanbul, 2006.

Kazdağlı, Güneş, **Atatürk ve Bilim**, Tübitak Matbaası, Ankara, 2001.

Kılıç, Zübeyde, İlkay Akçakaya, **Belirli Günler ve Haftalar**, Ankara, Tutku Yayıncılık, Ankara, 2005.

Kocatürk, Utkan, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Yücel Ofset, Ankara, 2005.

Kollektif, **Sözlü Kültür Mirasımız**, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 2002.

McNeil, Mary Jean, Colin King, **Bir Zamanlar**, Tübitak, 15. Basım, Ankara, Ocak, 2005.

Reid, Struan, Patricia Fara, **Arkhimedes'ten Einstein'a Bilim Adamları**, Tübitak, 20. Basım, Ankara, Ocak, 2005.

Sâdi-i Şirâzî, **Gülistan**, Karanfil Yayınları, İstanbul, Kasım, 2004.

Sakaoğlu, Saim, **101 Anadolu Efsaneleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.

Sayar, İrfan, **Zihni Sinir Projeler**, Ankara, 2005.

Struan, Reid, Patricia Fara, **Leonardo'dan Edison'a Mucitler**, Tübitak, 19. Basım, Ankara, 2005.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıf Programı, MEB Yayınları, Ankara, 2009.

Toprak Su İşleri Dergisi, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1988.

TUİK-2001-2002-2003-2004 Yılı İstatistikleri.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2008.

Yurdakul, Yurdakul, **Atatürk'ten Hiç Yayımlanmamış Anılar**, Truva Yayınları, İstanbul, 2005.

İnternet Gazete Haberleri

1. Türkiye Gazetesi 20.07.2011
2. http://www.dmi.gov.tr/sondurum/turkiye.aspx?g=H&h=SH
3. http://www.gazetea24.com/haber/meteorolojiden_kar_uyarisi.htm
4. http://www.haber3.com/bursanin-50-gunluk-suyu-kaldi-196716h.htm
5. www.haberler.com/televizyonun-zararlari-okulda-ogretilecek-hab...
6. http://www.haberler.com/batman-belediye-baskani-kalkan-in-basbakan-dan-haberi/
7. http://www.haberaktuel.com/sel-magdurlari-bu-kez-sevincten-agladi-haberi-42827.html
8. http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/250070.asp
9. http://www.yerelhabergazetesi.com/istanbul-ilceleri/esenyurt/esenkentliler-kermesde-bulustu.htm
10. http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/Pages/Haber.aspx?NewsID=13590
11. http://www.mimarlarodasiankara.org/index.php?Did=1450
12. http://www.sabahgazetesi.com
13. http://www.reformturk.com/belirli-gun-ve-haftalar/56589-23-nisan-kutlama-programi.html
14. http://www.e-belediyem.com/index.php
15. http://www.sabah.com.tr/Gundem/2011/04/23/ankaradaki-ilk-toren-anitkabirde-basladi
16. http://www.milliyet.com.tr/2004/12/29/cumartesi/yazpia.html

Web adresi

http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=68:baskaningorevleri&catid=39:baskan (s.142)

http://www.atam.gov.tr

Çalışma Kitabı Kaynakları

ATATÜRK, Mustafa Kemal, Nutuk (Söylev), Gendaş, A.Ş. İstanbul, 2005.

İnternet Gazete Haberleri

http://www.kenthaber.com/Haber/emlak-konut/Normal/afet-bilgi-sistemi-devreye-giriyor-/0da126d0-717b-4723-b9a0-4f3f34cfdbaf

Web adresi

http://www.uludagsozluk.com/k/urfa-n%C4%B1n-etraf%C4%B1-dumanl%C4%B1-da%C4%9Flar/

TÜRKİYE HARİTASI

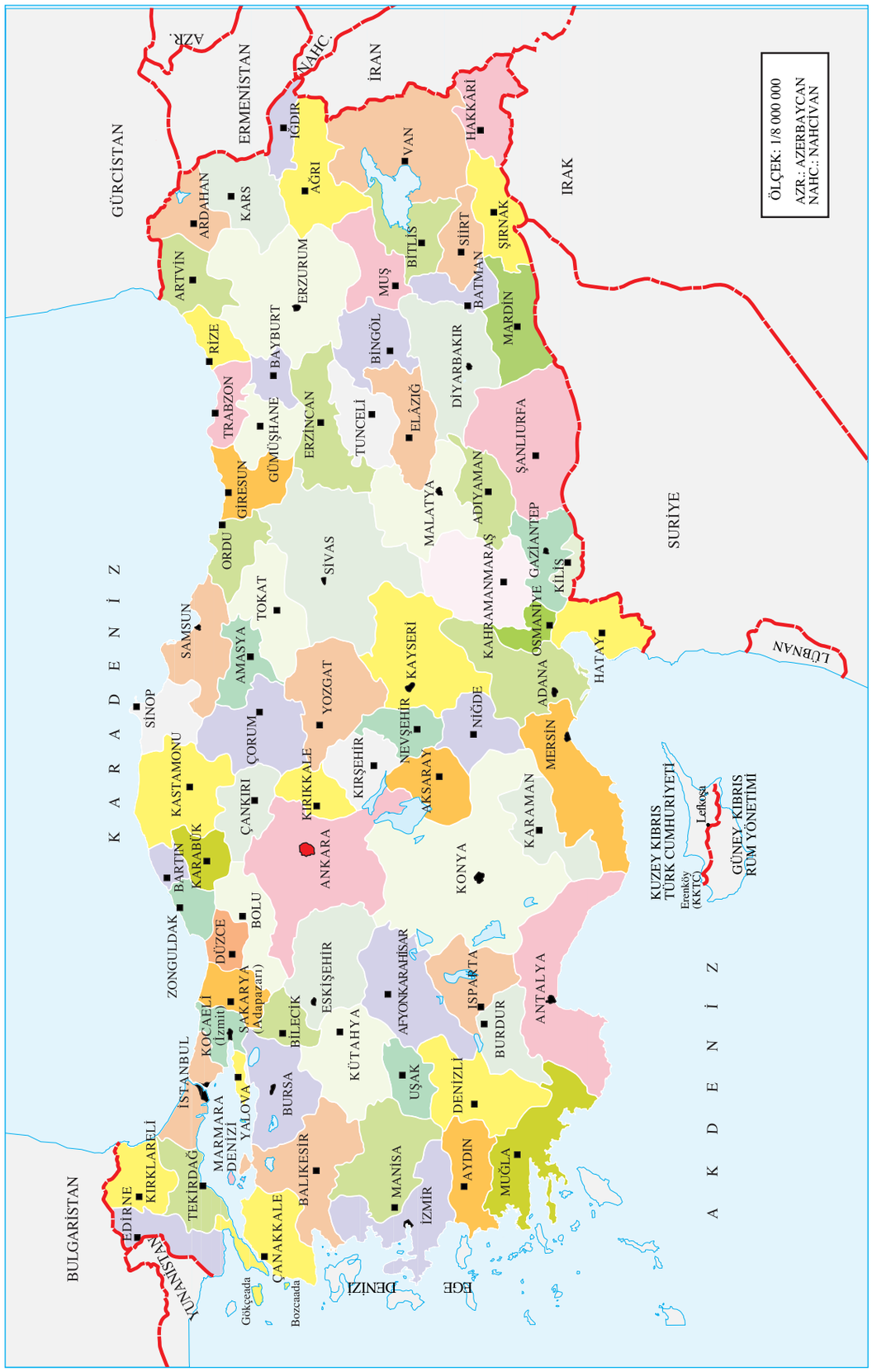

Ek-6

TÜRK DÜNYASI HARİTASI



1. Türkiye Türkleri
2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri
4. Kazaklar
5. Özbekler
6. Kırgızlar
7. Türkmenler
8. Karakalpaklar
9. Uygurlar
10. Sarı Uygurlar ve Salarlar
11. Tatarlar
12. Çuvaşlar
13. Başkurtlar
14. Kırımçaklar
15. Ahıska Türkleri
16. Azerbaycan Türkleri
17. Dağıstan Türkleri
18. Kumuklar
19. Karaçaylar
20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar
22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri
24. Altay Türkleri
25. Hakaslar
26. Tuva Türkleri
27. Tobol Tatarları
28. Barabalar
29. Şorlar
30. Çulım
31. Kumandı
32. Kandak
33. Karagas
34. Uranhay
35. Irak Türkleri
36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri
38. Kaşgaylar
39. Hamse Türkmenleri
40. Karaim Türkleri
41. Kırım Türkleri
42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri

İŞARETLER

- Devlet sınırı
- Özerk cumhuriyet ve vilayet sınırı
- Bağımsız Türk devletleri
- Özerk cumhuriyet, eyalet ve vilayetler
- Özerk olmayan Türk bölgeleri
- Kanal (Süveyş Kanalı)

BAĞIMSIZ DEVLETLER

a) Azerbaycan C.	Bakü
b) Kazakistan C.	Astana
c) Kırgız C.	Bişkek
ç) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)	Lefkoşa
d) Özbekistan C.	Taşkent
e) Türkiye Cumhuriyeti	Ankara
f) Türkmenistan C.	Aşkabad

ÖZERK CUMHURİYETLER

a) Başkortostan C.	Ufa	g) Saha (Yakutistan) Muhtar C.	Yakutsk
b) Çuvaşistan C.	Çeboksarı	ğ) Tuva C.	Kızıl
c) Dağıstan C.	Mahaçkala	h) Uygur (D. Türkistan) C.	Urumçi
ç) Gagavuz C.	Komrat	ı) Tataristan C.	Kazan
d) Kabardin-Balkar C.	Nalçik	i) Altay C.	Krasnoyarsk
e) Karakalpakistan C.	Nukus	j) Hakasya C.	Abakan
f) Nahcivan C.	Nahcivan	k) Karaçay-Çerkes C.	Çerkesk

Ek-7